

На основу члана 67. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон и 10/19),

Министар просвете, науке и технолошког развоја доноси

ПРАВИЛНИК

о плану и програму наставе и учења за основно балетско образовање и васпитање

Члан 1.

Овим правилником утврђује се план и програм наставе и учења за основно балетско образовање и васпитање.

Члан 2.

Основно балетско образовање и васпитање траје четири године и остварује се у два образовна циклуса.

Ученик који се истиче знањем и способностима може да стекне основно балетско образовање и васпитање у року краћем од прописаног планом и програмом наставе и учења.

План и програм наставе и учења за основно балетско образовање и васпитање одштампан је уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 3.

Овим правилником утврђује се план и програм наставе и учења за следеће одсеке:

- 1) Класичан балет;
- 2) Савремена игра;
- 3) Народна игра.

Члан 4.

У I разред основне балетске школе на одсек Класичан балет и Савремена игра може да се упише ученица узраста од 10 до 12 година, а ученик узраста од 10 до 15 година.

На одсек Народна игра могу да се упишу ученици узраста од 10 до 15 година.

У I разред основне балетске школе може да се упише и ученица, односно ученик старији него што је прописано у ст. 1. и 2. овог члана, ако на пријемном испиту покаже изузетне способности.

Основна балетска школа има припремне разреде у које се уписују деца млађа од 10 година живота. Млађа припремна група обухвата децу узраста од 6 до 7 година, а старија од 8 до 9 година.

Члан 5.

Настава у основној балетској школи организује се у групи.

Група на одсецима Класичан балет и Савремена игра у I и II разреду има од 9 до 15 ученика, а у III и IV разреду од 7 до 12 ученика. Група на одсеку Народна игра има у I и II разреду од 10 до 16 ученика, а у III и IV разреду од 8 до 12 ученика. Група у припремном разреду има од 10 до 15 ученика.

Настава предмета Солфеђо на одсецима Класичан балет и Савремена игра организује се у групама од 7 до 14 ученика, а на одсеку Народна игра у групама од 8 до 12 ученика.

Члан 6.

Час наставе траје 45 минута, на свим одсецима за све предмете.

На свим одсецима настава се из главног играчког предмета изводи у трајању од 90 минута, односно два часа од по 45 минута.

У припремном разреду настава се за млађу групу изводи са два часа недељно по 45 минута, а за старију групу са четири часа недељно по 45 минута, односно три пута недељно по 60 минута.

Члан 7.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”, а примењиваће се на ученике који уписују први разред основног балетског образовања и васпитања почев од школске 2019/2020. године.

ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСНОВНО БАЛЕТСКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСНОВНО БАЛЕТСКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

ПРИПРЕМНА НАСТАВА	Млађа припремна група		Старија припремна група	
	недељно	годишње	недељно	годишње
	2	70	4	140

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ**Одсек КЛАСИЧАН БАЛЕТ**

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ПРВИ ЦИКЛУС				ДРУГИ ЦИКЛУС			
	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
	недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	годишње
Класичан балет	10	350	10	350	10	350	10	320
Примењена гимнастика	2	70	2	70	1	35		
Солфеђо					1	35	1	32
Савремена игра					2	70	2	64
Историјско балске игре							1	32
СВЕГА:	12	420	12	420	14	490	14	448

Одсек САВРЕМЕНА ИГРА

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ПРВИ ЦИКЛУС				ДРУГИ ЦИКЛУС			
	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
	недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	годишње
Класичан балет	10	350	10	350	8	280	8	256
Примењена гимнастика	2	70	2	70	1	35		
Солфеђо					1	35	1	32
Савремена игра					4	140	4	128
Историјско балске игре							1	32
СВЕГА:	12	420	12	420	14	490	14	448

Одсек НАРОДНА ИГРА

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	ПРВИ ЦИКЛУС				ДРУГИ ЦИКЛУС			
	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
	недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	годишње
Народна игра	4	140	4	140	6	210	6	192
Основи класичног балета	2	70	2	70	2	70	2	64
Традиционално певање					2	70	2	64
Солфеђо					1	35	1	32
СВЕГА:	6	210	6	210	11	385	11	352

ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ¹

¹ Ученик IV разреда може се одредити за похађање једног од понуђених изборних програма (уколико жели).

Изборни програми на одсесима Класичан балет и Савремена игра

НАЗИВ ПРОГРАМА	ДРУГИ ЦИКЛУС	
	Четврти разред	
	недељно	годишње
Репертоар класичног балета	2	64
Народна игра	2	64
Сценско народне игре	2	64

Изборни програми на одсеку Народна игра

НАЗИВ ПРОГРАМА	ДРУГИ ЦИКЛУС	
	Четврти разред	
	недељно	годишње
Сценско народне игре	2	64
Савремена игра	2	64
Историјско балске игре	2	64

ОРГАНИЗАЦИЈА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

Одсеци:

- 1) Класичан балет,
- 2) Савремена игра,
- 3) Народна игра

1) Одсек Класичан балет

Главни предмет је Класичан балет.

- 2) Одсек Савремена игра
У првом циклусу главни предмет је Класичан балет, а у другом циклусу Савремена игра.
3) Одсек Народна игра
Главни предмет је Народна игра.

ИСПИТИ

У основној балетској школи полагају се следећи испити:

- пријемни;
- контролни;
- годишњи;
- разредни;
- поправни;
- испит за проверу знања.

ПРИЈЕМНИ ИСПИТ се полаже пре уписа на сва три одсека, без обзира да ли су деца завршила припремни разред.

Пријемни испит се полаже у јунском и августовском пријемном року.

На пријемном испиту на одсеку за класичан балет и на одсеку за савремену игру проверавају се: дужина ногу, ширина карлице, дужина руку, врата, еластичност мишића и лигамената, гипкост стопала, танцовалност, слух и ритам.

На пријемном испиту на одсеку за народну игру проверавају се исте физичке способности као и на одсеку за класичан балет, с тим што се посебна пажња обраћа на гласовне могућности кандидата.

КОНТРОЛНИ ИСПИТ се полаже у првом полугодишту првог разреда.

ГОДИШЊИ ИСПИТ се полаже на крају другог полугодишта из предмета:

- Класичан балет на одсеку класичан балет и одсеку савремена игра у I, II, III и IV разреду;
- Савремена игра на одсеку класичан балет у IV разреду;
- Историјско балске игре на одсеку класичан балет и на одсеку савремена игра у IV разреду;
- Савремена игра на одсеку савремена игра у III и IV разреду;
- Народна игра на одсеку народна игра у I, II, III и IV разреду;
- Традиционално певање на одсеку народна игра у III и IV разреду;
- Изборни програми у IV разреду.

Ученик који из главног предмета добије недовољну оцену понавља разред.

РАЗРЕДНИ ИСПИТ полагаје ученик који није оцењен из обавезног предмета, изборног програма и активности, уколико није похађао наставу више од трећине укупног годишњег броја часова тог обавезног предмета, изборног програма и активности и уколико се оцењивањем утврди да није достигао образовне стандарде на основном нивоу

ПОПРАВНИ ИСПИТ полагаје ученик који на крају другог полугодишта, има недовољну оцену из обавезног предмета који се не полаже као годишњи испит. Ученик који на годишњем испиту из једног од предмета: Историјско балске игре или Традиционално певање добије недовољну оцену полагаје поправни испит.

ИСПИТ ЗА ПРОВЕРУ ЗНАЊА полагаје ученик који није завршио први циклус основне балетске школе да би се након положеног испита уписао у други циклус основне балетске школе.

ОЦЕЊИВАЊЕ

Провера знања ученика врши се:

- оцењивањем од стране предметног наставника;
- оцењивањем од стране стручне комисије на испитима.

Школа је обавезна да за ученике свих одсека, током школске године, организује разноврсне облике културно-уметничког садржаја: интерне и јавне часове, концерте и јавне наступе. Ове активности истовремено служе и за проверу напредовања и стечених извођачких способности.

С обзиром на јавну и културну делатност школе наставничко веће може донети одлуку о повећању фонда часова за одређени предмет у коме се врше припреме за концерт и друге јавне наступе школе.

БРЖЕ НАПРЕДОВАЊЕ УЧЕНИКА: ученик који се истиче знањем и способношћу може да заврши у току једне школске године два разреда. Ученик који убрзано напредује годишњи испит полагаје у два испитна рока (у јануарском испитном року полагаје испите разреда у који је уписан, а испите из наредног разреда у јунском испитном року).

ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ

Настава из прописаних наставних предмета изводи се по групама.

На часовима играчких предмета настава се одвија уз музичку пратњу.

ПРИПРЕМНА НАСТАВА

У школи се организује припремна настава за основну балетску школу. Настава се организује за млађу припремну групу два часа недељно по 45 минута, а за старију припремну групу четири часа недељно по 45 минута, односно три пута недељно по 60 минута.

ИЗБОРНА НАСТАВА

У четвртог разреду Одсека класичан балет и Одсека савремена игра ученици могу уколико желе да се одреде за похађање једног од изборних програма:

- Репертоар класичног балета,
- Народна игра,
- Сценско народне игре.

У четвртог разреду Одсека народна игра ученици могу да се одреде за похађање једног од изборних програма:

- Сценско народне игре,
- Савремена игра,
- Историјско балске игре.

ДОДАТНА НАСТАВА

Додатна настава се организује за ученике који показују изразите способности за игру на сва три одсека, за припрему концерата, јавних часова и такмичења. Додатна настава из главног предмета организује се у трајању од 35 часова годишње по групи, односно 32 часа за ученике четвртог разреда.

ДОПУНСКА НАСТАВА

Допунска настава се организује за ученике који показују одређене тешкоће у процесу учења и због тога не показују задовољавајући успех.

КОРЕПЕТИЦИЈА

На Одесцима класичан балет и савремена игра корепетиција се изводи на клавиру, а на Одсеку народна игра на хармоници.

На свим одсесима корепетиција на настави главног играчког предмета траје 90 минута, а на осталим играчким предметима 45 минута.

КУЛТУРНА И ЈАВНА ДЕЛАТНОСТ

Школа систематски и организовано уводи ученике у културни живот друштвене средине, организује сарадњу са институцијама кроз јавне наступе и концерте; учествује у културним манифестацијама, на снимању за радио и телевизију, на фестивалима и такмичењима; сарађује са балетским школама у земљи и иностранству.

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСНОВНО БАЛЕТСКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉЕВИ ОСНОВНОГ БАЛЕТСКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА:

1. Развијање играчких способности и неговање љубави према игри;
2. Развијање танцовалности и музикалности и развијање играчких вештина ученика;
3. Развијање сензо-моторних функција и оспособљавање ученика за боље владање простором;
4. Развијање способности памћења комбинација, концентрације и осећаја контроле читавог тела код ученика;
5. Развијање свести о значају правилне исхране и одржавања хигијене тела и опреме за наставу играчких предмета код ученика;
6. Развијање самопоуздања ученика у сопствене способности и таленат;
7. Стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу.
8. Развијање креативности, критичког мишљења, мотивације за учење и напредовање, способности за тимски рад и способности самовредновања;
9. Развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
10. Развијање личног и националног идентитета кроз очување традиционалне игре и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
11. Оспособљавање за самостално учење и вежбање;
12. Усмеравање ученика ка професионалној опредељености уметничкој игри и ширење популарности уметничке игре;
13. Усвајање правила понашања при гледању балетских и других представа и при извођењу истих.

ПРОГРАМИ ОРИЈЕНТИСАНИ НА ИСХОДЕ И ПРОЦЕС УЧЕЊА

Структура програма свих предмета је конципирана на исти начин. На почетку се налази циљ наставе и учења предмета за ниво основног образовања и васпитања. У табели која следи, у првој колони, дефинисани су предметни исходи за крај разреда, у другој колони дате су области и/или теме, а у трећој се налазе предметни садржаји. Испод табеле налазе се кључни појмови садржаја и препоруке за остваривања наставе и учења конкретног предмета под насловом *Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма*.

На путу остваривања циља и исхода кључна је улога наставника који добија значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Планови и програми наставе и учења су полазна основа и педагошко полазиште за развијање образовно-васпитне праксе: за планирање годишњих и оперативних планова, непосредну припрему за рад као и оквир за преиспитивање праксе развијања планова, остваривања и вредновања наставе и учења кроз сопствена промишљања и размену искуства са колегама.

Препоруке за планирање образовно-васпитне праксе и праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу. Зато, уместо израза реализовати програм, боље је рећи да се на основу датог програма планира и остварује настава и учење које одговара конкретним потребама ученика.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*. Потребно је да наставник континуирано прати, бележи податке и даје јасну повратну информацију ученику о постигнућима, процесу учења, ангажовању и напредовању, као и да даје препоруке за напредовање ученику у наредном периоду. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а код ученика се развија активан однос према учењу, подстиче мотивација за учење и ученик се оспособљава за објективну процену сопствених постигнућа, као и постигнућа других ученика, при чему развија одређени систем вредности.

**ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА
ЗА ОСНОВНУ БАЛЕТСКУ ШКОЛУ**

ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД

Назив предмета	КЛАСИЧАН БАЛЕТ – ПРИПРЕМНА НАСТАВА
Циљ	Циљ учења предмета Класичан балет у припремном разреду је да код ученика развије љубав према балету, слободу и способност да се изразе кроз покрет, чиме се ствара квалитетна основа за даљи наставак бављења класичним балетом.
Разред	Припремни млађа група
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – ужива у извођењу покрета и кретања; – изведе партерно гимнастичке вежбе; – изводи покрете уз музичку пратњу; – изрази доживљај музике коју слуша цртањем; – изводи ритам уз покрет; – препозна 8 тачака у сали; – разликује правилно од неправилног држања тела и уз помоћ наставника стоји у балетском ставу; – препозна и уз помоћ наставника поставља руке у основне балетске позиције; – препозна и уз помоћ наставника стоји у неким од основних позиција ногу; – препозна елементе основних балетских корака; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – игра једноставне кореографије сам, у пару и у групи; – смишља једноставне кореографије на задату тему; – пажљиво гледа и коментарише извођење игре друга-другарице; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – поштује договорена правила понашања у балетској сали и на јавним наступима; – користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу. 	ЈАЧАЊЕ МУСКУЛАТУРЕ	Партерно гимнастичке вежбе усмерене на развој физичких предиспозиција: – вежбе обликовања и јачања стопала на поду, отвореност бедара; – вежбе за општу покретљивост зглобова, мекоћу и истегнутост лигамената; – вежбе за савитљивост кичменог стуба, поставка карличних костију; – корективне вежбе.
	РИТАМ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ	Ритмичке вежбе неопходне за развој, координације, осећање ритма и темпа: – слободно трчање, скакање, окретање, чучање, плескање, савијање тела, гласно бројање са променом такта (2/4, 3/4 и 4/4); – слободни покрети руку, шаке и главе (горе, доле, лево, десно, кружно); – вежбе савладавања кругова, дијагонала; – вежбе појединачно и у пару. Pas marché. Подела простора на 8 тачака. Трокорак као елемент фолклора.
	ОСНОВЕ КЛАСИЧНОГ БАЛЕТА	Елементи класичног балета Позиције руку. I port de bras. I, II, III и VI позиције ногу; Балетски став, положај тела пред штапа лицем и бочно. Demi-plié по I позицији унакрст. Battement tendu по I, II позицији. Објашњавање појмова en dehors и en dedans. Demi-rond de jambe en dehors и en dedans. Relevé из I и II позиције лицем ка штапу. Pas chassé у страну, напред и назад. Pas soulevé en face и по дијагонали. Поклон за девојчице, односно дечаке.
	КРЕАТИВНОСТ И ТАНЦОВАЛНОСТ	Вежбе импровизација: – по слободном избору ученика; – на задату музику 2/4, мазурке, маршеви, дечје песмице, валцери; – на задату тему: карактерне особине, ликови, имитације природе (биљке животиње), бајке, приче. Једна кореографија по слободном избору наставника.
Јавни наступи Јавни час – извођење научених вежби и једноставних кореографија		

Кључни појмови садржаја: покрет, игра, импровизација, балетски став, ритам, кретање у простору.

Назив предмета	КЛАСИЧАН БАЛЕТ – ПРИПРЕМНА НАСТАВА
Циљ	Циљ учења предмета Класичан балет у припремном разреду је да код ученика развије љубав према балету, слободу и способност да се изразе кроз покрет, чиме се ствара квалитетна основа за даљи наставак бављења класичним балетом.
Разред	Припремни старија група
Годишњи фонд часова	140 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – ужива у извођењу покрета и кретања; – изведе партерно гимнастичке вежбе; – изводи покрете уз музичку пратњу; – изрази доживљај музике коју слуша цртањем; – изводи ритам уз покрет; – препозна и објасни 8 тачака у сали; – разликује правилно од неправилног држања тела и уз помоћ наставника стоји у балетском ставу; – препозна и уз помоћ наставника поставља руке у основне балетске позиције; 	ЈАЧАЊЕ МУСКУЛАТУРЕ	Балетски став: – положај стопала; – отворени положај бедра и карлице; – држање кичменог стуба; – положај лопатице и рамена; – положај главе en face, en dehors и en dedans; – припремни положај руку; – помоћне гимнастичке вежбе за отварање ногу, јачање леђних и стомачних мишића; – вежбе за правилно држање корпуса, врата и главе.

<p>– препозна и уз помоћ наставника стоји у неким од основних позиција ногу;</p> <p>– препозна и изведе уз помоћ наставника елементе основних балетских корака;</p> <p>– препозна и изведе уз помоћ наставника основне балетске скокове;</p> <p>– одржава равнотежу у различитим кретањима;</p> <p>– игра једноставне кореографије сам, у пару и у групи;</p> <p>– смишља једноставне кореографије на задату тему;</p> <p>– пажљиво гледа и коментарише извођење игре друга-другарице;</p> <p>– одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;</p> <p>– поштује договорена правила понашања у балетској сали и на јавним наступима;</p> <p>– користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу.</p>	ОРИЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ	<p>Простор:</p> <p>– стајање код штапа лицем, леђима и бочно;</p> <p>– формације на средини сале (пар, тројка, четворо, група);</p> <p>– кретање по кругу праволинијски, дијагонално, полукружно, напред, назад, бочно, око себе, око другог, мимолажење, укрштање;</p> <p>– комбинације кретања;</p> <p>– кретање у димензији висине (под, чучањ, полу чучањ, стајање, скок);</p> <p>– осам тачака сале (сцене).</p>
	РИТАМ	<p>Ритам, темпо, мелодија:</p> <p>– вежбе покрета главе, слободних покрета руку, шаке, ногу и тела на једноставне ритмове 2/4, 3/4, 4/4;</p> <p>– комбинације темпа од спорог ка брзом и обратно уз задате једноставне покрете, ходање, марширање, слободне скокове и слободно окретање и др;</p> <p>– маршеви, валцери, песмице, кратке етиде једноставних мелодија уз задате вежбе педагога или слободне импровизације ученика;</p> <p>– народне песме и игре за децу.</p>
	EXERCICES КОД ШТАПА	<p>Позиције ногу I, II, III.</p> <p>V позиција ногу лицем ка штапу .</p> <p>Позиције руку I, II, III.</p> <p>Demi-plié I, II, III.</p> <p>Battement tendu demi-plié I позиција.</p> <p>Battement tendu passé par terre.</p> <p>Battement tendu jeté из I позиције.</p> <p>Demi-rond de jambe en dehors и en dedans.</p> <p>Préparation за fondu и frappé лицем ка штапу.</p> <p>Положај noge sur le coup-de-pied.</p> <p>Demi-plié из V позиције лицем ка штапу.</p>
	EXERCICES НА СРЕДИНИ	<p>Demi-plié из I, II, III позиције.</p> <p>Battement tendu унакрет из I позиције.</p> <p>Battement tendu demi-plié унакрет из I позиције.</p> <p>Battement tendu jeté у страну и напред из I позиције.</p> <p>Demi-rond en dehors и en dedans.</p> <p>I port de bras.</p> <p>Мала поза croisé.</p> <p>Releve из I позиције.</p> <p>Passé у свим павцима.</p> <p>II port de bras.</p> <p>Корак марша, корак полке (једна, у пару, по дијагонали).;</p> <p>Импровизације.</p> <p>Поклон за девојчице, односно дечаке.</p>
ALLEGRO	<p>Трамплини.</p> <p>Sauté по I, II позицији.</p> <p>Pas échappé из I и II позиције.</p>	
<p>Јавни наступи</p> <p>Јавни час - извођење научених вежби и једноставних кореографија.</p>		

Кључни појмови садржаја: покрет, игра, импровизација, балетски став, ритам, кретање у простору.

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД

I. УВОДНИ ДЕО

Класичан балет у припремном разреду чини основу за наставак школовања. Природа саме игре указује на стално прожимање свих области и тематских садржаја које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење игре утиче на развој детета које воли игру и има трајну потребу за бављењем њом при чему се код детета развија креативност, музички укус и критичко мишљење.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу и стицању знања и вештина.

Садржаји наставе припремног разреда су усмерени ка развоју интересовања и љубави према игри. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. У оквиру свих балетских активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему. Код ученика на овом узрасту је веома важно да кроз игру и једноставне облике кореографије развијају машту, танцовалност, музикалност, осећај за лепо. Најважније је код ученика развијати мотивацију и индивидуалност у подстицању максималног балетског доживљаја као и развијању потенцијала за балетско изражавање.

Игра у функцији здравља

Рана балетска едукација стимулише напреднији рад мождане функције и унапређује когнитивне као и моторичке способности детета. Игра и музика имају задатак да подстичу и унапређују различите видове играчког развоја детета: опажајног, појмовног и психомоторног.

Балетска уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Класичан балет и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Позитиван ефекат игре и музике у смислу опуштања, стицања радне дисциплине која се пројектује на свакодневни живот, подизања пажње, развијања меморије, односа према здравој исхрани и здрављу у целини, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне и моторичке стимулације је од непроцењивог значаја.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. С обзиром на дужину трајања часа (45, 60 минута за групу), рад треба ефикасно организовати.

Код најмлађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Посебну пажњу током непосредне припреме за наставу треба посветити планирању и избору метода и техника, као и облика рада. Њихов избор је у вези са исходима учења и компетенцијама које се желе развити, а одговара природи предмета, конкретним садржајима и карактеристикама ученика.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм припремне наставе подељен је у више области које су намењене ученицима узраста до 10 година. То су: јачање мускулатуре, ритам и оријентација у простору, основе класичног балета и кретивност и танцовалност. Свака област садржи велики број варијација и комбинација. Садржај је сачињен на основу програма и метода истакнутог балетског педагога Агрипине Ваганове. Часови морају бити праћени клавирском пратњом. Она даје посебан темпо и ритам, њоме се наглашава карактер корака, помаже његовом извођењу и доприноси остваривању хармоније између играча и музике. Ако је у балетској представи кореограф потчињен музици, дајући кроз покрет њену садржину и форму, наставник на часу даје предност балетском кораку, а усаглашава музику.

ЈАЧАЊЕ МУСКУЛАТУРЕ

Кроз извођење партерно гимнастичких вежби постиже се јачање мускулатуре целог тела као и развијање еластичности мишића код ученика. Ученик кроз извођење ових вежби ради на кориговању тела (правилно држање кичме, свдова стопала) као и на његовој правилној поставци. Ово прави добру основу за увођење ученика у основне кораке класичног балета.

РИТАМ

Ритам се развија кроз покрет и певање. Ученик изражава свој доживљај музике, прати покретом композиције: плескањем, лупкањем, пуцкетањем прстима, ходањем, марширањем, слободним скоковима...те при том опажа и усваја елементе ритма.

ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ

Затак наставника у овом делу је да ученике упозна са тачкама у сали као и са балетским формацијама у њој (пар, тројка, четворка, група). Кроз игру ученик се упознаје са различитим начинима кретања у балетској сали као и са кретањима у различитим димензијама висине (дијагонално, полукружно, назад, напред, бочно, око себе, чучањ, скок, получучањ, стајање).

ОСНОВЕ КЛАСИЧНОГ БАЛЕТА

Ученик учи да препозна основне балетске елементе. Не треба инсистирати на прецизном извођењу тих елемената, већ само на упознавању ученика са њима, тиме се код ученика прави добра полазна основа и припрема за усвајање тих елемената у Основној балетској школи. Посебна пажња на овом узрасту обраћа се изучавању покрета и изучавању скока. Покрет се усклађује са музиком и ради се на ширини покрета у простору. Не инсистира се превише на отворености ногу и прецизности извођења корака. Наставников најважнији задатак је да код ученика у овом узрасту развије љубав према игри и класичном балету.

КРЕАТИВНОСТ И ТАНЦОВАЛНОСТ

Ученик кроз различите игре улога, импровизација на задату тему као и осмишљавање једноставних кореографија у пару и групи уз пратњу музике развија машту, стваралаштво и танцовалност, на тај начин се подстиче слобода изражавања и обликовања идеја и осећања, развија креативност и инвентивност ученика, али и наставника.

Дидактичко-музичка игра

Музичке игре су идеално средство спонтаног усвајања знања и вештина. Игра је детету најдража активност. Оно кроз њу осећа задовољство и стиче прва сазнања.

Кроз игру се подстиче али и развија природна радозналост детета, развијају се способности запажања и изражавања-памћење, говор, мишљење. Ј. А. Коменски наглашава важност игре у развоју и учењу посебно код деце предшколског узраста, те истиче да ће и школа деци бити привлачнија ако се буде учило кроз игру.

Развој савремених технологија

Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике (коришћењем асоцијативних слика, квизова, видео клипова, укрштених речи...).

Избор комбинација и кореографија које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике припремног разреда, који се тек упознају са основним корацима класичног балета, а кореографска слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз игру заволе класичан балет. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање. Неопходно је при том у потпуности уважити разлике у способностима, интересовањима као и индивидуални темпо савлађивања нових садржаја.

Одговарајуће понашање у балетској сали на сцени и у публици је део опште културе, па је одговорност наставника да на ученике васпитно делује кроз правила понашања при гледању и извођењу балета. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања и хигијене, како у балетској сали, тако и у публици.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

У припремном разреду ученици се не оцењују, али је наставник у обавези да води педагошку документацију и запажања о ученицима. Резултате целокупног праћења и вредновања (процес учења и наставе, оствареност исхода учења, сопствени рад) наставник узима као основу за планирање наредних корака у развијању образовно-васпитне праксе.

Посебан изазов и уживање за ученике представља јавни наступ на коме они приказују оно што су до тада научили.

Важно је пратити индивидуално напредовање у односу на могућности ученика, као и ангажовање ученика (односно према раду, активно учествовање у настави, сарадњу са другима и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање).

ОДСЕК КЛАСИЧАН БАЛЕТ

Назив предмета	КЛАСИЧАН БАЛЕТ
Циљ	Циљ учења предмета Класичан балет је да код ученика развије интересовање и љубав према класичном балету кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Први
Годишњи фонд часова	350 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно стоји у балетском ставу бочно, лицем ка штапу и на средини сале; – самостално стоји у задатим основним балетским позицијама ногу; – самостално поставља руке у припремни положај, I, II и III позицију; – кратко опише основне карактеристике и правила основних балетских корака; – демонстрира основне балетске кораке; – објасни и демонстрира појам радне, отпорне ноге; – објасни и демонстрира правац en dehors et en dedans; – објасни терминологију основних балетских корака; – изводи балетске кораке у складу са музичком пратњом; – правилно изводи основне вежбе скокова; – правилно изводи основне вежбе на прстима; – кроз импровизације развија креативност, танцовалност; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – поштује договорена правила понашања у балетској сали и на јавним наступима; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу. 	EXERCISES КОД ШТАПА	<p>Балетски став лицем ка штапу, бочно. Позиције ногу: I, II, III, IV и V. Позиције руку: припремна I, II и III позиција. Demi-plié у I, II, III, IV и V позицији. Battement tendu: – из I позиције напред, у страну, назад; – из demi-plié у I позицију напред, у страну, назад; – из V позиције у страну, напред, назад; – из demi-plié у V позицију у страну, напред, назад; – relevé са demi-plié у II позицију; – passé par terre (провођење ноге напред и назад кроз I позицију); – pour le pied. Појам правца en dehors и en dedans. Demi-rond de jambe par terre en dehors и en dedans. Rond de jambe par terre en dehors и en dedans. I и III port de bras, као завршетак разних вежби. Battement tendu jeté: – из позиције I и V у страну, напред, назад; – riqué у страну, напред и назад. Положај ногу на coup-de-pied напред и назад. Battement frappé у страну, напред и назад. У почетку се учи врхом прста на под, касније на 30 степени. Relevé на полупрстима у I, II и V позицији са и без demi-plié. Battement tendu plié soutenu напред, у страну, назад. Préparation за rond de jambe par terre en dehors и en dedans. Положај ногу на (условни) coup-de-pied. Battement fondu у страну, напред, назад са врхом прста на под и на 45 степени. Battement soutenu у страну, напред, назад са врхом прста на под и на 45 степени кроз coup-de-pied. Petit battement на coup-de-pied, пренос ноге равномерно и са акцентом напред и назад. Battement double frappé у страну, напред и назад прстом на под и на 30 степени. Battement relevé lent на 90 степени из I и V позиције, напред, назад, у страну. Grand plié у I, II, III и V позицији. у IV позицији се учи касније. Grand battement jeté из I и V позиције напред, назад, у страну. Battement relevé retiré из V позиције напред и назад. Battement développé: – напред, у страну, назад; – passé у свим правцима. Rond de jambe en l'air en dehors и en dedans. Rond de jambe par terre en dehors и en dedans на demi-plié. Савијање корпуса назад и у страну (лицем ка штапу). Pas de bourrée са променом ногу (лицем ка штапу). Pas de bourrée suivі (лицем ка штапу, без покретања). Полуокрет у V позицији на две ноге с променом ногу на полупрстима.</p>

	EXERCICES НА СРЕДИНИ	<p>Позиције руку: почетна, I, II и III позиција. Demi-plié по I и II позицији en face, по IV и V позицији на épaulement. Battement tendu: – из I и V позиције напред, назад, у страну; – са demi-plié из I и V позиције напред, назад, у страну; – са demi-plié у II позицији са прелазом с ноге на ногу и без прелаза passé par terre. Battement tendu jeté: – из I и V позиције у свим правцима; – са demi-plié у I и V позицији у свим правцима. Demi-rond и rond de jambe par terre en dehors и en dedans. Préparation за rond de jambe par terre en dehors и en dedans. Grand plié у I и II позицији en face. По V позицији са épaulement. Battement frappé: – врхом прста на под у свим правцима; – на 30 степени у свим правцима. Battement double frappé: – врхом прста на под у свим правцима; – на 30 степени у свим правцима. Положај épaulement croisé и effacé. Основне позе: croisé, effacé, напред и назад, I, II, III arabesque. Battement tendu plié soutenu у свим правцима на целом стопалу. Battement fondu: – врхом прста на под у свим правцима; – на 45 степени у свим правцима. Battement soutenu en face врхом прста на под и на 45 степени на целом стопалу кроз coup-de-pied. Petit battement на coup-de-pied. Пренос ноге равномерно и са акцентом напред и назад (факултативно). Battement relevé lent напред, назад, у страну. Grand battement jeté из I и V позиције напред, назад, у страну. Port de bras en face и на épaulement. I, II, III port de bras. Relevé на полупрстима у I, II и V позицији са demi-plié и са испруженим ногама. Pas de bourrée са променом ногу en face. Pas de bourrée suivi en face са покретањем у страну. Окретање на обе ноге у V позицији на полупрстима на једном месту (са окретом главе ка огледалу). Temps lié par terre напред и назад.</p>
	ALLEGRO	<p>Temps sauté по I, II и V позицији. Chagement de pied. Pas échappé на II позицију. Pas assemblé (са отварањем ногу у страну) код штапа. Pas glissade (у страну) факултативно. Трамплини. Поклон.</p>
	EXERCICES НА ПРСТИМА	<p>Relevé по I, II и V позицији. Pas échappé из II и V позиције. Pas couru. Pas glissade са померањем у страну – факултативно. Pas de bourrée suivi са померањем у страну.</p>
<p>Сценско уметнички задаци Полка (порекло, време настанка, популарност на двору, костим, примери из балетског репертоара): – корак полке у месту, напред, назад, по кругу; – полка у пару; – једноставни облик кореографије.</p>		
<p>Јавни наступи Обавезан је најмање један јавни наступ у току школске године.</p>		
<p>Контролни испит Exercices код штапа (бочна рука у II позицији) Demi-plié из I, II и V позиције. Battement tendu унакрст из I и V позиције. Battement tendu demi-plié унакрст. Battement tendu jeté унакрст. Demi-rond и rond de jambe par terre en dehors и en dedans. Battement fondu врхом прста по поду, унакрст. Battement frappé и double frappé врхом прста по поду, унакрст. Припрема за rond de jambe par terre. Petit battement – равномерно. Battement développé на 90 степени у страну и напред. Relevé lent на 90 степени у страну, напред и назад. Grand battement jeté у страну, напред и назад. Relevé на полупрстима у I и II позицији лицем ка штапу. Sauté по I и II позицији код штапа. Exercices на средини Demi-plié по I и II позицији. Battement tendu по I позицији напред и у страну. I и II port de bras. Croisé у основним положајима. Révérance. Pas marché.</p>		

Испитни програм**Exercices код штана**

Demi-plié – ca relevé-om на полупрстима из I, II, и V позицији.
 Grand plié по I, II и V позицији.
 Battement tendu из V позиције унакрст.
 Battement tendu jeté, из V позиције – унакрст и jeté piqué.
 Rond de jambe par terre са préparation и rond de jambe par terre на plié.
 Battement lent développé напред и у страну.
 III port de bras.
 Battement fondu на 45 степени – унакрст.
 Battement frappé на 30 степени – унакрст.
 Rond de jambe en l'air en dehors и en dedans.
 Petit battement са акцентом.
 Battement développé у свим правцима.
 Relevé у V позицији на полупрсте.
 Grand battement jeté унакрст (штап).
 Основни положај једне од поза (мала, велика, напред, назад).

Exercices на средини

Temps lié напред, назад.
 Demi и grand plié из I, II, V позиције, са relevé.
 Battement tendu по V позицији унакрст.
 Battement tendu са demi-plié на II позицији.
 Battement tendu jeté из V позиције унакрст.
 Battement soutenu врхом прста на под.
 Battement frappé и double frappé на 30 степени у страну.
 Grand battement jeté само напред из V позиције.
 Вежбе завршавати на малу или велику позу – croisé или effacé.
 Поза I и II arabesque.

Allegro

Temps sauté по I и II позицији и V.
 Changement de pied.
 Pas échappé на II позицији.
 Pas assemblé (факултативно).
 Pas glissade (факултативно).
 Полка.

Exercices на прстима

Pas relevé по I, II и V позицији.
 Pas échappé по II позицији.
 Pas couru по V позицији напред, назад.
 Pas de bourrée suivi (из 3 у 7).
 Révérence.

Кључни појмови садржаја: балетски став, позиције ногу и руку, координација покрета, балетска терминологија, импровизација.

Назив предмета

КЛАСИЧАН БАЛЕТ

Циљ

Циљ учења предмета Класичан балет је да код ученика развије интересовање и љубав према класичном балету кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

350 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно стоји у балетском ставу; – самостално поставља руке и ноге у основне балетске позиције; – самостално води радну ногу и руке кроз основне балетске позиције; – кратко опише основне карактеристике и правила основних балетских корака; – демонстрира основне балетске кораке; – објасни и демонстрира појам радне, отпорне ноге; – демонстрира и објасни préparation за pirouette en dehors и en dedans из II и V позиције; – објасни и демонстрира мале и велике позе у croisée, effacée, II arabesque, attitude; – објасни терминологију основних балетских корака; – изводи балетске кораке у складу са музичком пратњом; – правилно изводи вежбе скокова; – правилно изводи вежбе на прстима; – кроз једноставне кореографије развија креативност и танцовалност; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – поштује договорена правила понашања у балетској сали и на јавним наступима; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу. 	EXERCISES КОД ШТАПА	<p>Мале и велике позе croisé, effacé, напред и назад, II arabesque врхом прста на под и на demi-plié. Кад се савладају уносити их у вежбе.</p> <p>Battement tendu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – double са спуштањем пете у II позицију; – у свим малим и великим позама; – pour le pied. <p>Battement tendu jeté:</p> <ul style="list-style-type: none"> – balancoire; – у свим малим и великим позама. <p>Demi-rond de jambe на 45 степени en dehors и en dedans на целом стопалу и полупрстима.</p> <p>Grand rond de jambe на 45 и 90 степени en dehors и en dedans на целом стопалу.</p> <p>Battement fondu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – на целом стопалу и на полупрстима en face и на позе; – са plié relevé на целом стопалу и на полупрстима. <p>Battement soutenu на целом стопалу и на полупрстима en face и на позе на 45 степени.</p> <p>Battement frappé на полупрстима у свим правцима.</p> <p>Battement double frappé на полупрстима у свим правцима.</p> <p>Petit battement sur le coup-de-pied на полупрстима равномерно и са акцентом en face и на позе.</p> <p>Flic напред и назад на целом стопалу и са завршавањем на полупрсте.</p> <p>Pas couré на целом стопалу и на полупрстима.</p> <p>Pas tombé на месту, друга нога на coup-de-pied.</p> <p>Petit temps relevé en dehors и en dedans на целом стопалу.</p> <p>Battement relevé lent на 90 степени у свим позама.</p> <p>Battement développé на 90 степени у свим правцима и на велике позе: croisé, effacé (напред, назад), attitude croisée и effacée, II arabesque.</p>

		<p>Battement développé passé из позе у позу. Grand battement jeté: – на све позе; – pointe en face. Port de bras са ногом испруженом на врх прста напред или назад и са demi-plié ногом ослонца. Relevé на полупрстима, друга нога на coup-de-pied. Полуокрет en dehors и en dedans из V позиције истегнутих ногу и са demi-plié-a. Préparation за pirouette из V позиције sur le coup-de-pied en dehors и en dedans.</p>
	<p>EXERCICES НА СРЕДИНИ</p>	<p>Вежбе се раде en face и на épaulement, на целом стопалу. Мале позе: croisé, effacé, I, II, III arabesque, прстима на поду и на demi-plié и écarté. Кад се савладају уносе се у разне вежбе. Grand plié у IV позицији на croisé и effacé. Battement tendu: – у малим и великим позама; – са relevé и double relevé у II позицију. – са demi-plié у IV позицији са прелазом са ноге на ногу и без прелаза. Battement tendu jeté и jeté piqué у малим и великим позама. Rond de jambe par terre на demi-plié en dehors и en dedans. Demi rond de jambe на 45 степени en dehors и en dedans. Battement fondu на 45 степени на позе и са plié relevé. Battement soutenu на позе, прстима на под и на 45 степени, на целом стопалу. Battement frappé и double frappé на позе, на 30 степени. Основне позе: écarté, напред и назад, I, II, III arabesque. Petit battement sur le coup-de-pied равномерно и са акцентом напред и назад. Flis напред и назад на целом стопалу. Pas coupé на целом стопалу и полупрстима. Pas tombé на месту, друга нога на coup-de-pied. Rond de jambe en l'air en dehors и en dedans. Petit temps relevé en dehors, en dedans (факултативно). Battement développé напред, назад, у страну. Battement développé passé и relevé lent en face и на позе: croisé, effacé, attitude effacée и croisée, I, II, III arabesque. Grand battement jeté и pointe на све позе (сем IV arabesque). Port de bras са савијањем тела и ногом испруженом на прст напред или назад. IV port de bras (основна форма). Temps lié par terre са савијањем тела. Relevé на полупрсте у IV позицији croisé и effacé и са ногом на coup-de-pied. Pas de bourrée без промене ногу прстима на под и на 45 степени. Pas de bourrée balotté effacé и croisé прстима на под и на 45 степени. Полуокрет у V позицији са променом ногу, на затегнуте ноге и са demi-plié-ом. Préparation за pirouette en dehors и en dedans из II и V позиције.</p>
	<p>ALLEGRO</p>	<p>Temps sauté по IV позицији. Petit и grand changement de pied. Changement de pied en tournant на ¼ окрета. Grand pas échappé на II и IV позицији croisé и effacé. Pas échappé по II и IV позицији, на једној ноzi, друга нога у положају coup-de-pied напред или назад. Pas assemblé напред и назад en face и на позе. Double assemblé. Sissonne simple en face и у малим позама. Pas jeté. Pas chassé у свим правцима и у позама. Sissonne fermée у свим правцима и на позе. Sissonne ouverte кроз développé на поду и на 45 степени у свим правцима (разложено). Pas de basque напред (сценска форма). Pas de basque напред и назад. Pas balancé. Temps levé на I arabesque (сценска форма). Tour en l'air – пола окрета (мушкарци). Pas glissade у свим позама и правцима.</p>

	EXERCICES НА ПРСТИМА	<p>Relevé по IV позицији croisé и effacé. Pas échappé по IV позицији croisé и effacé. Pas échappé на једну ногу по II и IV позицији. Pas assemblé soutenu en face (са отварањем ноге у страну). Pas assemblé soutenu напред и назад у позама. Pas de bourrée са променом ногу код штапа. Pas de bourrée са променом ногу и завршавањем на малу позу. Pas de bourrée balotté croisé и effacé прстима на под. Pas de bourrée suivi на месту, са померањем и en tournant. Pas couru напред и назад. Pas glissade са кретањем у свим правцима и на позе. Temps lié par terre. Sissonne simple en face. Полуокрет у V позицији. Sous-sous у позама и са померањем. Pas coupé balonné са отварањем ноге у страну.</p>
--	----------------------	--

Јавни наступи
Једна кореографија по избору наставника (групна игра).

Испитни програм
Exercices код штапа
Обухвата све наставне јединице.
Exercices на средини
Battement tendu и battement tendu jeté у малим позама.
Demi-rond de jambe на 45 степени en dehors и en dedans.
Battement fondu на 45 степени у малим позама.
Petit battement sur le coup-de-pied равномерно и са акцентом, en face.
Flic, pas couré и pas tombé на месту (комбиновани са другим корацима).
Мали adagio са елементима: battement relevé lent, battement développé на велике позе I, II, III arabesque, и demi-rond de jambe développé en dehors и en dedans (задатак поделити у две комбинације).
Grand battement jeté pointe у позама.
Temps lié par terre са савијањем тела.
Pas de bourrée balotté на effacé прстима на под.
Préparation за pirouette en dehors и en dedans из II и V позиције.
Allegro
Petit и grand changement de pied, као и на ¼ окрета.
Grand pas échappé на IV позицији croisé и effacé, као и pas échappé са завршавањем на једну ногу.
Double pas assemblé.
Petit pas jeté en face.
Pas de basque.
Sissonne fermée и ouverte кроз développé на 45 степени у свим правцима en face.
Exercices на прстима
Relevé у свим позицијама.
Pas échappé у IV позицији croisé и effacé и са завршавањем на једној ноzi.
Pas de bourrée balotté на effacé (врхом прста на под).
Pas de bourrée suivi (по дијагонали и en tournant).
Temps lié par terre напред.
Sissonne simple en face.
Sous-sous у пози.
Assemblé soutenu у страну и напред.

Кључни појмови садржаја: балетски став, позиције ногу и руку, координација покрета, балетска терминологија, припрема за pirouette, јавни наступ.

Назив предмета	КЛАСИЧАН БАЛЕТ
Циљ	Циљ учења предмета Класичан балет је да код ученика развије интересовање и љубав према класичном балету кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	350 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно стоји у балетском ставу; – правилно води руке и ноге кроз балетске позиције у сложенијим комбинацијама; – демонстрира основне балетске кораке; – објасни и демонстрира појам радне, отпорне ноге; – објасни и демонстрира правац en dehors et en dedans; – демонстрира и објасни pirouette en dehors и en dedans из II, IV и V позиције; – објасни и демонстрира мале и велике позе у croisée, effacée, II arabesque, attitude; – објасни терминологију балетских корака; – изводи балетске кораке у складу са музичком пратњом; – правилно изводи задате комбинације скокова; – правилно изводи задате комбинације на прстима; – кроз једноставне кореографије развија креативност и танцовалност; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; 	EXERCICES КОД ШТАПА	<p>Grand plié са port de bras. Battement tendu pour batterie. Rond de jambe на 45 степени en dehors и en dedans на полупрстима и на demi-plié. Pas tombé са померањем, радна нога у положају sur le coup-de-pied врхом прста на под и на 45 степени. Battement fondu: – double на полупрстима; – са pas tombé са померањем; – са plié relevé и demi-rond de jambe на 45 степени; – са plié relevé и rond de jambe на 45 степени; – на 90 степени en face на целом стопалу. Battement soutenu на 90 степени у свим правцима en face и у позама на полупрстима. Battement frappé: – на све позе на 30 степени на полупрстима; – са relevé на полупрстима. Battement double frappé: – у свим позама прстима на под, на 30 степени, на целом стопалу и на полупрстима; – са relevé на полупрсте.</p>

- одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;
- поштује договорена правила понашања у балетској сали и на јавним наступима;
- самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације;
- користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу.

Petit battement sur le coup-de-pied ca plié relevé на целом стопалу и на полупрстима са акцентом напред и назад.
 Flic-flac en face, завршавањем на полупрсте.
 Rond de jambe en l'air en dehors и en dedans са завршавањем на demi-plié и на полупрстима.
 Battement relevé lent и battement développé на 90 степени у свим правцима en face и у позама са подизањем на полупрсте и на demi-plié.
 Demi-rond de jambe développé en dehors и en dedans на demi-plié.
 Grand rond de jambe développé на 90 степени на полупрстима.
 Grand battement jeté passé par terre са завршетком на врх прста напред или назад.
 III port de bras са ногом на врх прста назад на plié без прелаза са ноге ослонца и са прелазом (растјашка).
 Цео окрет на обе ноге у V позицији са demi-plié-а и без њега.
 Soutenu en tournant en dehors и en dedans са ½ и целим окретом, врхом прстију на под и на 45 степени.
 Полуокрет на једној ноzi en dehors и en dedans са tombée на полупрстима и полуокрет са подметањем ноге на целом стопалу и на полупрстима.
 Pirouette из V en dehors и en dedans.
 Окрет fouetté ка штапу и од штапа врхом прста на под.
 Petit temps relevé en dehors et en dedans (цело стопало, полупрсти).

EXERCICES НА СРЕДИНИ

Grand plié ca port de bras.
 Battement tendu и jeté en tournant en dehors и en dedans по 1/8 и ¼ окрета; ½ факултативно.
 Battement tendu jeté balançoire у позама.
 Rond de jambe par terre en tournant на 1/8 окрета.
 Demi-rond de jambe на 45 степени en dehors и en dedans на полупрстима и на demi-plié.
 Grand rond de jambe на 45 степени en dehors и en dedans на целом стопалу.
 Battement fondu:
 – на полупрстима en face и у позама;
 – са plié relevé и demi-rond de jambe на 45 степени en face на целом стопалу и на полупрстима;
 – double fondu на целом стопалу и на полупрстима.
 Battement soutenu на целом стопалу на 90 степени en face и у позама.
 Battement frappé:
 – на полупрстима и са завршавањем на demi-plié;
 – са relevé на полупрстима.
 Battement double frappé:
 – са завршавањем на demi plié en face и на позе;
 – на полупрстима;
 – са relevé на полупрстима.
 Petit battement на coup-de-pied на полупрстима.
 Flic-flac en face.
 Pas coupé на полупрстима у комбинацији.
 Pas tombé с померањем, радна нога у положају coup-de-pied, прстима на под и на 45 степени.
 Rond de jambe en l'air en dehors и en dedans на целом стопалу.
 Petit temps relevé en dehors и en dedans на целом стопалу и на полупрстима.
 Battement relevé lent i développé:
 – на IV arabesque на целом стопалу;
 – на demi-plié en face и у позама ;
 – са прелазом са ноге на ногу en face и на позе.
 Battement développé passé и relevé lent en face и на позе croisé, effacé, écarté, attitude, effacée и croisée, I, II, III arabesque.
 Demi и grand rond de jambe développé на 90 степени en dehors и en dedans en face и из позе у позу на целом стопалу.
 Temps lié на 90 степени са прелазом на цело стопало.
 Grand battement jeté passé par terre са завршавањем врхом прста на под напред и назад en face и на позе.
 Port de bras:
 – III port de bras са ногом истегнутом на врх прста и на demi-plié напред и назад;
 – III port de bras са ногом истегнутом назад на врх прста са растјашком, без прелаза са ноге ослонца и са прелазом;
 – IV и V port de bras.
 Pas de bourrée dessus-dessous en face.
 Pas de bourrée balotté en tournant на ¼ окрета.
 Soutenu en tournant en dehors и en dedans са ½ и целим окретом, започети прстима на поду и са 45 степени.
 Pas glissade en tournant en dedans по ½ и цео окрет по правој линији.
 Pirouette en dehors и en dedans из II, IV и V позиције са завршетком у IV и V позицији.
 Pas jeté fondu са померањем напред.

	ALLEGRO	<p>Temps sauté у V позицију са померањем напред, назад и у страну. Changement de pied са померањем напред, назад и у страну и en tournant на ¼, ½ и цео (за мушкарце) окрет. Pas échappé на II и IV позицију en tournant на ¼ и ½ окрета. Pas assemblé са кретањем en face и у позе. Sissonne simple en tournant по ½ окрета (мушкарци) en dehors и en dedans. Double assemblé (сваки на 1/8 такта). Petit pas jeté са кретањем у свим правцима en face и у малим позама, с ногом у положају sur le coup-de-pied. Pas de chat. Pas de chat (са ногом савијеном назад). Temps levé са ногом на coup-de-pied напред и назад. Sissonne ouverte на 45 степени у малим позама. Sissonne tombée en face и у позама. Temps lié sauté. Pas coupé balonné и balonné из V позиције у страну, напред и назад en face и у позама, на месту и са померањем. Pas emboîté са ногом на coup-de-pied на месту и са померањем. Pas emboîté напред у месту на 45 степени и са померањем. Pas échappé battu. Entrechat quatre. Royale. Pas assemblé battu (мушкарци). Tour en l'air (мушкарци). Glissade en tournant на ½ окрета.</p>
	EXERCICES НА ПРСТИМА	<p>Pas échappé en tournant на II позицији по ¼ окрета (1–2 факултативно). Pas assemblé soutenu en tournant en dehors и en dedans на ½ окрета. На крају године цео окрет са завршавањем у пози на прстима. Pas de bourrée dessus-dessous. Pas glissade en tournant по ½ окрета и цео, са померањем у страну. Sissonne simple en tournant по ¼ окрета (1–2 факултативно). Sissonne ouverte на 45 степени у свим правцима и позама. Sissonne ouverte кроз développé на 45 степени у свим правцима и позама. Pas tombé из позе у позу на 45 степени (факултативно). Relevé на једној ноzi, друга у положају coup-de-pied (2-4 највише). Pas balonné напред на effacé и у страну (2-4) факултативно. Pas jeté fondu по дијагонали напред. Préparation за pirouette из V позиције. Pirouette en dehors и en dedans из V позиције. Pas de bourrée balotté на ¼ окрета на под на 45 степени (croisé, effacé). Temps sauté по V позицији на месту. Changement de pied en face. Pas jeté на позе, на 45 степени, са завршавањем на demi-plié. Petit jeté на месту са отварањем ноге у страну и са кретањем (у малим позама), нога на coup-de-pied. Pas полка.</p>

Јавни наступи

Најмање две кореографије групног типа од пређеног градива.
 Соло варијација или делови варијација предвиђени за млађи узраст.

Испитни програм

Обавезно градиво у оквиру годишњег испита треба да презентује рад на елементима en tournant на средини сале, préparation и pirouette из II, IV и V позиције. Почетак изучавања заноски. Комбинације се усложњавају, темпо се убрзава у односу на ранија два разреда.

Exercices код штана

У вежбе укључити разне врсте окрета и полуокрета на једној и две ноге, нове врсте battement fondu, као и остале елементе на све позе.

Exercices на средини

Battement tendu, jeté, rond de jambe par terre (en dehors, en dedans) en tournant по 1/8 и 1/4 окрета.

Grand rond de jambe développé (en dehors, en dedans).

Préparation и pirouette из II, IV и V позиције en dehors, en dedans.

Pas de bourrée dessus-dessous. Glissade en tournant на ½ и цео окрет.

Allegro

Temps levé на једној ноzi.

Pas balonné на све правце и на позе напред и назад, без и са померањем.

Temps lié sauté напред и назад.

Changement de pied en tournant по ¼ и ½ окрета.

Tour en l'air (мушкарци).

Échappé battu на II позицији.

Royale, entrechat quatre.

Pas jeté – без померања и са померањем у све правце.

Pas échappé на II позицији en tournant по ¼ окрета.

Exercices на прстима

Pas de bourrée dessus-dessous.

Jeté са померањем у свим правцима.

Préparation и један pirouette из V позиције.

Sissonne simple по ¼ окрета истом ногом у истом правцу.

Кључни појмови садржаја: балетски став, позиције ногу и руку, координација покрета, балетска терминологија, окрет и полуокрет, pirouette, јавни наступ.

Назив предмета

КЛАСИЧАН БАЛЕТ

Циљ

Циљ учења предмета Класичан балет је да код ученика развије интересовање и љубав према класичном балету кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

320 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно стоји у балетском ставу; – правилно води руке и ноге кроз балетске позиције у сложенијим комбинацијама; – демонстрира основне балетске кораке; – објасни и демонстрира појам радне, отпорне ноге; – објасни и демонстрира правац en dehors et en dedans; – демонстрира и објасни pirouette en dehors и en dedans из II, IV и V позиције; – објасни и демонстрира мале и велике позе у croisée, effacée, arabesque, attitude; – објасни и демонстрира tour lent en dehors и en dedans; – демонстрира préparation за tour у великим позама en dehors и en dedans; – изводи балетске кораке поштујући музички карактер; – правилно изводи задате комбинације скокова; – правилно изводи задате комбинације на прстима; – кроз једноставне кореографије испољава креативност и танцовалност; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – изрази мишљење о сопственом балетском извођењу у односу на техничку спремност и естетску изражајност; – у заједничком игрању примени принцип узajамног праћења, поштује правила формације; – примени различите начине решавања техничких и балетских захтева приликом вежбања и играња; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања на балетском часу и на јавним наступима. 	<p style="text-align: center;">EXERCICES КОД ШТАПА</p>	<p>Battement fondu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – са plié relevé и rond de jambe на 45 степени у пози; – на 90 степени en face и у позама на целом стопалу и на полупрстима. <p>Battement double frappé:</p> <ul style="list-style-type: none"> – са relevé на полупрстима и завршавањем у demi-plié, и у позама; – са окретом на ¼ и ½ окрета. <p>Flic-flac en dehors и en dedans са завршавањем на 45 степени у свим правцима en tournant (факултативно).</p> <p>Rond de jambe en l'air en dehors и en dedans на ¼ и 1/8 (и са plié relevé).</p> <p>Battement relevé lent и battement développé en face и у позама:</p> <ul style="list-style-type: none"> – на полупрстима; – са plié relevé; – са plié relevé и demi-rond de jambe en face и из позе у позу. <p>Battement développé balotté.</p> <p>Grand rond de jambe développé на полупрстима и на demi-plié, en face.</p> <p>Grand battement jeté développé (мекни) на целом стопалу.</p> <p>Окрет fouetté en dehors и en dedans на ¼ и ½ окрета, са подигнутим ногом напред или назад на 45 степени:</p> <ul style="list-style-type: none"> – на полупрстима. <p>Soutenu en tournant en dehors и en dedans на ½ и цели окрет.</p> <p>Préparation и pirouette temps relevé en dehors и en dedans.</p> <p>Battement développé са окретом fouetté и од штапа са ногом напред или назад на 90 степени.</p> <p>Grand battement jeté са подизањем на полупрсте и на полупрстима.</p>
	<p style="text-align: center;">EXERCICES НА СРЕДИНИ</p>	<p>Battement tendu и jeté en tournant, en dehors и en dedans по ¼ окрета.</p> <p>Rond de jambe par terre en tournant, en dehors и en dedans по ¼ окрета.</p> <p>Battement fondu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – на plié relevé и demi-rond de jambe на 45 степени из позе у позу на полупрстима; – са plié relevé и demi-rond de jambe на 45 степени en face и из позе у позу на целом стопалу и на полупрстима; <p>Assemblé soutenu en tournant у страну ½ окрета и цео окрет en dehors и en dedans.</p> <p>Petit pas jeté en tournant по ½ окрета у страну са померањем, en dehors и en dedans.</p> <p>Battement frappé:</p> <ul style="list-style-type: none"> – у позама на полупрстима. <p>Battement double frappé са plié relevé на полупрсте, en face и на позе.</p> <p>Petit battement на coup-de-pied са акцентом напред и назад на полупрстима.</p> <p>Temps lié на 90 степени прелаз на цело стопало.</p> <p>Tour lent en dehors и en dedans:</p> <ul style="list-style-type: none"> – у свим великим позама (1-2 и цео окрет); – из позе у позу кроз passé на 90 степени. <p>Grand battement jeté:</p> <ul style="list-style-type: none"> – développé (мекани) en face и у позама на целом стопалу. <p>VI port de bras.</p> <p>VI port de bras као préparation за tour у великим позама, en dehors и en dedans.</p> <p>Pas de bourrée с променом ногу, en tournant.</p> <p>Pas de bourrée dessus-dessous en tournant en dehors и en dedans.</p> <p>Pas glissade en tournant по дијагонали.</p> <p>Pirouette en dehors и en dedans из V, II и IV позиције са завршавањем у V и IV позицији (2 окрета, факултативно).</p> <p>Préparation за tour у великим позама en dehors и en dedans из IV и II позиције à la seconde, attitude, arabesque.</p>

	ALLEGRO	<p>Grand pas échappé en tournant на $\frac{1}{4}$ и $\frac{1}{2}$ (II и IV позиција). Pas échappé battu – сложена заноска (са заноском из V и из II позиције). Pas échappé са завршавањем на једној ноzi. Pas assemblé battu. Entrechat trois. Entrechat cinq. Grande sissonne ouverte у свим позама, без померања. По усвајању са померањем. Grande sissonne ouverte кроз développé у свим позама. Pas emboîté са померањем на 45 степени. Grand pas chassé у свим позама и правцима. Sissonne simple en tournant (цео окрет) en dehors и en dedans (мушкарци). Tour en l'air (1-2) мушкарци. Pas assemblé са померањем на 45 степени, са coupé–корак и pas glissade. Pas de basque en tournant на $\frac{1}{4}$ и $\frac{1}{2}$ окрета.</p>
	EXERCICES НА ПРСТИМА	<p>Pas échappé en tournant на II и IV позицију по $\frac{1}{4}$ и $\frac{1}{2}$ окрета. Pas de bourrée en tournant: – са променом ногу; – dessus-dessous; – balotté en tournant на $\frac{1}{4}$ окрета на 45 степени. Relevé на једној ноzi, друга нога отворена на 45 степени (2-4) или coup-de-pied. Pas glissade en tournant са померањем у страну и по дијагонали (4-8). Sissonne ouverte на 45 степени у свим правцима и позама. Grande sissonne ouverte у свим правцима и позама (без померања). Grande sissonne ouverte кроз développé у свим правцима и позама. Pas jeté у великим позама, завршавајући у demi-plié. Pas jeté fondu по дијагонали напред и назад. Pas ballonné (у страну и effacé) напред на effacé (на месту и са померањем). Préparation и pirouette из IV позиције en dehors и en dedans (1-2 окрета). Pirouette en dehors из V позиције један за другим (4-6), (факултативно). Sissonne simple en tournant по $\frac{1}{2}$ окрета. Assemblé soutenu en tournant en dehors и en dedans. Temps sauté по V позицији на месту и са померањем у свим правцима. Changement de pied са померањем у свим правцима и en tournant.</p>

Сценско уметнички задаци:

- најмање две кореографије групног типа од пређеног градива;
- соло варијација или делови варијација предвиђени за млађи узраст.

Јавни наступи

Најмање два јавна наступа.

Испитни програм

У сложенијим комбинацијама користити као везивне кораке: pas de bourrée, coupé passé и flic-flac.

Exercices код штапа

Battement développé са лаганим окретом en dehors и en dedans са ногом отвореном напред или назад.

Battement fondu на 90 степени.

Tour из V позиције en dehors и en dedans.

Battement développé tombé en face на поду и на 90 степени.

Flic-flac en tournant en dehors и en dedans.

Exercices на средини

Battement tendu и jeté en tournant 1/2.

Flic-flac.

Préparation за tour en dehors и en dedans из II позиције на 90 степени.

VI port de bras као préparation за tour.

Tour lent у великим позама.

Tour en dehors и en dedans из V и IV позиције.

Pas de bourrée en tournant са променом ногу.

Pas de bourrée dessus-dessous en tournant.

Temps lié на 90 степени са полупрета на цело стопало (напред и назад).

Fouetté en dehors и en dedans на 1/2 круга са подигнутом ногом напред или назад на 45 степени.

Allegro

Pas emboîté на 45 степени.

Grande sissonne ouverte са и без померања.

Assemblé са померањем.

Tour en l'air.

Échappé battu са сложеном заноском.

Assemblé battu, royale и quatre.

Exercices на прстима

Échappé en tournant.

Soutenu en tournant en dehors и en dedans.

Sissonne simple en tournant на $\frac{1}{4}$ окрета.

Sissonne ouverte на 45 степени.

Glissade en tournant по правој и дијагонали (цео окрет).

Pirouette из V и IV позиције en dehors и en dedans.

Grande sissonne ouverte без померања.

Кључни појмови садржаја: балетски став, позиције ногу и руку, координација покрета, балетска терминологија, pirouette, préparation за tour у великим позама, јавни наступ.

I. УВОДНИ ДЕО

Класичан балет је предмет који чини основну дисциплину током целокупног школовања играча. Садржај је сачињен на основу програма и метода истакнутог балетског педагога Агрипине Ваганове. Основна начела ове методе заснивају се на развијању пластичности тела, координацији покрета и усавршавању балетске технике до виртуозности.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према балету, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно гледање класичног балета и лично балетско изражавање ученика кроз извођење основних корака класичног балета. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

На путу остваривања циља и исхода улога наставника је врло важна јер програм пружа простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе, учења и активности ученика у коме ће моћи да репродукује све техничке и балетске задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему. Неопходно је у потпуности уважити разлике код ученика у способностима, интересовањима, као и индивидуални темпо савлађивања нових програмских садржаја.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика би требало развити дух заједништва кроз заједничко играње и комуникацијске вештине у циљу проношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе би требало да буде развијање, буђење мотивације и индивидуалности у подстицању максималног балетског доживљаја као и развијању потенцијала за балетско изражавање.

Игра у функцији здравља

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно изводе основне балетске кораке што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте корака и специфичног става при извођењу, ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и примену теоријског знања.

На сваком часу ученике треба упућивати да су уравнотежено и ефикасно вежбање, правилна исхрана и добар ниво хидрације организма од великог значаја за њихов рад и напредовање.

Балетска уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања култивисаним покретом. Класичан балет и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Познавањем и разумевањем класичног балета остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених, софистицираних облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат класичног балета је стицање радне дисциплине која се пројектује на свакодневни живот, подизања пажње, развијања меморије, однос према здравој исхрани и здрављу у целини, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је задатак наставника да на ученике васпитно делује кроз правила понашања при гледању и извођењу балета. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања и хигијене, како у балетској сали, на сцени, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретног одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице.

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. У фази планирања и писања припреме за час, наставник дефинише исходе за час који воде ка остваривању исхода прописаних програмом, имајући у виду балетске, интелектуалне, физичке и менталне могућности ученика. Посебну пажњу током непосредне припреме за наставу треба посветити планирању и избору метода и техника, као и облика рада. Њихов избор је у вези са исходима учења и компетенцијама које се желе развити, а одговара природи предмета, конкретним садржајима и карактеристикама ученика.

С обзиром на дужину трајања часа (90 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је динамичан час најбољи начин за постизање резултата.

Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва. Наставник ће дати програм да контекстуализује, односно да испланира наставу и учење према потребама одељења имајући у виду карактеристике ученика, наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и друге ресурсе школе и локалне средине.

Рад наставника обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања препоручених основних корака класичног балета, осмишљавања комбинација, кореографија, упоређивања различитих извођења и прилагођавање делова варијација и варијација узрасту ученика, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку, итд.

Наставник континуирано прати и вреднује свој рад и по потреби врши корекције у свом даљем планирању.

Планирање додатне и допунске наставе је засновано на праћењу постигнућа ученика и специфичним потребама ученика. У планирању слободних активности уважавају се интересовања ученика.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Свакодневно вежбање и добра организација часа је веома важна за будуће играче. Час је састављен из теоријског и практичног дела који се међусобно прожимају. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима класичног балета (јединство техничких и извођачких балетских елемената). Задатак наставника је да кроз такав час омогући хармоничан физички развој ученика, стицање балетске технике, уметничког израза и развијање музичности. Такође је потребно, да се подједнако посвети пажња свим деловима часа – exercises-у код штапа, exercises-у на средини сале, adagio-у, allegro-у и извођењу вежби на прстима.

Наставник може да користи филм, видео снимке и друге различите изворе дигиталне комуникације.

Клавирска пратња на часу је неопходна подршка ученику и наставнику. Даје посебан темпо и ритам, њоме се наглашава карактер корака, помаже његовом извођењу и доприноси остваривању хармоније између играча и музике. У *allegro* корацима и на прстима користи се припремљен нотни материјал. Ако је у балетској представи кореограф потчињен музици, дајући кроз покрет њену садржину и форму, наставник на часу даје предност балетском кораку, а усаглашава музику. Корепетитор је део тима наставник – ученик.

Важно је код ученика ученика развијати – знања, разумевања, вештине, умећа, рад на физичкој кондицији, снази, издржљивости, гipкости и пластичности тела, музикалности, развоју и неговању осећаја за лепо у игри, односу према партнеру и саиграчима, као и комуникације са и групом.

Избор комбинација и кореографија које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек усвајају основне кораке класичног балета, а кореографска слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Главни задатак наставника у првом разреду и целој основној школи је у томе да учењем одређених балетских корака, предложених у програму велику пажњу посвети формирању балетског става, оспособи тело ученика као инструмент игре и код ученика развије интересовање и љубав према класичном балету. Веома је значајно да се ученику развија и сазнајни процес, мишљење и закључивање како би ученици што активније учествовали на часу и умели да обрате пажњу на најважније детаље појединих корака. Посебну пажњу усмерити на уредност, хигијену, однос према костиму, патикама и фризури. Неговањем радне дисциплине ствара се, од самог почетка, навика редовног похађања наставе.

Задатак наставника у другом разреду је да упоредо са развијањем снаге ногу и новим задацима програма у развијању балетске технике, посебну пажњу усмери на једну од најважнијих компонената класичне игре у раду са ученицима – координацији. Највећи број корака у другом разреду изводи се истовремено са рукама и главом без претходног *préparation*-а, а такође у малим и великим позама што веома развија координацију покрета. За развијање и учвршћивање снаге ногу у другом разреду уводе се кораци на полупрстима и прстима, а увећава се и количина понављања једног истог корака. Задатке на прстима обавезно је спроводити 2–3 пута недељно.

У трећем разреду завршава се рад на поставци ногу – корпуса, руку и главе. У процесу рада посебно се усваја техника полуокрета и окрета код штапа, на средини, на полупрстима и прстима. У *exercises*-у на средини потребно је уносити задатке на полупрстима. У вежбама на средини јавља се *adagio*, нарочито потенцирајући мале и велике позе. Посебна пажња обраћа се на изражајност поза. *Allegro* има посебне задатке и то: *en tournant* 1/8, ¼, ½ окрета у ваздуху, корака у месту и са померањем, као и *battu* корака. Ученици морају да стекну физичку снагу и да овладају координацијом покрета.

У четвртном разреду завршава се поставка основа класичне игре. Пажња је усмерена на савлађивање великих поза при лаганом окретању, сложенији видови *adagio*, припреме за *grand pirouette* и извођење вежби *en tournant*. Са великом пажњом започињати рад на великим скоковима. Посебни задаци у четвртном разреду односе се на сценску форму, учења делова кореографија и целих варијација или групних игара. Наставник треба да ради на развијању индивидуалности и техничким могућностима појединца.

Веома је важно да ученици често наступају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посеђивања балетских представа, концерата и представа. Дискусијом о одгледаним балетима и извођењем деловима из истих (примерених старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења балетских дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

На часовима класичног балета најбитније је развијање балетских и физичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од корака ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању основних корака класичног балета.

Наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују у процесу учења, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење уместо критицизам.

Праћење напредовања ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се он налази и у односу на који ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Ученике треба континуирано, на различите начине, охрабривати да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Резултате целокупног праћења и вредновања (процес учења и наставе, оствареност исхода, сопствени рад) наставник узима као основу за планирање наредних корака у развијању образовно-васпитне праксе.

Наставник формативно и сумативно оцењује ученике у складу са прописима. Ученику су јасни критеријуми оцењивања. Важан критеријум оцењивања јесте индивидуално напредовање ученика у односу на могућности ученика, као и ангажовање ученика (однос према раду, активно учествовање у настави, сарадњу са другима и исказано интересовање и мотивацију за учењем и напредовањем).

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

У оквиру свих балетских активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, представама, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ПРИМЕЊЕНА ГИМНАСТИКА

Циљ Циљ учења предмета Примењена гимнастика је да код ученика развије интересовање према гимнастички кроз индивидуалне и групне вежбе којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање ученика за успешнију реализацију програма класичног балета и игре.

Разред **Први**
Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – користи основну терминологију вежби; – кратко опише основне карактеристике и правилан начин извођења вежби; – изводи вежбе у одређеном ритму и темпу уз музичку пратњу; – примени и комбинује разноврсна природна и изведена кретања у балетским вежбама и изводи их уз музичку пратњу; – правилно изводи основне вежбе и технике скокова и повезује их у задатом ритму; – одржава статичку и динамичку равнотежу у различитим положајима, вежбама и кретањима; – користи и повезује усвојени ниво акробатских елемената који се изводе у одређеном ритму и темпу; – доведе у везу одређене моторичке способности са могућом применом у балету и свакодневном животу; – учествује у тимском раду; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – поштује договорена правила понашања у школи и на настави. 	ВЕЖБЕ ЗА РАМЕНИ ПОЈАС И РУКЕ	Заручење. Приручење. Предручење. Предручење горе. Узручење. Одручење доле. Одручење. Одручење горе. Чеони и бочни кругови и лукови.
	ВЕЖБЕ ЗА КАРЛИЧНИ ПОЈАС И НОГЕ	Ставови на обе ноге, ставови у почучњу, чучњу и успону и прелази из једног става у други. Ставови предножни, одножни и заножни (без и са спуштањем на пету ногу којом се ради). Предножења, одножења и заножња: ниско, 45 и 90 степени, замасима и спорим покретима. Издржаји на једној ноzi, друга је у предножењу,
	ВЕЖБЕ ЗА ТРУП	Претклони, заклони, отклони и засуци у различитим положајима (сед, клек, ставови на ногама) и са различитим положајима руку. Заклони без компензаторног покрета куквицама напред.
	ВЕЖБЕ У КРЕТАЊУ	Ходање (варијанте: „гимнастичко“, у успону, „високо“, „еластично“), корацима са привлачењем. Трчање (у различитом темпу).
	ПОСКОЦИ И СКОКОВИ	Поскоци: дејчи поскок Скокови суножним одскоком и суножним доскоком са и без померања у простору, скокови суножним одскоком и доскоком на једну ногу (друга је у предножењу или заножењу).
	РАВНОТЕЖА	Шведска клупа: – из става бочно према клупи, неколико корака залета, наскок на једну ногу, друга је у заножењу; – ходање напред, назад и странце, ходање у успону; – саскоци пруженим телом, чеоно и бочно у односу на справу; – кретање по клупи уз манипулацију реквизитима; – штафете – користећи као завршетак долазак у одређени став на клупи.
	ВИШЕЊА	Основни висови.
АКРОБАТИКА	Поваљка на леђима. Став на лопатицама. Колут напред.	

Јавни наступи

Јавни час – извођење научених вежби и једноставних кореографије

Кључни појмови садржаја: гимнастика, моторичке способности, развој, координација, терминологија.

ПРИМЕЊЕНА ГИМНАСТИКА

Циљ Циљ учења предмета Примењена гимнастика је да код ученика развије интересовање према гимнастички кроз индивидуалне и групне вежбе којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање ученика за успешнију реализацију програма класичног балета и игре.

Разред **Други**
Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – користи основну терминологију вежби; – опише основне карактеристике и правилан начин извођења вежби; – изводи вежбе у одређеном ритму и темпу уз музичку пратњу; – примени и комбинује разноврсна природна и изведена кретања у балетским вежбама и изводи их уз музичку пратњу; – правилно изводи основне вежбе и технике скокова и повезује их у задатом ритму; – одржава статичку и динамичку равнотежу у различитим положајима, вежбама и кретањима; – користи и повезује усвојени ниво акробатских елемената који се изводе у одређеном ритму и темпу; – доведе у везу одређене моторичке способности са могућом применом у балету и свакодневном животу; 	ВЕЖБЕ ЗА РАМЕНИ ПОЈАС И РУКЕ	Покрети рукама: – хоризонтални кругови и лукови – обе у истом смеру; – чеони кругови и лукови – обе у истом смеру; – наизменични бочни кругови и лукови – млинови.
	ВЕЖБЕ ЗА КАРЛИЧНИ ПОЈАС И НОГЕ	Покрети ногама: – предножења; – одножења и заножења до хоризонтале и изнад ње; – издржај на пуном стопалу и успону на једној ноzi, друга је у предножењу, одножењу и заножењу; – дубоки претклони у седу суножно и разножно; – испади до „шпаге“ бочно и чеоно.
	ВЕЖБЕ ЗА ТРУП	Претклони, заклони (заклон комбиновано са ставом на једној ноzi, друга је у заножењу–издржај), отклони, засуци, комбиновано са покретима руку. Мост из лежања на леђима, мост заклоном – усклон.

<p>– учествује у тимском раду; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – поштује договорена правила понашања у школи и на настави.</p>	ВЕЖБЕ У КРЕТАЊУ	<p>Ходање: корак са згрченим предножењем, корак у испад, повезивање различитих начина ходања. Трчање: у различитом темпу са променама правца и смера, луковито, трчање продуженим корацама. Плесни кораци: галоп странце, полкин корак.</p>
	ПОСКОЦИ И СКОКОВИ	<p>Суножним одскоком са променом ногу. Суножним одскоком и доскоком на једну ногу, друга је у предножењу, заножњу или одножењу хоризонтално. Маказице. Мачији скок. Скок пружено са окретом за 180 степени око уздужне осе тела.</p>
	РАВНОТЕЖА	<p>Вага претклоном и заножњем – издржај. Шведска клупа (шира и уза површина) или ниска греда: – кретања научена у I разреду на тлу изводе се на шведској клупи; – наскоци на једну ногу, друга је у предножењу, одножењу или заножњу, саскоци са различитим положајима тела и ногу у фази лета.</p>
	ВИШЕЊА	<p>Висови: предњи, стражњи, узнето, стрмоглаво и прелази из једних у друге. Њихање: саскок у предњиху и зањиху. Упори предњи, јашући и стражњи и прелази из једног у други.</p>
	АКРОБАТИКА	<p>Колут напред – варијанте и повезивање. Колут назад – варијанте и повезивање. Став на лопатицама са различитим кретањима ногу и различитим положајима руку и слободно. Мост на обе ноге. Повезивање два до три кретања из различитих група у комбинацији.</p>

Јавни наступи
Јавни час – извођење научених вежби и једноставних кореографије.

Кључни појмови садржаја: гимнастика, моторичке способности, развој, координација, терминологија.

Назив предмета	ПРИМЕЂЕНА ГИМНАСТИКА
Циљ	Циљ учења предмета Примеђена гимнастика је да код ученика развије интересовање пема гимнастици кроз индивидуалне и групне вежбе којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање ученика за успешнију реализацију програма класичног балета и игре.
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	35 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>– користи терминологију вежби; – објасни карактеристике и примењује правилан начин извођења вежби; – изводи комбинације вежби у одређеном ритму и темпу уз музичку пратњу; – изводи и комбинује разноврсна природна и изведена кретања у балетским вежбама и изводи их уз музичку пратњу; – правилно изводи вежбе и координацијски захтевније технике скокова и повезује их у задатом ритму и темпу; – одржава статичку и динамичку равнотежу у различитим положајима, вежбама и кретањима; – користи и повезује усвојени ниво сложенијих акробатских елемената који се изводе у одређеном ритму и темпу; – доведе у везу одређене моторичке способности са могућом применом у балету и свакодневном животу; – учествује у тимском раду; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – поштује договорена правила понашања у школи и на настави.</p>	ВЕЖБЕ ЗА РАМЕНИ ПОЈАС И РУКЕ	Кретање рукама изведено у I и II разреду повезано са кретањем у простору: замаси и таласи рукама, искрети.
	ВЕЖБЕ ЗА КАРЛИЧНИ ПОЈАС И НОГЕ	Повећање амплитуде покрета у предножењу, одножењу и заножњу и продужавање времена издржаја. Дубоки претклони у седу суножно (предњи део трупа додирује ноге) и разножно (предњи део трупа додирује тло). „Шпаге” бочно и чеоно „до краја” (максималне амплитуде покрета, подизање предње или задње ноге на вишу основу).
	ВЕЖБЕ ЗА ТРУП	Замаси и таласи трупом, заклони у успону са издржајем. Мостови закломом и усклон.
	ПОСКОЦИ И СКОКОВИ	Галоп странце и спојено, скок са окретом за 180 степени и одножењем. Скок са предножењем и окретом – „полукадет”. Мачји скок са окретом за 180 степени. Далеко – високи скок, скок пружено са окретом око уздужне осе тела за 360 степени. Далеко високи скокови са извлачењем и окретом од 90 степени. Кадет (факултативно). Морнарски скок из залета или галопа.
	ОКРЕТИ	Окрети са предножењем и заножњем за 180 степени, слободна нога до хоризонталног положаја, завршетак у равнотежи. Истоимени и разноимени окрети за 180 и 360 степени из једног или више корака.
	РАВНОТЕЖА	Шведска клупа или ниска греда: – извођење кретања која су на тлу научена у II разреду; – упори клечећи и чучећи; – вага претклоном и заножњем; – саскоци пружено са окретом око уздужне осе тела.
	ВИШЕЊА	Висови предњи, стражњи, стрмоглаво и прелази из једних у друге. Њихање саскок у предњиху и зањиху. Упори предњи, јашући и стржњи и прелази из једног у други.
	АКРОБАТИКА	Став на шакама. Став на глави. Мост на две и једну ногу (максимална амплитуда подигнуте ноге). Премет упором странце. Повезивање вежби научених у I и II разреду. Комбинација ритмичких и акробатских вежби уз музичку пратњу.

Јавни наступи
Јавни час – извођење научених вежби и једноставних кореографије.

Кључни појмови садржаја: гимнастика, моторичке способности, развој, координација, терминологија.

I. УВОДНИ ДЕО

Примењена гимнастика је предмет који чини помоћну активност током целокупног школовања ученика основне балетске школе.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према вежбању, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно учешће ученика у извођењу различитих вежби усмерених ка побољшању моторичких способности, њихово разумевање и практична примена у извођењу класичног балета. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Препоручени елементи који се користе у примењеној гимнастици остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика. Неопходно је уважавати разлике код ученика у способностима, интересовањима, као и индивидуални темпо савладавања нових програмских садржаја.

На путу остваривања циља и исхода улога наставника је врло важна јер програм пружа простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе, учења и активности ученика у коме ће моћи да репродукује све техничке и гимнастичке задатке, а и да у истом жива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета примењене гимнастике и класичног балета првенствено се односи на побољшање свих физичких способности ученика ради бољег и безбеднијег извођења основних корака класичног балета. Код ученика би требало развијати дух заједничтва кроз заједничко играње и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе би требало да буде развијање, буђење мотивације и индивидуалности у подстицању максималног моторичког потенцијала у циљу развијања потенцијала за балетско изражавање

Игра у функцији здравља

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно изводе основне елементе гимнастике што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте вежби и дела моторичког простора при извођењу ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и примену теоријског знања.

Познавањем и разумевањем значаја примењене гимнастике остварује се виши облик балетске писмености, развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених, софистицираних облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат примењене гимнастике огледа се у стицању радне дисциплине која се пројектује на свакодневни живот, подизања пажње, развијања меморије, однос према здравом исхрани и здрављу у целини, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације што је од непроцењивог значаја за правилан целокупни развој ученика.

Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања и хигијене, како у гимнастичкој сали, тако и у свим пратећим просторијама.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретног одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице.

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Наставник треба да их операционализује прво у месечним плановима, а потом и на нивоу часа. У фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе за час који воде ка остваривању исхода прописаних програмом, имајући у виду моторичке, интелектуалне, физичке и менталне могућности ученика.

С обзиром на дужину трајања часа рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је динамичан час најбољи начин за постизање резултата.

Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједничтва, од наставника се очекује да дати програм контекстуализује, односно да испланира наставу и учење према потребама одељења имајући у виду карактеристике ученика, наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и друге ресурсе школе и локалне средине.

Припрема је од великог значаја, обухвата читав спектар активности усмерених на јачање одређених група мишића, упоређивања различитих извођења и прилагођавање делова вежби и моторичких задатака узрасту ученика, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку.

Наставник континуирано прати и вреднује свој рад и по потреби врши корекције у свом даљем планирању. Кључно питање у избору наставних метода, облика рада, активности ученика и наставника јесте које когнитивне процесе код ученика подстиче (са фокусом на подстицање мишљења, учења, памћења), којим исходима и компетенцијама води.

Планирање додатне и допунске наставе је засновано на праћењу постигнућа ученика и специфичним потребама ученика. У планирању слободних активности уважавају се интересовања ученика.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм је сачињен на основу програма и приручника за примењену гимнастику Милоша Кукоља и Јарославе Радојевић. Основна начела ове методе заснивају се на развијању моторичких способности, јачине, снаге, брзине, гипкости целог тела, координацији покрета у циљу побољшања балетске технике.

На часовима примењене гимнастике најбитније је развијање моторичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од вежби ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању основних гимнастичких елемената и вежби.

Час је састављен из теоријског и практичног дела који се међусобно прожимају. Ниједна област или тема се не може изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ. Задатак наставника је да кроз такав час омогући хармоничан физички развој ученика, стицање гимнастичких способности, уметничког израза и развијање музикалности. Потребно је да се посвети пажња вежбама обликовања, вежбама за развој моторичких способности и вежбама за побољшање гипкости целог тела.

Клавирска пратња на часу је неопходна подршка ученику и наставнику. Даје посебан темпо и ритам, њоме се наглашава карактер вежби, помаже њиховом извођењу и доприноси остваривању хармоније између ученика и музике.

При целокупном раду са ученицима наставник не губи из вида ниједну од страна које код ученика развија – знање, разумевање, вештину, умеће, рад на физичкој кондицији, снази, издржљивости, гипкости, координацији, равнотежи, музикалности, развоју и неговану осећаја за лепо у игри.

Због хетерогеног састава разреда, посматрано по нивоу моторичких способности, као и биолошке и хронолошке старости ученика, конфигурација програма је дата према хронолошком узрасту и сензитивним фазама развоја моторичких способности.

Основне моторичке способности: гипкост, брзина, координација, равнотежа, сила и специфичну издржљивост потребно је развијати у свим разредима од I до III.

Вежбе су подељене по сегментима (вежбе за руке, вежбе за труп), и оне се углавном комбинују.

Гипкост

Балетску игру поред осталог карактеришу и покрети изузетно великих амплитуда у раменом појасу, кичменом стубу и зглобовима кукова и стопала и потребно је:

– у I разреду усмерити вежбање на повећање амплитуде покрета у свим смеровима;

– у II и III разреду, који су веома погодни као период за развој гипкости, повећати обим и интензитет рада слично карактеристикама тренинга.

Брзина

Брзина извођења покрета и фреквенција покрета веома су значајни за карактеристична кретања у балетској игри. Развој брзине се веома успешно реализује у сензитивним фазама од 7 до 9 године, као и од 12 до 13 године, тако да се средства и методе за подстицање развоја брзине примењују већ од I разреда, да би се у III разреду користиле вежбе које су базиране на значајном учешћу силе.

Окретност – координација

У развоју окретности, поред примене класичних метода као што су: коришћење вежби са неубичајеним почетним положајима, примена асиметричних вежби и сл, посебну пажњу треба обратити на примену основних акробатских вежби.

Равнотежа

Обиље статичких и динамичких облика равнотеже у балетској игри захтева од примењене гимнастике да кроз свој програм спроведе и низ вежби усмерених на одржавање стабилности равнотежног положаја на смањеном и повишеном ослоњцу (полупрсти и врхови прстију) као и одржавање равнотежног положаја под утицајем спољних сила. У I и II разреду примењују се ставови на једној и обе ноге уз контролу тонуса мускулатуре, који учествује у остваривању наведених положаја. У III разреду сви ставови на једној и две ноге дуж трају, а положаји слободних сегмената тела су тежи и сложенији.

Сила и снага

У I разреду разреду развија се сила мишића потребна да се изведу издржаји у предножењу, одножењу и заножењу од 45 до 90 степени, као и довољна снага мишића трупа. У II разреду истиче се рад на јачању сводова стопала и опружача скочних зглобова услед започињања рада на полупрстима.

У току III разреда наставља се са вежбама усмереним на развој истих мишићних група као у претходним разредима, уз отежања у правцу повећаних амплитуда покрета и све дужим издржајима. Због обиља скокова у овом разреду се ради и на развоју експлозивне снаге мишића ногу у пуној мери.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

Наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују у процесу учења, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли развијају критичко мишљење уместо критицизам.

Праћење напредовања ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се он налази и у односу на који ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Резултате целокупног праћења и вредновања (процес учења и наставе, оствареност исхода, сопствени рад) наставник узима као основу за планирање наредних корака у развијању образовно-васпитне праксе.

Наставник формативно и сумативно оцењује ученике у складу са прописима. Ученику су јасни критеријуми оцењивања. Важан критеријум оцењивања јесте индивидуално напредовање ученика у односу на могућности ученика, као и ангажовање ученика (однос према раду, активно учествовање у настави, сарадњу са другима и исказано интересовање и мотивацију за учењем и напредовањем).

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

У оквиру свих активности на часу примењене гимнастике потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани пре-великим и нереалним очекивањима наставника или родитеља.

Назив предмета

САВРЕМЕНА ИГРА

Циљ

Циљ учења предмета Савремена игра је да ученике уведе у основне технике савремене игре и кроз могућност функционалног учења подстакне развој креативности, моторичких способности, различитих квалитета покрета и свести о сопственом телу.

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – објасни и демонстрира правилну поставку тела; – самостално поставља руке и шаке у правилне позиције; – самостално поставља ноге и стопала у правилне позиције; – примењује правилну технику дисања; – контролише центар;	УВОД У САВРЕМЕНУ ИГРУ	Упознавање сопственог тела: – унутрашња структура тела; – спољашња структура тела, веза између главе и карлице. Дисање и вежбе загревања тела. Чула, осећања и акције. Снага и тежина. Поставка тела – alignment. Позиције ногу и стопала и позиција руку и шака.

<ul style="list-style-type: none"> - демонстрира и објасни правилну употребу кичменог стуба приликом савијања и исправљања; - демонстрира isolation movements; - правилно изводи leg swings; - изводи комбинације елемената у складу са музичком пратњом; - правилно изводи вежбе скокова trampolini; - правилно користи тело у простору; - објасни и демонстрира основне акције тела; - одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - комбинује и користи моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком извођењу игре; - поштује договорена правила понашања на часу и на јавном наступу. 	ВЕЖБЕ НА ПОДУ	Положај тела на поду и дисање лежећи на леђима. Вежбе за stomачне, леђне мишиће и вежбе за руке. Комбинације скупљања из положаја x у положај фетуса. Leg swing комбинације. Лагано савијање кичменог стуба вођеног тежином главе и лагано исправљање од последњег карличног пршљена до врха главе (напред, у страну, назад, прекрштене ноге у седећем положају). Лагани – bounces (федерисање) састављена стопала, друга позиција, ноге испружене напред. Дисање са сукцесивним кретањем кичменог стуба. Вежбе за стопала – flex-point, кружење. Колут преко рамена (напред и назад). Hand stand – стој на рукама.
	ВЕЖБЕ ПРЕКО ПОДА	Општање тела на поду (котрљање, тегљење ...). Комбинације ролова. Комбинације елемената пређених на поду. Лагано дизање са пода, исправљање кичменог стуба тежином главе надолу, пршљен по пршљен, последња глава.
	СРЕДИНА	Alignment – рамена, бокови, колена, стопала у истој позицији. Лагано савијање кичменог стуба тежином главе надолу и лагано исправљање, са pliéom. Flat Backs комбинације. Tilt. Пренос тежине на напред, на задњи део стопала и са стране (off balance). Пренос тежине са једне ноге на другу. Pliés, relevés. Brushes (parallel, turned out), battement tendu, jetés. Arm swings и Leg swings. Isolation movements (глава, рамена, шаке, лактови, грудни кош, бокови, колена, стопала...) Trampolini.
	КРОЗ ПРОСТОР	Разне врсте ходова у свим правцима и смеровима и трчање. Fall and recovery. Простор (тачке, нивои, делови), сложенији захтеви коришћења тела у простору. Различити начини истезања, отварања, затварања, окрета, скокова. Тело и мировање. Динамика коришћења тежине тела у задатом времену.

Јавни наступи

Најмање један наступ.

Кључни појмови садржаја: вежбе, савремена игра, тело, простор, покрет, ритам, извођење.

Назив предмета

САВРЕМЕНА ИГРА

Циљ

Циљ учења предмета Савремена игра је да ученике уведе у основне технике савремене игре и кроз могућност функционалног учења подстакне развој креативности, моторичких способности, различитих квалитета покрета и свести о сопственом телу.

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

64 часа

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> - објасни и демонстрира правилну поставку тела; - самостално поставља руке и шаке у правилне позиције; - самостално поставља ноге и стопала у правилне позиције; - контролише центар; - демонстрира и објасни правилну употребу кичменог стуба приликом савијања и исправљања; - демонстрира и објасни leg swing; - демонстрира isolation movements; - изводи комбинације елемената у складу са музичком пратњом; - правилно користи тело у простору; - објасни и демонстрира основне акције тела; - демонстрира plié са радом торза и руку; - демонстрира комбинације ходова, трчања, падова и дизања; - правилно изводи вежбе скокова; - импровизује на задату тему; - одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком извођењу игре; - поштује договорена правила понашања на часу и на јавном наступу. 	ИЗВОЂЕЊЕ ОСНОВНИХ КОРАКА САВРЕМЕНЕ ИГРЕ	Упознавање сопственог тела: - унутрашња структура тела, - спољашња структура тела, - веза између главе и карлице. - односи различитих делова тела. Mapping the body (искорак у замисљену контуру свога тела и враћање назад). Alignment и дисање. Вежбе загревања тела, снага и тежина. Чула, осећања и акције. Комбинације спуштања на под и дизања са пода. Тензија и опуштање.
		ВЕЖБЕ НА ПОДУ

	ВЕЖБЕ ПРЕКО ПОДА	Комбинације ролова и комбинације елемената пређених на поду.
	СРЕДИНА	Pliés из I, II и IV позиције: – Pliés са преносом тежине са једне ноге на другу (широка II позиција). – Pliés са радом торза и рукама. Flat backs. Brushes у комбинацији са ходом. Battement tendu jeté са преносом тежине и радом руку. Attitudes parallel (напред, у страну, назад). Fondus parallels. Lunge. Grands battements (parallel, turned out). Arm swings. Change of direction. Front fall, back fall, simple side fall. Поскоци и мали скокови.
	КРОЗ ПРОСТОР	Клизајући ход. Triplets. Комбинације ходова, трчања, слободних падова и дизања. Импровизације. Ритам, преношење задатог ритма.
Јавни наступи		
Најмање један наступ.		
Испитни програм		
Mapping the body.		
Лагано савијање кичменог стуба вођеног тежином главе надолу у комбинацији са plié-ом.		
Дисање са променама ритма.		
Вежбе снаге.		
Комбинације спуштања на под и дизања са пода.		
Вежбе на поду		
Leg swing комбинације.		
Комбинације скупљања и истезања.		
Комбинације пређених елемената преко пода.		
Лагано дизање са пода.		
Средина		
Pliés из I, II и IV позиције.		
Pliés са преносом тежине са једне ноге на другу (широка II позиција).		
Battement tendu jeté са преносом тежине и радом руку.		
Fondus parallels.		
Grands battements (parallel, turned out).		
Change of direction.		
Front fall.		
Back fall.		
Simple side fall.		
Поскоци и мали скокови.		
Кроз простор		
Комбинације ходова, трчања, слободних падова и дизања.		

Кључни појмови садржаја: вежбе, савремена игра, тело, простор, извођење, покрет, ритам.

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО САВРЕМЕНА ИГРА

I. УВОДНИ ДЕО

Програм наставе и учења предмета Савремена игра је произашао из потребе праћења савремених достигнућа у области игре у свету као и стечених искустава наставника у раду са ученицима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према игри. Оријентација на процес учења и исхода брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом. На путу остваривања циља и исхода улога наставника је врло важна јер програм пружа простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе, учења и активности ученика у коме ће моћи да репродукује све техничке и играчке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему. Неопходно је у потпуности уважити разлике код ученика у способностима, интегрованима, као и индивидуални темпо савлађивања нових програмских садржаја.

Корелација између предмета савремена игра и класичан балет може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика би требало развијати дух заједништва кроз заједничко играње и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе би требало да буде развијање, буђење мотивације и индивидуалности у подстицању максималног играчког доживљаја као и развијању потенцијала за уметничко изражавање.

Игра у функцији здравља

Уравнотежено и ефикасно вежбање, правилна исхрана и добар ниво хидрације организма од великог су значаја за рад и напредовање ученика. На сваком часу ученике треба упућивати да правилно изводе основне кораке, што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте корака и специфичног става при извођењу ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и примену теоријског знања.

Савремена игра и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Њен позитиван утицај и ефекат се огледа у стицању радне дисциплине, подизању нивоа пажње, развијању меморије, израђивању одговорног односа према здравој исхрани и здрављу у целини, когнитивној стимулацији и контролисаном емоционалном и физичком одговору.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је задатак наставника да на ученике васпитно делује кроз правила понашања при гледању и извођењу игре. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања и хигијене, како у балетској сали, на сцени, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретног одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице.

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Исоходе прописане наставним планом и програмом потребно је операционализовати на месечном нивоу као и за сваки конкретан час. У оперативним плановима наставника и њиховим припремама за час видљиве су наставне методе којима је планирано активно учешће ученика у настави као и развој међупредметних компетенција. Они садрже самовредновање рада и напомене о реализацији планираних активности.

Наставник прилагођава темпо рада различитим образовним и васпитним потребама ученика. Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва.

Наставник континуирано прати и вреднује свој рад и по потреби врши корекције у свом даљем планирању

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Природа савремене игре указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене програмом наставе и учења. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима игре. Кроз наставне теме и области ученици се упознају са основним елементима савремене игре, ради се на њиховом разумевању, вежба се овладавање њима и ученици се уводе у вештину телесног изражавања.

У савременој игри новине су стално присутне, зато би наставници требало да упознају ученике са тим тенденцијама. Наставник би на основу знања и искуства, а држећи се онога што је у традицији вредно, требало да одлучи које су то нове идеје које ће прихватити и тиме надоградити своје знање и компетентност.

Класична балетска техника игре може бити основ на који се надограђују технике модерне и савремене игре (технике Хозе Лимона, Мерс Канингама, Лестера-Хортонa, Рудолфа Лабана, Мета Метокса, Марте Грем и др.).

Кроз наставне теме вежбе на поду, вежбе на средини и кретање у простору ученици се упознају са основним елементима савремене игре, ради се на њиховом разумевању, увежбавању и ученици се уводе у вештину телесног изражавања.

Развијају се појмови сценског тела и сценског покрета као што су: дисање, фокус (поглед), тоничност мишића, држање тела, тежина тела у односу на пад и гравитацију, артикулација и музикалност покрета, свест о анатомији људског тела и разумевање начина на који се тело креће, употреба енергије на различитим нивоима, однос покрета према простору.

Програм трећег разреда је уводни и подразумева упознавање ученика са појмом савремене игре, њеним историјским развојем, постојећим правцима и техникама; упознавање тела и његових функција (анатомијом, тежином, дисањем, равнотежом, тензијом и релаксацијом); сазнају се основне позиције, став тела и употреба кичменог стуба приликом савијања и исправљања, начини за савладавање силе земљине теже; однос тела и простора.

У четвртм разреду повећава се тежина елемената који се обрађују. За повезивање и увежбавање усвојених елемената кроз комбинације потребан је виши ниво координације и свесног вођења тела као инструмента игре. Вежба се техника, али је важан и лични доживљај и аутентично изражавање ученика, њихових мисли, осећања и могућност да их изразе кроз игру.

Вежбе на поду представљају припрему за вежбе на средини. Приликом обраде наставних јединица на поду важно је да ученици остваре квалитетан однос са подлогом по *underside* принципу кретања. То се постиже систематичним радом на четири основна принципа контакта (*roll, slide, push, pivot*).

Вежбе на средини захтевају рад на узрочно-последичној повезаности кретања (органски низ), коришћењу тежине тела и правилну употребу мишића. Обратити пажњу на *in and out* принцип кретања. Важно је радити на правилној поставци тела, владању телом, осећају за ритам и фразу, динамици извођења игре. Динамика се постиже радом на ритмовима (*impulse, impact, swing, accent, rebound, sway, pause, vibration*).

Вежбе кроз простор подразумевају коришћење целокупног простора, односе разних праваца и смерова (дијагонала, круг, хоризонтала, вертикала, спирала, *цик-цак*). Ученици би требало да имају свест о центру тела и да то примењују приликом кретања и да користе фокус и прогресивно и дигресивно. Такође, потребно је радити на усвајању свих акција тела у простору (скокови, падови, увртања, изолације, равнотежа, екстензија).

Од посебног значаја за савремену игру је стално истраживање нових начина изражавања кроз покрет. Кроз часове импровизације психофизички потенцијали ученика подстичу се на даља истраживања. Вежбе импровизације важне су за добијање жељених ефеката у игри као што су различити квалитети, сливеност, лакоћа и виртуозност покрета.

Веома је важно да ученици што чешће јавно наступају како би развијали своју сигурност на сцени, изражајност и експресивност извођења. Праћењем и дискусијом постојећег репертоара плесних представа ученици стичу увид у различите приступе и начине извођења и на тај начин развију критичко мишљење.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

Важан задатак наставника је да на почетку процеса учења спроведе иницијалну процену нивоа на коме се ученици налазе и тиме установи вештине, способности, интересовања, искуства, нивое постигнућа и потешкоће појединачног ученика или читавог одељења. На основу тога могуће је ефикасно планирати и организовати процес учења и индивидуализовати приступ учењу. У односу на иницијалну процену наставник ће пратити и процењивати даљи ток напредовања ученика узимајући у обзир могућности и способности ученика.

Од посебног значаја је да се обрати пажња код вежби на поду на снагу, брзину, централизацију тела, ток кретања, однос тела и подлоге; код вежби на средини на став тела, позиције стопала и руку, правилне *curve* и *arch* позиције, узрочно-последични ток кретања и на употребу динамике; код вежби у простору на однос тела и простора, употребу фокуса.

Наставник формативно и сумативно оцењује ученике у складу са прописима. Ученику су јасни критеријуми оцењивања. Важан критеријум оцењивања јесте индивидуално напредовање ученика у односу на могућности ученика, као и ангажовање ученика (однос према раду, активно учествовање у настави, сарадњу са другима и исказано интересовање и мотивацију за учењем и напредовањем).

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

Ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета као и напредак других ученика.

Назив предмета **СОЛФЕЂО***

Циљ **Циљ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања музике у свим њеним аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом класичног балета.

Разред **Трећи**

Годишњи фонд часова **35 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - прикаже ритам кроз покрет; - осећа ритмички пулс; - препозна и изводи двочетвртински, трочетвртински и четворочетвртински такт; - изводи четвртине, осмине, лукове и одговарајуће паузе; - изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; - препозна и чита ноте у виолинском и бас кључу; - препозна и својим речима објасни лествичне појмове; - изводи и записује нотна трајања; - препозна и употреби предзнаке; - користи солмизацију и музичку абецеду; - опише својим речима шта је лествица, тетрахорд, ступњеве и главни ступњеве; - употреби знаке за понављање, prima i seconda volta, D.C.al fine, корона; - примени основне динамичке ознаке; - примени основне ознаке за темпо; - пева по слуху и солмизацијом песме са текстом и мелодијске примере; - звучно препозна дур и мол; - слуша дечије и народне композиције и примере из литературе уз покрете; - препозна елементе музичке писмености кроз примере за слушање; 	РИТАМ И ПОКРЕТ	<p>Покрет у функцији ритма. Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4; Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта. Синкопа, пунктирана и обрнуто пунктирана фигура на две јединице бројања.</p>
	МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ	<p>Нотне вредности и одговарајуће паузе: цела нота, половина с тачком, половина, четвртина, осмина и шеснаестина ноте. Равномерно читање: четвртина као јединица бројања. Хроматски знаци: повисилице, снизивице и разрешилице. Појмови: такт, тактица, завршна тактица, предтакт, узмах. Именовање нота солмизацијом и музичком абецедом. Ознаке за динамику: forte, piano, mezzoforte, mezzopiano; crescendo и decrescendo. Ознаке за темпо: lento, andante, moderato, allegro, vivo. Ознаке за артикулацију: legato, staccato, tenuto и фразирање.</p>
	МЕЛОДИКА	<p>Песме са текстом и мелодијски примери (Це-дур). Звучна слика дурског и молског тонског рода. Развој музикалности.</p>
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<p>Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова.</p>
<p>Обавезни минимум програма: 1. Равномерно и ритмичко читање нота. 2. Мелодијски пример у Це-дуру.</p>		

Кључни појмови садржаја: покрет, ритам, мелодија, меморија.

*Програм наставе и учења предмета Солфеђо јединствен је за сва три одсека балетске школе.

Назив предмета **СОЛФЕЂО***

Циљ **Циљ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања музике у свим њеним аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом класичног балета.

Разред **Четврти**

Годишњи фонд часова **32 часа**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - пева по слуху мелодијске примере солмизацијом и песме са текстом у молу; - звучно препозна дур и мол; - пева и препозна лествично и терцно кретање, тонични трозвук; - препозна и именује главне ступњеве; - пева и препозна скок у тонику, доминанту, субдоминанту и вођицу; - пева и препозна три врсте мола; - запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; - опажа и пева дурски и молски квинтакорд; - опажа и пева дурски, молски и хармонски тетрахорд; - препозна врсту такта у песмама са текстом и у примерима из литературе; - изводи основне фигуре у такту 6/8 и 3/8 уз певање одговарајућих песама са текстом; - изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; - равномерно чита ноте у виолинском, бас кључу у једном и два линијска система; - чита ритам солмизацијом; - препозна и изводи лукове, паузе, узмах и предтакт; 	МЕЛОДИКА	<p>Функционални односи у тоналитету. Звучна слика молског тонског рода. Природни, хармонски и мелодијски мол. Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у а-молу. Развој музикалности.</p>
	ОПАЖАЊЕ И ИНТОНИРАЊЕ	<p>Опажање и певање тонова и мотива у Це-дуру и а-молу. Опажање и интонирање дурског, молског и хармонског тетрахорда. Опажање метра. Писмени мелодијски диктат. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива.</p>
	РИТАМ И ПОКРЕТ	<p>Покрет у функцији ритма. Равномерно читање: четвртина и осмина као јединица бројања. Четвороделна подела јединице бројања. Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта. Звучна припрема основних ритмичких фигура у такту 6/8 са луковима и паузама. Начини извођења ритма (уз куцање или тактирање или мануелном техником). Ритмичке фигуре: пунктирана и обрнуто пунктирана фигура, синкопа и триола на јединици бројања.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – изводи четвороделне поделе и пунктирану и обрнуто пунктирану фигуру на јединици бројања. – објасни својим речима шта је: лествица, ступањ, степен/полустепен, тетраход, главне ступњеве, вођица, тонични трозвук, интервал; – слуша дечије и народне композиције и примере из литературе уз покрете; – препозна елементе музичке писмености кроз примере за слушање; 	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Записивање и препознавање обрађених лествица и тетрахода. Интервали до октаве и дурски и молски квинтакорд на основним тоновима. Музичка терминологија: лествица, ступањ, степен/полустепен, тетраход, главни ступњеве, вођица, тонични трозвук, интервали.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова.
Обавезни минимум програма: 1. Равномерно и ритмичко читање нота. 2. Мелодијски пример у а-молу. 3. Интервали до октаве и дурски и молски квинтакорд.		

Кључни појмови садржаја: мелодија, ритам, покрет, игра слушање.

*Програм наставе и учења предмета Солфеђо јединствен је за сва три одсека балетске школе.

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО СОЛФЕЂО

I. УВОДНИ ДЕО

Солфеђо у корелацији и координацији са балетом је од пресудног значаја за упознавање ученика пре свега са метром и ритмом који су неопходни елементи игре као и за увођење ученика у основне одлике стилова у музици и различите жанрове. Кроз програм наставе и учења, ученици стичу основна знања из музичке писмености, а елементи теорије музике треба да им олакшају разумевање музичког материјала.

Корелација између предмета, балет и солфеђа је полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважније је код ученика развијати мотивацију и индивидуалност у подстицању максималног балетског доживљаја као и развијању потенцијала за балетско изражавање кроз музички размер, темпо и динамику.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. У фази планирања и писања припреме за час, наставник дефинише исходе за час који воде ка остваривању исхода прописаних програмом, имајући у виду интелектуалне, физичке и менталне могућности ученика. Посебну пажњу током непосредне припреме за наставу треба посветити планирању и избору метода и техника, као и облика рада. Њихов избор је у вези са исходима учења и компетенцијама које се желе развити, а одговара природи предмета, конкретним садржајима и карактеристикама ученика.

Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва. Наставник ће дати програм да контекстуализује, односно да испланира наставу и учење према потребама одељења имајући у виду карактеристике ученика.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Солфеђо се састоји из неколико области које су међусобно повезане иако се посебно савладавају и чине нераскидиву, свеобухватну целину.

Ритам и покрет

Ритам је представљен у садржајима програма кроз постављање ритмичких фигура и метричких врста. Ове поставке, као и у мелодици, прати коришћење одговарајућих примера песама са текстом или из литературе. Наставник својим извођењем поставља звучне представе (фигуре, врсте), а ученици уче примере као ритмичке моделе и користе их као трансфер у даљим ритмичким искуствима. Поставка се одвија на следећи начин: препознавањем мотива, извођењем кратких мелодијских мотива са новим градивом, мануелним извођењем ритма, правилним акцентовањем, испитивањем наученог градива, самосталним извођењем нових задатака са сличним садржајем, записивањем ритмичке окоснице и читањем примера из вокалне и инструменталне литературе.

Опажање и препознавање врсте такта омогућава ученицима да већ унапред могу да претпоставе које ће се ритмичке вредности и фигуре наћи у датом музичком примеру.

Пре рада на ритмичком читању, али и касније, користи се читање у једнаком трајању исписаних нота, са или без обележене метричке врсте. Равномерним читањем ученици савладавају континуирано праћење нотог текста са обележеним темпом.

Посебно је потребно истаћи важност савладавања ритма и ритмичких фигура кроз покрет. Ученик изражава свој доживљај музике и прати покретом песме и композиције: тапшањем, лупкањем, пуцкетањем прстима, корачањем и при том опажа и усваја елементе ритма.

Мелодика

Мелодика је област којом се развија и унапређује способност вокалног репродуковања мелодијско-ритмичког садржаја на основу музичког слуха.

Посебну пажњу потребно је обратити на развој музикалности изражајним извођењем примера поштујући ознаке за темпо и карактер, артикулацију, динамику, агогику и фразирање. Припрема тоналитета изводи се учењем песама по слуху, прво са текстом, а потом солмизацијом, опажањем и интонирањем тонова, сличних кретању мелодије у песми, приказивањем и теоријским тумачењем музичких појмова.

Поставка тоналитета подразумева обнављање научених песама, утврђивање лествице солмизацијом и абецедом, певање тоничног трозвука и каденце, препознавање мотива, певање инструктивних вежби и лакших примера из литературе. Обнављање тоналитета одвија се у оквиру опажања тонова и певањем примера из литературе.

Опажање и интонирање

Код опажања и интонирања појединачних тонова потребно је почети са неколико тонова, и то тоновима тоничног трозвука који представљају најстабилније функције у оквиру тоналитета, а потом убацивати и остале функције тонова у опсегу једне до две октаве (мала и прва). Усмене диктате ученици могу да изводе групно и појединачно. Певањем одслушаног мотива ученици развијају музичку меморију.

Теорија музике

Теорија музике у контексту наставе солфеџа представља усвајање знања која омогућавају разумевање нотног текста. Познавање лествица, интервала и акорада као других музичких појмова саставни су део ове области. Да би теорију музике остварили као саставни део музике, требало би је искључиво радити кроз звучна искуства.

Музичка писменост

Музичка писменост подразумева савладавање основних елемената и појмова у музици: нотног писма, кључева, нотних вредности, лествица, итд. Она се поставља на почетку као основа ради касније надоградње. Потребно је да ученик уме својим речима да објасни значење музичких појмова и дефиниција, тј. да учи с разумевањем.

Слушање музике

Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова је важно за укупну слушну перцепцију свега што је програм наставе учења предмета Солфеџо у својим сегментима пружио. Избор дела за слушање треба да се ослања на играчку литературу.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

На часовима солфеџа најбитније је развијање музичких способности а смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу.

Наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују у процесу учења, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење.

Праћење напредовања ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се он налази и у односу на који ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Ученике треба континуирано, на различите начине, охрабривати да развијају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Резултате целокупног праћења и вредновања (процес учења и наставе, остваривање исхода учења и сопствени рад) наставник узима као основу за планирање наредних корака у развијању образовно-васпитне праксе.

Наставник формативно и сумативно оцењује ученике у складу са прописима. Ученику су јасни критеријуми оцењивања. Важан критеријум оцењивања јесте индивидуално напредовање ученика у односу на могућности ученика, као и уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању.

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

Назив предмета	ИСТОРИЈСКО БАЛСКЕ ИГРЕ
Циљ	Циљ учења предмета Историјско балске игре је да код ученика развије интересовање и љубав према игри кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	32 часа

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно држи руке и ноге у задатим позицијама; – правилно изводи кораке задате игре; – објасни и изведе карактеристичан став и однос играча у пару док изводи одређену игру; – објасни основне историјске карактеристике игре коју изводи; – објасни утицај костима одређене епохе на начин извођења игре; – поштује договорена правила игре у групи, држање линија и формација; – одигра задату игру у одговарајућем стилу; – комуницира покретом са другим учеником; – одигра игре у пару и групи у складу са музичким карактером; – користи знања из класичног балета и историје приликом интерпретације задате игре; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију одређене игре; – игра задате кореографије напамет уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – поштује договорена правила понашања на часу и на јавним наступима.	ИЗВОЂЕЊЕ ОСНОВНИХ КОРАКА ИСТОРИЈСКО БАЛСКИХ ИГАРА	<p>Позиције ногу I, II, III и IV. Позиције руку I, II и III. Кораци :</p> <ul style="list-style-type: none"> – обичан сценски ход; – играчки; – клизећи; – лаки. <p>Поклони за дечачке: 4/4, 3/4, и 2/4. Révérences за девојчице: 4/4, 3/4, 2/4. Pas glissé. Pas galop. Pas de grace. Pas chassé: форме chasse I, II, III и IV. Double chassé. Pas полке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – напред; – назад; – бочни; – у окрету – соло и у пару. <p>Pas balance. Полка. Valse – комбинације:</p> <ul style="list-style-type: none"> – valse напред; – valse назад; – valse у окрету; – valse са кретањем напред; – valse са кретањем назад;

– valse у месту;
 – valse pas de basque.
 Valse у два pas.
 Valse mignon.
 Комбинације – valse.
 Корак полонезе.
 Полонеза.
 Шакона – запис (Василева Рождественска).
 Менует – основне историјске карактеристике.
 Полонеза – сложенија форма.
 Француски кадрил:
 свих шест фигура.

Јавни наступи

Најмање један јавни наступ.

Испитни програм

Менует – Моцарт (Опера „Дон Жуан“, кореограф М. Петипа).

Kadril – (три фигуре по избору педагога).

Valse – Mignon.

Ученик, поред овог обавезног дела, може да прикаже нешто по свом избору из ове области.

Кључни појмови садржаја: однос у пару, стил извођења, формација, историјски контекст, костим.

**ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО
 ИСТОРИЈСКО БАЛСКЕ ИГРЕ**

I. УВОДНИ ДЕО

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према балету, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно гледање класичног балета и лично балетско изражавање ученика кроз извођење основних корака класичног балета. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

На путу остваривања циља и исхода улога наставника је врло важна јер програм пружа простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе, учења и активности ученика у коме ће моћи да репродукује све техничке и балетске задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему. Неопходно је у потпуности уважити разлике код ученика у способностима, интересовањима, као и индивидуални темпо савлађивања нових програмских садржаја. Препоручени основни балетски кораци остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика би требало развијати дух заједништва кроз заједничко играње и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе би требало да буде развијање, буђење мотивације и индивидуалности у подстицању максималног балетског доживљаја као и развијању потенцијала за балетско изражавање.

Игра у функцији здравља

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно изводе основне балетске кораке што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте корака и специфичног става при извођењу ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и примену теоријског знања. На сваком часу ученике треба упућивати да су уравнотежено и ефикасно вежбање, правилна исхрана и добар ниво хидрације организма од великог значаја за њихов рад и напредовање.

Балетска уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања култивисаним покретом. Класичан балет и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Познавањем и разумевањем класичног балета остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених, софистицираних облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат класичног балета је стицање радне дисциплине која се пројектује на свакодневни живот, подизања пажње, развијања меморије, однос према здравој исхрани и здрављу у целини, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да на ученике васпитно делује кроз правила понашања при гледању и извођењу балета. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања и хигијене, како у балетској сали, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретног одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице.

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. У фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе за час који воде ка остваривању исхода прописаних програмом, имајући у виду балетске, интелектуалне, физичке и менталне могућности ученика. Посебну пажњу током непосредне припреме за наставу треба посветити планирању и избору метода и техника, као и облика рада. Њихов избор је у вези са исходима учења и компетенцијама које се желе развити, а одговара природи предмета, конкретним садржајима и карактеристикама ученика.

С обзиром на дужину трајања часа (45 минута) рад треба ефикасно организовати. Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва, од наставника се очекује да даје програм контекстуализује, односно да испланира наставу и учење према потребама одељења имајући у виду карактеристике ученика, наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и друге ресурсе школе и локалне средине.

Рад наставника обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања препоручених основних корака класичног балета, осмишљавања комбинација, кореографија, упоређивања различитих извођења и прилагођавање делова варијација и варијација узрасту ученика, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку, итд.

Наставник континуирано прати и вреднује свој рад и по потреби врши корекције у свом даљем планирању.

Планирање додатне и допунске наставе је засновано на праћењу постигнућа ученика и специфичним потребама ученика. У планирању слободних активности уважавају се интересовања ученика.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Вежбање и добра организација часа је веома важна за будуће играче. Час је састављен из теоријског и практичног дела који се међусобно прожимају. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима класичног балета (јединство техничких и извођачких балетских елемената).

Задатак наставника је да кроз такав час омогући хармоничан физички развој ученика, стицање балетске технике, уметничког израза и развијање музикалности. Наставник може да користи филм, видео снимке и друге различите изворе дигиталне комуникације.

Учење сваке нове историјско балске игре подразумева познавање друштвено-историјских карактеристика времена у коме је настала и елемената везаних за позориште, двор, музику и костим. Учење полази од практичног приказа игре, иде преко прецизног става играча, ходања, држања за руке, под руку, на раме, до изучавања појединих елемената игре, реверанса и најзад целе кореографије. Ради што бољег уживљавања у одређени период на часу користи одговарајућу сукуњу за девојчице, појас за дечаци, разне реквизите (марамница, шал, рукавице, шешир, плашт, мач). Посебну пажњу посветити на усвајању карактеристичног стила сваке игре у складу са историјским периодом, однос ученика у пару и пара у групној кореографији. Посебни задаци у четвртог разреда односе се на сценску форму, учења делова кореографија и групних игара. Наставник треба да ради на развијању индивидуалности и техничким могућностима појединца.

Важно је код ученика ученика развијати – знања, разумевања, вештине, умећа, рад на физичкој кондицији, снази, издржљивости, гипкости и пластичности тела, музикалности, развоју и неговању осећаја за лепо у игри, односу према партнеру и саиграчима, као и комуникације са и групом.

Клавирска пратња на часу је неопходна подршка ученику и наставнику. Даје посебан темпо и ритам, њоме се наглашава карактер корака, помаже стилу извођења и доприноси остваривању хармоније између играча и музике. Ако је у балетској представи кореограф потчињен музици, дајући кроз покрет њену садржину и форму, наставник на часу даје предност балетском кораку, а усаглашава музику. Корепетитор је део тима наставник – ученик.

Веома је значајно да се ученику развија и сазнајни процес, мишљење и закључивање како би ученици што активније учествовали на часу и умели да обраде пажњу на најважније детаље појединих корака. Посебну пажњу усмерити на уредност, хигијену, однос према костиму, патикама и фризури. Неговањем радне дисциплине ствара се, од самог почетка, навика редовног похађања наставе.

Избор комбинација и кореографија које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике који тек усвајају основне кораке историјско балских игара, а кореографска слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Веома је важно да ученици често наступају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посеђивања балетских представа, концерата и представа. Дискусијом о одгледаним балетима и извођењем деловима из истих (примерено старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења балетских дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

На часовима историјско балских игара најбитније је развијање балетских, стилских и физичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од корака ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, инсистира се на дефиницијама и препознавању, извођењу и идентификовању основних корака историјско балских игара. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и балетским физичким могућностима.

Наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују у процесу учења, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење уместо критицизам.

Праћење напредовања ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се он налази и у односу на који ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Ученике треба континуирано, на различите начине, охрабривати да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Резултате целокупног праћења и вредновања (процес учења и наставе, оствареност исхода, сопствени рад) наставник узима као основу за планирање наредних корака у развијању образовно-васпитне праксе.

Наставник формативно и сумативно оцењује ученике у складу са прописима. Ученику су јасни критеријуми оцењивања. Важан критеријум оцењивања јесте индивидуално напредовање ученика у односу на могућности ученика, као и ангажовање ученика (однос према раду, активно учествовање у настави, сарадња са другима и исказано интересовање и мотивацију за учењем и напредовањем).

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

У оквиру свих балетских активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нерепалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, представама, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ОДСЕК САВРЕМЕНА ИГРА

Назив предмета **КЛАСИЧАН БАЛЕТ**

Циљ **Циљ** учења предмета Класичан балет је да код ученика развије интересовање и љубав према класичном балету кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **350 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно стоји у балетском ставу бочно, лицем ка штапу и на средини сале; – самостално стоји у задатим основним балетским позицијама ногу; – самостално поставља руке у припремни положај, I, II и III позицију; – кратко опише основне карактеристике и правила основних балетских корака; – демонстрира основне балетске кораке; – објасни и демонстрира појам радне, отпорне ноге; – објасни и демонстрира правац en dehors et en dedans; – објасни терминологију основних балетских корака; – изводи балетске кораке у складу са музичком пратњом; – правилно изводи основне вежбе скокова; – правилно изводи основне вежбе на прстима; – кроз импровизације развија креативност, танцовалност; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања на балетском часу и на јавним наступима. 	<p>EXERCICES КОД ШТАПА</p>	<p>Балетски став лицем ка штапу, бочно. Позиције ногу: I, II, III, IV и V. Позиције руку: припремна I, II и III позиција. Demi-plié у I, II, III, IV и V позицији. Battement tendu: – из I позиције напред, у страну, назад; – из demi-plié у I позицију напред, у страну, назад; – из V позиције у страну, напред, назад; – из demi-plié у V позицију у страну, напред, назад; – relevé са demi-plié у II позицију; – passé par terre (провођење ноге напред и назад кроз I позицију). – pour le pied Појам правца en dehors и en dedans. Demi-rond de jambe par terre en dehors и en dedans. Rond de jambe par terre en dehors и en dedans. I и III port de bras, као завршетак разних вежби. Battement tendu jeté: – из позиције I и V у страну, напред, назад; – riqué у страну, напред и назад. Положај ногу на coup-de-pied напред и назад. Battement frappé у страну, напред и назад. У почетку се учи врхом прста на под, касније на 30 степени. Relevé на полупрстима у I, II и V позицији са и без demi-plié. Battement tendu plié soutenu напред, у страну, назад. Préparation за rond de jambe par terre en dehors и en dedans. Положај ногу на (условни) coup-de-pied. Battement fondu у страну, напред, назад са врхом прста на под и на 45 степени. Battement soutenu у страну, напред, назад са врхом прста на под и на 45 степени кроз coup-de-pied. Petit battement на coup-de-pied, пренос ноге равномерно и са акцентом напред и назад. Battement double frappé у страну, напред и назад прстом на под и на 30 степени. Battement relevé lent на 90 степени из I и V позиције, напред, назад, у страну. Grand plié у I, II, III и V позицији. у IV позицији се учи касније. Grand battement jeté из I и V позиције напред, назад, у страну. Battement relevé retiré из V позиције напред и назад. Battement développé: – напред, у страну, назад; – passé у свим правцима. Rond de jambe en l'air en dehors и en dedans. Rond de jambe par terre en dehors и en dedans на demi-plié. Савијање корпуса назад и у страну (лицем ка штапу). Pas de bourrée са променом ногу (лицем ка штапу). Pas de bourrée suivi (лицем ка штапу, без покретања). Полуокрет у V позицији на две ноге с променом ногу на полупрстима.</p>

	EXERCICES НА СРЕДИНИ	<p>Позиције руку: почетна, I, II и III позиција. Demi-plié по I и II позицији en face, по IV и V позицији на épaulement. Battement tendu: – из I и V позиције напред, назад, у страну; – са demi-plié из I и V позиције напред, назад, у страну; – са demi-plié у II позицији са прелазом с ноге на ногу и без прелаза – passé par terre. Battement tendu jeté: – из I и V позиције у свим правцима; – са demi-plié у I и V позицији у свим правцима. Demi-rond и rond de jambe par terre en dehors и en dedans. Préparation за rond de jambe par terre en dehors и en dedans. Grand plié у I и II позицији en face. По V позицији са épaulement. Battement frappé: – врхом прста на под у свим правцима; – на 30 степени у свим правцима. Battement double frappé: – врхом прста на под у свим правцима; – на 30 степени у свим правцима. Положај épaulement croisé и effacé. Основне позе: croisé, effacé, напред и назад, I, II, III arabesque. Battement tendu plié soutenu у свим правцима на целом стопалу. Battement fondu: – врхом прста на под у свим правцима; – на 45 степени у свим правцима. Battement soutenu en face врхом прста на под и на 45 степени на целом стопалу кроз coup-de-pied. Petit battement на coup-de-pied. Пренос ноге равномерно и са акцентом напред и назад (факултативно). Battement relevé lent напред, назад, у страну. Grand battement jeté из I и V позиције напред, назад, у страну. Port de bras en face и на épaulement. I, II, III port de bras. Relevé на полупрстима у I, II и V позицији са demi-plié и са испруженим ногама. Pas de bourrée са променом ногу en face. Pas de bourrée suivi en face са покретањем у страну. Окретање на обе ноге у V позицији на полупрстима на једном месту (са окретом главе ка огледалу). Temps lié par terre напред и назад.</p>
	ALLEGRO	<p>Temps sauté по I, II и V позицији. Chagement de pied. Pas échappé на II позицију. Pas assemblé (са отварањем ногу у страну) код штапа. Pas glissade (у страну) факултативно. Трамплини. Поклон.</p>
	EXERCICES НА ПРСТИМА	<p>Relevé по I, II и V позицији. Pas échappé из II и V позиције. Pas couru. Pas glissade са померањем у страну – факултативно. Pas de bourrée suivi са померањем у страну.</p>
<p>Сценско уметнички задаци Полка (порекло, време настанка, популарност на двору, костим, примери из балетског репертоара): – корак полке у месту, напред, назад, по кругу; – полка у пару; – једноставни облик кореографије.</p>		
<p>Јавни наступи Обавезан је најмање један јавни наступ у току школске године.</p>		
<p>Контролни испит Exercices код штапа (бочна рука у II позицији) Demi-plié из I, II и V позиције. Battement tendu унакрст из I и V позиције. Battement tendu demi-plié унакрст. Battement tendu jeté унакрст. Demi-rond и rond de jambe par terre en dehors и en dedans. Battement fondu врхом прста по поду, унакрст. Battement frappé и double frappé врхом прста по поду, унакрст. Припрема за rond de jambe par terre. Petit battement – равномерно. Battement développé на 90 степени у страну и напред. Relevé lent на 90 степени у страну, напред и назад. Grand battement jeté у страну, напред и назад. Relevé на полупрстима у I и II позицији лицем ка штапу. Sauté по I и II позицији код штапа. Exercices на средини Demi-plié по I и II позицији Battement tendu по I позицији напред и у страну. I и II port de bras. Croisé у основним положајима. Révéance. Pas marché.</p>		

Испитни програм**Exercices код штапа**

Demi-plié – са relevé-ом на полупрстима из I, II, и V позицији.

Grand plié по I, II и V позицији.

Battement tendu из V позиције унакрст.

Battement tendu jeté, из V позиције – унакрст и jeté piqué.

Rond de jambe par terre са préparation и rond de jambe par terre на plié

Battement lent développé напред и у страну.

III port de bras.

Battement fondu на 45 степени – унакрст.

Battement frappé на 30 степени – унакрст.

Rond de jambe en l'air en dehors и en dedans.

Petit battement са акцентом.

Battement développé у свим правцима.

Relevé у V позицији на полупрсте.

Grand battement jeté унакрст (штап).

Основни положај једне од поза (мала, велика, напред, назад).

Exercices на средини

Temps lié напред, назад.

Demi и grand plié из I, II, V позиције, са relevé.

Battement tendu по V позицији унакрст.

Battement tendu са demi-plié на II позицију.

Battement tendu jeté из V позиције унакрст.

Battement soutenu врхом прста на под.

Battement frappé и double frappé на 30 степени у страну.

Grand battement jeté само напред из V позиције.

Вежбе завршавати на малу или велику позу – croisé или effacé.

Поза I и II arabesque.

Allegro

Temps sauté по I и II позицији и V.

Changement de pied.

Pas échappé на II позицију.

Pas assemblé (факултативно).

Pas glissade (факултативно).

Полка.

Exercices на прстима

Pas relevé по I, II и V позицији.

Pas échappé по II позицији.

Pas couru по V позицији напред, назад.

Pas de bourrée suivi (из 3 у 7).

Révérence.

Кључни појмови садржаја: балетски став, позиције ногу и руку, координација покрета, балетска терминологија, импровизација.

Назив предмета

КЛАСИЧАН БАЛЕТ

Циљ

Циљ учења предмета Класичан балет је да код ученика развије интересовање и љубав према класичном балету кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

350 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно стоји у балетском ставу; – самостално поставља руке и ноге у основне балетске позиције; – самостално води радну ногу и руке кроз основне балетске позиције; – кратко опише основне карактеристике и правила основних балетских корака; – демонстрира основне балетске кораке; – објасни и демонстрира појам радне, отпорне ноге; – демонстрира и објасни préparation за pirouette en dehors и en dedans из II и V позиције; – објасни и демонстрира мале и велике позе у croisée, effacée, II arabesque, attitude; – објасни терминологију основних балетских корака; – изводи балетске кораке у складу са музичком пратњом; – правилно изводи вежбе скокова; – правилно изводи вежбе на прстима; – кроз једноставне кореографије развија креативност и танцовалност; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања на балетском часу и на јавним наступима. 	<p>EXERCICES КОД ШТАПА</p>	<p>Мале и велике позе croisé, effacé, напред и назад, II arabesque врхом прста на под и на demi-plié. Кад се савладају уносити их у вежбе.</p> <p>Battement tendu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – double са спуштањем пете у II позицију; – у свим малим и великим позама; – pour le pied. <p>Battement tendu jeté:</p> <ul style="list-style-type: none"> – balancoire; – у свим малим и великим позама. <p>Demi-rond de jambe на 45 степени en dehors и en dedans на целом стопалу и полупрстима.</p> <p>Grand rond de jambe на 45 и 90 степени en dehors и en dedans на целом стопалу.</p> <p>Battement fondu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – на целом стопалу и на полупрстима en face и на позе; – са plié relevé на целом стопалу и на полупрстима. <p>Battement soutenu на целом стопалу и на полупрстима en face и на позе на 45 степени.</p> <p>Battement frappé на полупрстима у свим правцима.</p> <p>Battement double frappé на полупрстима у свим правцима.</p> <p>Petit battement sur le coup-de-pied на полупрстима равномерно и са акцентом en face и на позе.</p> <p>Flis напред и назад на целом стопалу и са завршавањем на полупрсте.</p> <p>Pas couré на целом стопалу и на полупрстима.</p> <p>Pas tombé на месту, друга нога на coup-de-pied.</p> <p>Petit temps relevé en dehors и en dedans на целом стопалу.</p>

		<p>Battement relevé lent на 90 степени у свим позама. Battement développé на 90 степени у свим правцима и на велике позе: croisé, effacé (напред, назад), attitude croisée и effacée, II arabesque. Battement développé passé из позе у позу. Grand battement jeté: – на све позе; – pointe en face. Port de bras са ногом испруженом на врх прста напред или назад и са demi-plié ногом ослонца. Relevé на полупрстима, друга нога на coup-de-pied. Полуокрет en dehors и en dedans из V позиције истегнутих ногу и са demi-plié-а. Préparation за pirouette из V позиције sur le coup-de-pied en dehors и en dedans.</p>
	<p>EXERCICES НА СРЕДИНИ</p>	<p>Вежбе се раде en face и на épaulement, на целом стопалу. Мале позе: croisé, effacé, I, II, III arabesque, прстима на поду и на demi-plié и écarté. Кад се савладају уносе се у разне вежбе. Grand plié у IV позицији на croisé и effacé. Battement tendu: – у малим и великим позама; – са relevé и double relevé у II позицију. – са demi-plié у IV позицији са прелазом са ноге на ногу и без прелаза. Battement tendu jeté и jeté piqué у малим и великим позама. Rond de jambe par terre на demi-plié en dehors и en dedans. Demi rond de jambe на 45 степени en dehors и en dedans. Battement fondu на 45 степени на позе и са plié relevé. Battement soutenu на позе, прстима на под и на 45 степени, на целом стопалу. Battement frappé и double frappé на позе, на 30 степени. Основне позе: écarté, напред и назад, I, II, III arabesque. Petit battement sur le coup-de-pied равномерно и са акцентом напред и назад. Flic напред и назад на целом стопалу. Pas coupé на целом стопалу и полупрстима. Pas tombé на месту, друга нога на coup-de-pied. Rond de jambe en l'air en dehors и en dedans. Petit temps relevé en dehors, en dedans (факултативно). Battement développé напред, назад, у страну. Battement développé passé и relevé lent en face и на позе: croisé, effacé, attitude effacée и croisée, I, II, III arabesque. Grand battement jeté и pointe на све позе (сем IV arabesque). Port de bras са савијањем тела и ногом испруженом на прст напред или назад. IV port de bras (основна форма). Temps lié par terre са савијањем тела. Relevé на полупрете у IV позицији croisé и effacé и са ногом на coup-de-pied. Pas de bourrée без промене ногу прстима на под и на 45 степени. Pas de bourrée balotté effacé и croisé прстима на под и на 45 степени. Полуокрет у V позицији са променом ногу, на затегнуте ноге и са demi-plié-ом. Préparation за pirouette en dehors и en dedans из II и V позиције.</p>
	<p>ALLEGRO</p>	<p>Temps sauté по IV позицији. Petit и grand changement de pied. Changement de pied en tournant на ¼ окрета. Grand pas échappé на II и IV позицији croisé и effacé. Pas échappé по II и IV позицији, на једној ноzi, друга нога у положају coup-de-pied напред или назад. Pas assemblé напред и назад en face и на позе. Double assemblé. Sissonne simple en face и у малим позама. Pas jeté. Pas chassé у свим правцима и у позама. Sissonne fermée у свим правцима и на позе. Sissonne ouverte кроз développé на поду и на 45 степени у свим правцима (разложено). Pas de basque напред (сценска форма). Pas de basque напред и назад. Pas balancé. Temps levé на I arabesque (сценска форма). Tour en l'air – пола окрета (мушкарци). Pas glissade у свим позама и правцима.</p>

	EXERCICES НА ПРСТИМА	<p>Relevé по IV позицији croisé и effacé. Pas échappé по IV позицији croisé и effacé. Pas échappé на једну ногу по II и IV позицији. Pas assemblé soutenu en face (са отварањем ноге у страну). Pas assemblé soutenu напред и назад у позама. Pas de bourrée са променом ногу код штапа. Pas de bourrée са променом ногу и завршавањем на малу позу. Pas de bourrée без промене ногу врхом прста на под. Pas de bourrée balotté croisé и effacé прстима на под. Pas de bourrée suivi на месту, са померањем и en tournant. Pas couru напред и назад. Pas glissade са кретањем у свим правцима и на позе. Temps lié par terre. Sissonne simple en face. Полуокрет у V позицији. Sous-sous у позама и са померањем. Pas coupé balonné са отварањем ноге у страну.</p>
--	----------------------	---

Јавни наступи
Једна кореографија по избору наставника (групна игра).

Испитни програм
Exercices код штапа
Обухвата све наставне јединице.
Exercices на средини
Battement tendu и battement tendu jeté у малим позама.
Demi-rond de jambe на 45 степени en dehors и en dedans.
Battement fondu на 45 степени у малим позама.
Petit battement sur le coup-de-pied равномерно и са акцентом, en face.
Flic, pas couré и pas tombé на месту (комбиновани са другим корацима).
Мали adagio са елементима: battement relevé lent, battement développé на велике позе I, II, III arabesque, и demi-rond de jambe développé en dehors и en dedans (задатак поделити у две комбинације).
Grand battement jeté pointe у позама.
Temps lié par terre са савијањем тела.
Pas de bourrée balotté на effacé прстима на под.
Préparation за pirouette en dehors и en dedans из II и V позиције.
Allegro
Petit и grand changement de pied, као и на ¼ окрета.
Grand pas échappé на IV позицији croisé и effacé, као и pas échappé са завршавањем на једну ногу.
Double pas assemblé.
Petit pas jeté en face.
Pas de basque.
Sissonne fermée и ouverte кроз développé на 45 степени у свим правцима en face.
Exercices на прстима
Relevé у свим позицијама.
Pas échappé у IV позицији croisé и effacé и са завршавањем на једној ноzi.
Pas de bourrée balotté на effacé (врхом прста на под).
Pas de bourrée suivi (по дијагонали и en tournant).
Temps lié par terre напред.
Sissonne simple en face.
Sous-sous у пози.
Assemblé soutenu у страну и напред.

Кључни појмови садржаја: балетски став, позиције ногу и руку, координација покрета, балетска терминологија, припрема за pirouette, јавни наступ

Назив предмета	КЛАСИЧАН БАЛЕТ
Циљ	Циљ учења предмета Класичан балет је да код ученика развије интересовање и љубав према класичном балету кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	280 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно стоји у балетском ставу; – правилно води руке и ноге кроз балетске позиције у сложенијим комбинацијама; – демонстрира основне балетске кораке; – објасни и демонстрира појам радне, отпорне ноге; – објасни и демонстрира правац en dehors et en dedans; – демонстрира и објасни pirouette en dehors и en dedans из II, IV и V позиције; – објасни и демонстрира мале и велике позе у croisée, effacée, II arabesque, attitude; – објасни терминологију балетских корака; – изводи балетске кораке у складу са музичком пратњом; – правилно изводи задате комбинације скокова; – правилно изводи задате комбинације на прстима; – кроз једноставне кореографије развија креативност и танцовалност; 	EXERCICES КОД ШТАПА	<p>Grand plié са port de bras. Battement tendu pour batterie. Rond de jambe на 45 степени en dehors и en dedans на полупрстима и на demi-plié. Pas tombé са померањем, радна нога у положају sur le coup-de-pied врхом прста на под и на 45 степени. Battement fondu: – double на полупрстима; – са pas tombé са померањем; – са plié relevé и demi-rond de jambe на 45 степени; – са plié relevé и rond de jambe на 45 степени; – на 90 степени en face на целом стопалу. Battement soutenu на 90 степени у свим правцима en face и у позама на полупрстима. Battement frappé: – на све позе на 30 степени на полупрстима; – са relevé на полупрстима.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – поштује договорена правила понашања у балетској сали и на јавним наступима; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу. 		<p>Battement double frappé:</p> <ul style="list-style-type: none"> – у свим позама прстима на под, на 30 степени, на целом стопалу и на полупрстима; – са relevé на полупрсте. <p>Petit battement sur le coup-de-pied са plié relevé на целом стопалу и на полупрстима са акцентом напред и назад.</p> <p>Flic-flac en face, завршавањем на полупрсте.</p> <p>Rond de jambe en l'air en dehors и en dedans са завршавањем на demi-plié и на полупрстима.</p> <p>Battement relevé lent и battement développé на 90 степени у свим правцима en face и у позама са подизањем на полупрсте и на demi-plié.</p> <p>Demi-rond de jambe développé en dehors и en dedans на demi-plié.</p> <p>Grand rond de jambe développé на 90 степени на полупрстима.</p> <p>Grand battement jeté passé par terre са завршетком на врх прста напред или назад.</p> <p>III port de bras са ногом на врх прста назад на plié без прелаза ка ноге ослонца и са прелазом (растјашка).</p> <p>Цео окрет на обе ноге у V позицији са demi-plié-а и без њега.</p> <p>Soutenu en tournant en dehors и en dedans са ½ и целим окретом, врхом прстију на под и на 45 степени.</p> <p>Полуокрет на једној ноzi en dehors и en dedans са tombée на полупрстима и полуокрет са подметањем ноге на целом стопалу и на полупрстима.</p> <p>Rigouette из V en dehors и en dedans.</p> <p>Окрет fouetté ка штапу и од штапа врхом прста на под.</p> <p>Petit temps relevé en dehors et en dedans (цело стопало, полупрсти).</p>
	<p>EXERCICES НА СРЕДИНИ</p>	<p>Grand plié са port de bras.</p> <p>Battement tendu и jeté en tournant en dehors и en dedans по 1/8 и ¼ окрета; ½ факултативно.</p> <p>Battement tendu jeté balançoire у позама.</p> <p>Rond de jambe par terre en tournant на 1/8 окрета.</p> <p>Demi-rond de jambe на 45 степени en dehors и en dedans на полупрстима и на demi-plié.</p> <p>Grand rond de jambe на 45 степени en dehors и en dedans на целом стопалу.</p> <p>Battement fondu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – на полупрстима en face и у позама; – са plié relevé и demi-rond de jambe на 45 степени en face на целом стопалу и на полупрстима; – double fondu на целом стопалу и на полупрстима. <p>Battement soutenu на целом стопалу на 90 степени en face и у позама.</p> <p>Battement frappé:</p> <ul style="list-style-type: none"> – на полупрстима и са завршавањем на demi-plié; – са relevé на полупрстима. <p>Battement double frappé:</p> <ul style="list-style-type: none"> – са завршавањем на demi plié en face и на позе; – на полупрстима; – са relevé на полупрстима. <p>Petit battement на coup-de-pied на полупрстима.</p> <p>Flic-flac en face.</p> <p>Pas couré на полупрстима у комбинацији.</p> <p>Pas tombé с померањем, радна нога у положају coup-de-pied, прстима на под и на 45 степени.</p> <p>Rond de jambe en l'air en dehors и en dedans на целом стопалу.</p> <p>Petit temps relevé en dehors и en dedans на целом стопалу и на полупрстима.</p> <p>Battement relevé lent і développé:</p> <ul style="list-style-type: none"> – на IV arabesque на целом стопалу; – на demi-plié en face и у позама ; – са прелазом са ноге на ногу en face и на позе. <p>Battement développé passé и relevé lent en face и на позе croisé, effacé, écarté, attitude, effacée и croisée, I, II, III arabesque.</p> <p>Demi и grand rond de jambe développé на 90 степени en dehors и en dedans en face и из позе у позу на целом стопалу.</p> <p>Temps lié на 90 степени са прелазом на цело стопало.</p> <p>Grand battement jeté passé par terre са завршавањем врхом прста на под напред и назад en face и на позе.</p> <p>Port de bras:</p> <ul style="list-style-type: none"> – III port de bras са ногом истегнутом на врх прста и на demi-plié напред и назад; – III port de bras са ногом истегнутом назад на врх прста са растјашком, без прелаза са ноге ослонца и са прелазом; – IV и V port de bras. <p>Pas de bourrée dessus-dessous en face.</p> <p>Pas de bourrée balotté en tournant на ¼ окрета.</p> <p>Soutenu en tournant en dehors и en dedans са ½ и целим окретом, започети прстима на поду и са 45 степени.</p> <p>Pas glissade en tournant en dedans по ½ и цео окрет по правој линији.</p> <p>Rigouette en dehors и en dedans из II, IV и V позиције са завршетком у IV и V позицији.</p> <p>Pas jeté fondu са померањем напред.</p>

	ALLEGRO	<p>Temps sauté у V позицију са померањем напред, назад и у страну. Changement de pied са померањем напред, назад и у страну и en tournant на ¼, ½ и цео (за мушкарце) окрет. Pas échappé на II и IV позицију en tournant на ¼ и ½ окрета. Pas assemblé са кретањем en face и у позе. Sissonne simple en tournant по ½ окрета (мушкарци) en dehors и en dedans. Double assemblé (сваки на 1/8 такта). Petit pas jeté са кретањем у свим правцима en face и у малим позама, с ногом у положају sur le coup-de-pied. Pas de chat. Pas de chat (са ногом савијеном назад). Temps levé са ногом на coup-de-pied напред и назад. Sissonne ouverte на 45 степени у малим позама. Sissonne tombée en face и у позама. Temps lié sauté. Pas coupé balonné и balonné из V позиције у страну, напред и назад en face и у позама, на месту и са померањем. Pas emboîté са ногом на coup-de-pied на месту и са померањем. Pas emboîté напред у месту на 45 степени и са померањем. Pas échappé battu. Entrechat quatre. Royale. Pas assemblé battu (мушкарци). Tour en l'air (мушкарци). Glissade en tournant на ½ окрета.</p>
	EXERCICES НА ПРСТИМА	<p>Pas échappé en tournant на II позицији по ¼ окрета (1-2 факултативно). Pas assemblé soutenu en tournant en dehors и en dedans на ½ окрета. На крају године цео окрет са завршавањем у пози на прстима. Pas de bourrée dessus-dessous. Pas glissade en tournant по ½ окрета и цео, са померањем у страну. Sissonne simple en tournant по ¼ окрета (1-2 факултативно). Sissonne ouverte на 45 степени у свим правцима и позама. Sissonne ouverte кроз développé на 45 степени у свим правцима и позама. Pas tombé из позе у позу на 45 степени (факултативно). Relevé на једној ноzi, друга у положају coup-de-pied (2-4 највише). Préparation за pirouette из V позиције. Pirouette en dehors и en dedans из V позиције. Pas de bourrée balotté на ¼ окрета на под на 45 степени (croisé, effacé). Temps sauté по V позицији на месту. Changement de pied en face. Pas jeté на позе, на 45 степени, са завршавањем на demi-plié. Petit jeté на месту са отварањем ноге у страну и са кретањем (у малим позама), нога на coup-de-pied. Pas полка.</p>

Јавни наступи

Најмање једна кореографија групног типа од пређеног градива.

Испитни програм

Обавезно градиво у оквиру годишњег испита треба да презентује рад на елементима en tournant на средини сале, préparation и pirouette из II, IV и V позиције. Почетак изучавања заноски. Комбинације се усложњавају, темпо се убрзава у односу на ранија два разреда.

Exercices код штана

У вежбе укључити разне врсте окрета и полуокрета на једној и две ноге, нове врсте battement fondu, као и остале елементе на све позе.

Exercices на средини

Battement tendu, jeté, rond de jambe par terre (en dehors, en dedans) en tournant по 1/8 и 1/4 окрета.

Grand rond de jambe développé (en dehors, en dedans).

Préparation и pirouette из II, IV и V позиције en dehors, en dedans.

Pas de bourrée dessus-dessous.

Glissade en tournant на ½ и цео окрет.

Allegro

Temps levé на једној ноzi.

Pas balonné на све правце и на позе напред и назад, без и са померањем.

Temps lié sauté напред и назад.

Changement de pied en tournant по ¼ и ½ окрета.

Tour en l'air (мушкарци).

Échappé battu на II позицији.

Royale, Entrechat quatre.

Pas jeté – без померања и са померањем у све правце.

Pas échappé на II позицији en tournant по ¼ окрета.

Exercices на прстима

Pas de bourrée dessus-dessous.

Jeté са померањем у свим правцима

Préparation и један pirouette из V позиције.

Sissonne simple по ¼ окрета истом ногом у истом правцу.

Кључни појмови садржаја: балетски став, позиције ногу и руку, координација покрета, балетска терминологија, окрет и полуокрет, pirouette, јавни наступ

Назив предмета

КЛАСИЧАН БАЛЕТ

Циљ

Циљ учења предмета Класичан балет је да код ученика развије интересовање и љубав према класичном балету кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

256 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно стоји у балетском ставу; – правилно води руке и ноге кроз балетске позиције у сложенијим комбинацијама; – демонстрира основне балетске кораке; – објасни и демонстрира појам радне, отпорне ноге; – објасни и демонстрира правац en dehors et en dedans; – демонстрира и објасни pirouette en dehors и en dedans из II, IV и V позиције; – објасни и демонстрира мале и велике позе у croisée, effacée, arabesque, attitude; – објасни и демонстрира tour lent en dehors и en dedans; – демонстрира rgragation за tour у великим позама en dehors и en dedans; – изводи балетске кораке поштујући музички карактер; – правилно изводи задате комбинације скокова; – правилно изводи задате комбинације на прстима; – кроз једноставне кореографије испољава испољава креативност и танцовалност; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – изрази мишљење о сопственом балетском извођењу у односу на техничку спремност и естетску изражајност; – у заједничком игрању примени принцип узајамног праћења, поштује правила формације; – примени различите начине решавања техничких и балетских захтева приликом вежбања и играња; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања на балетском часу и на јавним наступима. 	EXERCICES КОД ШТАПА	<p>Battement fondu: – са plié relevé и rond de jambe на 45 степени у пози; – на 90 степени en face и у позама на целом стопалу и на полупрстима.</p> <p>Battement double frappé: – са relevé на полупрстима и завршавањем у demi-plié, и у позама; – са окретом на ¼ и ½ окрета.</p> <p>Rond de jambe en l'air en dehors и en dedans на ¼ и 1/8 (и са plié relevé).</p> <p>Battement relevé lent и battement développé en face и у позама: – на полупрстима; – са plié relevé; – са plié relevé и demi-rond de jambe en face и из позе у позу.</p> <p>Battement développé ballotté.</p> <p>Grand rond de jambe développé на полупрстима и на demi-plié, en face.</p> <p>Grand battement jeté développé (мекани) на целом стопалу.</p> <p>Окрет fouetté en dehors и en dedans на ¼ и ½ окрета, са подигнутом ногом напред или назад на 45 степени: – на полупрстима.</p> <p>Soutenu en tournant en dehors и en dedans на ½ и цели окрет.</p> <p>Préparation и pirouette temps relevé en dehors и en dedans.</p> <p>Battement développé са окретом fouetté и од штапа са ногом напред или назад на 90 степени.</p> <p>Grand battement jeté са подизањем на полупрсте и на полупрстима.</p>
	EXERCICES НА СРЕДИНИ	<p>Battement tendu и jeté en tournant, en dehors и en dedans по ¼ окрета.</p> <p>Rond de jambe par terre en tournant, en dehors и en dedans по ¼ окрета.</p> <p>Battement fondu: – на plié relevé и demi-rond de jambe на 45 степени из позе у позу на полупрстима; – са plié relevé и demi-rond de jambe на 45 степени en face и из позе у позу на целом стопалу и на полупрстима;</p> <p>Assemblé soutenu en tournant у страну ½ окрета и цео окрет en dehors и en dedans.</p> <p>Petit pas jeté en tournant по ½ окрета у страну са померањем, en dehors и en dedans.</p> <p>Battement frappé: – у позама на полупрстима.</p> <p>Battement double frappé са plié relevé на полупрсте, en face и на позе.</p> <p>Petit battement на coup-de-pied са акцентом напред и назад на полупрстима.</p> <p>Temps lié на 90 степени прелаза на цело стопало.</p> <p>Tour lent en dehors и en dedans: – у свим великим позама (1-2 и цео окрет); – из позе у позу кроз passé на 90 степени.</p> <p>Grand battement jeté: – développé (мекани) en face и у позама на целом стопалу.</p> <p>VI port de bras.</p> <p>Pas de bourrée с променом ногу, en tournant.</p> <p>Pas de bourrée dessus-dessous en tournant en dehors и en dedans.</p> <p>Pas glissade en tournant по дијагонали.</p> <p>Pirouette en dehors и en dedans из V, II и IV позиције са завршавањем у V и IV позицији (2 окрета, факултативно).</p> <p>Préparation за tour у великим позама en dehors и en dedans из IV и II позиције à la seconde, attitude, arabesque.</p>
	ALLEGRO	<p>Grand pas échappé en tournant на ¼ и ½ (II и IV позиција).</p> <p>Pas échappé battu – сложена заноска (са заноском из V и из II позиције).</p> <p>Pas échappé са завршавањем на једној ноzi.</p> <p>Pas assemblé battu.</p> <p>Entrechat trois.</p> <p>Entrechat cinq.</p> <p>Grande sissonne ouverte у свим позама, без померања. По усвајању са померањем.</p> <p>Grande sissonne ouverte кроз développé у свим позама.</p> <p>Pas emboîté са померањем на 45 степени.</p> <p>Grand pas chassé у свим позама и правцима.</p> <p>Sissonne simple en tournant (цео окрет) en dehors и en dedans (мушкарци).</p> <p>Tour en l'air (1-2) мушкарци.</p> <p>Pas assemblé са померањем на 45 степени, са coupé–корак и pas glissade.</p> <p>Pas de basque en tournant на ¼ и ½ окрета.</p>

	EXERCICES NA PRSTIMA	<p>Pas échappé en tournant на II и IV позицију по ¼ и ½ окрета. Pas de bourrée en tournant: – са променом ногу; – dessus-dessous; – balotté en tournant на ¼ окрета на 45 степени. Relevé на једној ноzi, друга нога отворена на 45 степени (2-4) или coup-de-pied. Pas glissade en tournant са померањем у страну и по дијагонали (4-8). Sissonne ouverte на 45 степени у свим правцима и позама. Pas jeté у великим позама, завршавајући у demi-plié. Pas jeté fondu по дијагонали напред и назад. Pas ballonné (у страну и effacé) напред на effacé (на месту и са померањем). Préparation и pirouette из IV позиције en dehors и en dedans (1-2 окрета). Pirouette en dehors из V позиције један за другим (4-6), (факултативно). Sissonne simple en tournant по ½ окрета. Assemblé soutenu en tournant en dehors и en dedans. Temps sauté по V позицији на месту и са померањем у свим правцима. Changement de pied са померањем у свим правцима и en tournant.</p>
--	----------------------	--

Јавни наступи

Најмање један јавни наступ.

Испитни програм

У сложеним комбинацијама користити као везивне кораке: pas de bourrée, coupé, passé и flic-flac.

Exercices код штапа

Battement développé са ланганим окретом en dehors и en dedans са ногом отвореном напред или назад.

Battement fondu на 90 степени.

Tour из V позиције en dehors и en dedans.

Battement développé tombé en face на поду и на 90 степени.

Flic-flac en tournant en dehors и en dedans.

Exercices на средњи

Battement tendu и jeté en tournant 1/2.

Flic-flac.

Préparation за tour en dehors и en dedans из II позиције на 90 степени.

Tour lent у великим позама.

Tour en dehors и en dedans из V и IV позиције.

Pas de bourrée en tournant са променом ногу.

Pas de bourrée dessus-dessous en tournant.

Temps lié на 90 степени прелаз на цело стопало.

Fouetté en dehors и en dedans на 1/2 круга са подигнутом ногом напред или назад на 45 степени.

Allegro

Pas emboîté на 45 степени.

Grande sissonne ouverte са и без померања.

Assemblé са померањем.

Tour en l'air.

Échappé battu са сложеном заноском.

Assemblé battu, royale i quatre.

Exercices на прстима

Échappé en tournant.

Soutenu en tournant en dehors и en dedans.

Sissonne simple en tournant на ¼ окрета.

Sissonne ouverte на 45 степени.

Glissade en tournant по правој и дијагонали (цео окрет).

Pirouette из V и IV позиције en dehors и en dedans.

Кључни појмови садржаја: балетски став, позиције ногу и руку, координација покрета, балетска терминологија, pirouette, préparation за tour у великим позама, јавни наступ.

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО КЛАСИЧАН БАЛЕТ

I. УВОДНИ ДЕО

Класичан балет је предмет који чини основну дисциплину током целокупног школовања играча. Садржај је сачињен на основу програма и метода истакнутог балетског педагога Агрипине Ваганове. Основна начела ове методе заснивају се на развијању пластичности тела, координацији покрета и усавршавању балетске технике до виртуозности.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према балету, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно гледање класичног балета и лично балетско изражавање ученика кроз извођење основних корака класичног балета. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

На путу остваривања циља и исхода улога наставника је врло важна јер програм пружа простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе, учења и активности ученика у коме ће моћи да репродукује све техничке и балетске задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему. Неопходно је у потпуности уважити разлике код ученика у способностима, интересовањима, као и индивидуални темпо савлађивања нових програмских садржаја.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика би требало развијати дух заједништва кроз заједничко играње и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе би требало да буде развијање, буђење мотивације и индивидуалности у подстицању максималног балетског доживљаја као и развијању потенцијала за балетско изражавање.

Игра у функцији здравља

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно изводе основне балетске кораке што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте корака и специфичног става при извођењу, ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и примену теоријског знања.

На сваком часу ученике треба упућивати да су уравнотежено и ефикасно вежбање, правилна исхрана и добар ниво хидрације организма од великог значаја за њихов рад и напредовање.

Балетска уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања култивисаним покретом. Класичан балет и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Познавањем и разумевањем класичног балета остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених, софистицираних облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат класичног балета је стицање радне дисциплине која се пројектује на свакодневни живот, подизања пажње, развијања меморије, однос према здравој исхрани и здрављу у целини, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од неспорног значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је задатак наставника да на ученике васпитно делује кроз правила понашања при гледању и извођењу балета. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања и хигијене, како у балетској сали, на сцени, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретног одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице.

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. У фази планирања и писања припреме за час, наставник дефинише исходе за час који воде ка остваривању исхода прописаних програмом, имајући у виду балетске, интелектуалне, физичке и менталне могућности ученика. Посебну пажњу током непосредне припреме за наставу треба посветити планирању и избору метода и техника, као и облика рада. Њихов избор је у вези са исходима учења и компетенцијама које се желе развити, а одговара природи предмета, конкретним садржајима и карактеристикама ученика.

С обзиром на дужину трајања часа (90 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је динамичан час најбољи начин за постизање резултата.

Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва. Наставник ће дати програм да контекстуализује, односно да испланира наставу и учење према потребама одељења имајући у виду карактеристике ученика, наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и друге ресурсе школе и локалне средине.

Рад наставника обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања препоручених основних корака класичног балета, осмишљавања комбинација, кореографија, упоређивања различитих извођења и прилагођавање делова варијација и варијација узрасту ученика, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку, итд.

Наставник континуирано прати и вреднује свој рад и по потреби врши корекције у свом даљем планирању.

Планирање додатне и допунске наставе је засновано на праћењу постигнућа ученика и специфичним потребама ученика. У планирању слободних активности уважавају се интересовања ученика.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Свакодневно вежбање и добра организација часа је веома важна за будуће играче. Час је састављен из теоријског и практичног дела који се међусобно прожимају. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима класичног балета (јединство техничких и извођачких балетских елемената). Задатак наставника је да кроз такав час омогући хармоничан физички развој ученика, стицање балетске технике, уметничког израза и развијање музичности. Такође је потребно, да се подједнако посвети пажња свим деловима часа – *exercises*-у код штапа, *exercises*-у на средини сале, *adagio*-у, *allegro*-у и извођењу вежби на прстима.

Наставник може да користи филм, видео снимке и друге различите изворе дигиталне комуникације.

Клавирска пратња на часу је неопходна подршка ученику и наставнику. Даје посебан темпо и ритам, њоме се наглашава карактер корака, помаже његовом извођењу и доприноси остваривању хармоније између играча и музике. У *allegro* корацима и на прстима користи се припремљен нотни материјал. Ако је у балетској представи кореограф потчињен музици, дајући кроз покрет њену садржину и форму, наставник на часу даје предност балетском кораку, а усаглашава музику. Корепетитор је део тима наставник – ученик.

Важно је код ученика ученика развијати – знања, разумевања, вештине, умећа, рад на физичкој кондицији, снази, издржљивости, гipкости и пластичности тела, музичности, развоју и неговању осећаја за лепо у игри, односу према партнеру и саиграчима, као и комуникације са и групом.

Избор комбинација и кореографија које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек усвајају основне кораке класичног балета, а кореографска слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Главни задатак наставника у првом разреду и целој основној школи је у томе да учењем одређених балетских корака, предложених у програму велику пажњу посвети формирању балетског става, оспособи тело ученика као инструмент игре и код ученика развије интересовање и љубав према класичном балету. Веома је значајно да се ученику развија и сазнајни процес, мишљење и закључивање како би ученици што активније учествовали на часу и умели да обрате пажњу на најважније детаље појединих корака. Посебну пажњу усмерити на уредност, хигијену, однос према костиму, патикама и фризури. Неговањем радне дисциплине ствара се, од самог почетка, навика редовног похађања наставе.

Задатак наставника у другом разреду је да упоредо са развијањем снаге ногу и новим задацима програма у развијању балетске технике, посебну пажњу усмери на једну од најважнијих компонената класичне игре у раду са ученицима – координацији. Највећи број

корака у другом разреду изводи се истовремено са рукама и главом без претходног *préparation*-а, а такође у малим и великим позама што веома развија координацију покрета. За развијање и учвршћивање снаге ногу у другом разреду уводе се кораца на полупрстима и прстима, а увећава се и количина понављања једног истог корака. Задатке на прстима обавезно је спроводити 2–3 пута недељно.

У трећем разреду завршава се рад на поставци ногу – корпуса, руку и главе. У процесу рада посебно се усваја техника полуокрета и окрета код штапа, на средини, на полупрстима и прстима. У *exercices*-у на средини потребно је уносити задатке на полупрстима. У вежбама на средини јавља се *adagio*, нарочито потенцирајући мале и велике позе. Посебна пажња обраћа се на изражајност поза. *Allegro* има посебне задатке и то: *en tournant* 1/8, ¼, ½ окрета у ваздуху, корака у месту и са померањем, као и *battu* корака. Ученици морају да стекну физичку снагу и да овладају координацијом покрета.

У четвртм разреду завршава се поставка основа класичне игре. Пажња је усмерена на савлађивање великих поза при лаганом окретању, сложенији видови *adagio*, припреме за *grand pirouette* и извођење вежби *en tournant*. Са великом пажњом започињати рад на великим скоковима. Посебни задаци у четвртм разреду односе се на сценску форму, учења делова кореографија и целих варијација или групних игара. Наставник треба да ради на развијању индивидуалности и техничким могућностима појединца.

Веома је важно да ученици често наступају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посећивања балетских представа, концерата и представа. Дискусијом о одгледаним балетима и извођењем деловима из истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења балетских дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

На часовима класичног балета најбитније је развијање балетских и физичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од корака ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању основних корака класичног балета.

Наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују у процесу учења, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење уместо критицизам.

Праћење напредовања ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се он налази и у односу на који ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Ученике треба континуирано, на различите начине, охрабривати да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Резултате целокупног праћења и вредновања (процес учења и наставе, остваривања исхода и сопствени рад) наставник узима као основу за планирање наредних корака у развијању образовно-васпитне праксе.

Наставник формативно и сумативно оцењује ученике у складу са прописима. Ученику су јасни критеријуми оцењивања. Важан критеријум оцењивања јесте индивидуално напредовање ученика у односу на могућности ученика, као и ангажовање ученика (однос према раду, активно учествовање у настави, сарадњу са другима и исказано интересовање и мотивацију за учењем и напредовањем).

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

У оквиру свих балетских активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нерепалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, представама, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета

ПРИМЕЊЕНА ГИМНАСТИКА

Циљ

Циљ учења предмета Примењена гимнастика је да код ученика развије интересовање према гимнастички кроз индивидуалне и групне вежбе којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање ученика за успешнију реализацију програма класичног балета и игре.

Разред

Први

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – користи основну терминологију вежби; – кратко опише основне карактеристике и правилан начин извођења вежби; – изводи вежбе у одређеном ритму и темпу уз музичку пратњу; – примени и комбинује разноврсна природна и изведена кретања у балетским вежбама и изводи их уз музичку пратњу; – правилно изводи основне вежбе и технике скокова и повезује их у задатом ритму ; – одржава статичку и динамичку равнотежу у различитим положајима, вежбама и кретањима; – користи и повезује усвојени ниво акробатских елемената који се изводе у одређеном ритму и темпу; – доведе у везу одређене моторичке способности са могућом применом у балету и свакодневном животу; – учествује у тимском раду; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – поштује договорена правила понашања у школи и на настави. 	ВЕЖБЕ ЗА РАМЕНИ ПОЈАС И РУКЕ	Заручење. Приручење. Предручење. Предручење горе. Узручење. Одручење доле. Одручење. Одручење горе. Чеони и бочни кругови и лукови.
	ВЕЖБЕ ЗА КАРЛИЧНИ ПОЈАС И НОГЕ	Ставови на обе ноге, ставови у почучњу, чучњу и успону и прелазни из једног става у други. Ставови предножни, одножни и заножни (без и са спуштањем на пету ноге којом се ради). Предножења, одножења и заножења: ниско, 45 и 90 степени, замасима и спорим покретима. Издржаји на једној нози, друга је у предножењу,
	ВЕЖБЕ ЗА ТРУП	Претклони, заклони, отклони и засуци у различитим положајима (сед, клек, ставови на ногама) и са различитим положајима руку. Заклони без компензаторног покрета куковима напред.
	ВЕЖБЕ У КРЕТАЊУ	Ходање (варијанте: „гимнастичко”, у успону, „високо”, „еластично”), корацима са привлачењем. Трчање (у различитом темпу).

	ПОСКОЦИ И СКОКОВИ	Поскоци: дејчи поскок Скокови суножним одскоком и суножним доскоком са и без померања у простору, скокови суножним одскоком и доскоком на једну ногу (друга је у предножењу или заножењу).
	РАВНОТЕЖА	Шведска клупа: – из става бочно према клупи, неколико корака залета, наскок на једну ногу, друга је у заножењу; – ходање напред, назад и стране, ходање у успону; – саскоци пруженим телом, чеоно и бочно у односу на справу; – кретање по клупи уз манипулацију реквизитима; – штафете – користећи као завршетак долазак у одређени став на клупи.
	ВИШЕЊА	Основни висови.
	АКРОБАТИКА	Поваљка на леђима. Став на лопатицама. Колут напред.

Јавни наступи

Јавни час – извођење научених вежби и једноставних кореографије

Кључни појмови садржаја: гимнастика, моторичке способности, развој, координација, терминологија.

Назив предмета

ПРИМЕЊЕНА ГИМНАСТИКА

Циљ

Циљ учења предмета Примењена гимнастика је да код ученика развије интересовање према гимнастички кроз индивидуалне и групне вежбе којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање ученика за успешнију реализацију програма класичног балета и игре.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – користи основну терминологију вежби; – опише основне карактеристике и правилан начин извођења вежби; – изводи вежбе у одређеном ритму и темпу уз музичку пратњу; – примени и комбинује разноврсна природна и изведена кретања у балетским вежбама и изводи их уз музичку пратњу; – правилно изводи основне вежбе и технике скокова и повезује их у задатом ритму; – одржава статичку и динамичку равнотежу у различитим положајима, вежбама и кретањима; – користи и повезује усвојени ниво акробатских елемената који се изводе у одређеном ритму и темпу; – доведе у везу одређене моторичке способности са могућом применом у балету и свакодневном животу; – учествује у тимском раду; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – поштује договорена правила понашања у школи и на настави. 	ВЕЖБЕ ЗА РАМЕНИ ПОЈАС И РУКЕ	Покрети рукама: – хоризонтални кругови и лукови – обе у истом смеру; – чеони кругови и лукови – обе у истом смеру; – наизменични бочни кругови и лукови – млинови.
	ВЕЖБЕ ЗА КАРЛИЧНИ ПОЈАС И НОГЕ	Покрети ногама: – предножења; – одножења и заножења до хоризонтале и изнад ње; – издржај на пуном стопалу и успону на једној ноzi, друга је у предножењу, одножењу и заножењу; – дубоки претклони у седу суножно и разножно; – испади до „dшаге” бочно и чеоно.
	ВЕЖБЕ ЗА ТРУП	Претклони, заклони (заклон комбиновано са ставом на једној ноzi, друга је у заножењу–издржај), отклони, засуци, комбиновано са покретима руку. Мост из лежања на леђима, мост заклоном – усклон.
	ВЕЖБЕ У КРЕТАЊУ	Ходање: корак са згргченим предножењем, корак у испад, повезивање различитих начина ходања. Трчање: у различитом темпу са променама правца и смера, луковито,трчање продуженим корацима. Плесни кораци: галоп стране, полкин корак.
	ПОСКОЦИ И СКОКОВИ	Суножним одскоком са променом ногу. Суножним одскоком и доскоком на једну ногу, друга је у предножењу, заножењу или одножењу хоризонтално. Маказице. Мачији скок. Скок пружено са окретом за 180 степени око уздужне осе тела.
	РАВНОТЕЖА	Вага претклоном и заножењем – издржај. Шведска клупа (шира и уза површина) или ниска греда: – кретања научена у I разреду на тлу изводе се на шведској клупи; – наскоци на једну ногу, друга је у предножењу, одножењу или заножењу, саскоци са различитим положајима тела и ногу у фази лета.
	ВИШЕЊА	Висови: предњи, стражњи, узнето, стрмоглаво и прелази из једних у друге. Њихање: саскок у предњиху и зањиху. Упори предњи, јашући и стражњи и прелази из једног у други.
	АКРОБАТИКА	Колут напред – варијанте и повезивање. Колут назад – варијанте и повезивање. Став на лопатицама са различитим кретањима ногу и различитим положајима руку и слободно. Мост на обе ноге. Повезивање два до три кретања из различитих група у комбинцији.

Јавни наступи

Јавни час – извођење научених вежби и једноставних кореографије

Кључни појмови садржаја: гимнастика, моторичке способности, развој, координација, терминологија

Назив предмета

ПРИМЕЊЕНА ГИМНАСТИКА

Циљ

Циљ учења предмета Примењена гимнастика је да код ученика развије интересовање пема гимнастици кроз индивидуалне и групне вежбе којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање ученика за успешнију реализацију програма класичног балета и игре.

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова

35 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – користи терминологију вежби; – објасни карактеристике и примењује правилан начин извођења вежби; – изводи комбинације вежби у одређеном ритму и темпу уз музичку пратњу; – изводи и комбинује разноврсна природна и изведена кретања у балетским вежбама и изводи их уз музичку пратњу; – правилно изводи вежбе и координацијски захтевније технике скокова и повезује их у задатом ритму и темпу; – одржава статичку и динамичку равнотежу у различитим положајима, вежбама и кретањима; – користи и повезује усвојени ниво сложенијих акробатских елемената који се изводе у одређеном ритму и темпу; – доведе у везу одређене моторичке способности са могућом применом у балету и свакодневном животу; – учествује у тимском раду; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – поштује договорена правила понашања у школи и на настави. 	ВЕЖБЕ ЗА РАМЕНИ ПОЈАС И РУКЕ	Кретање рукама изведено у I и II разреду повезано са кретањем у простору: замаси и таласи рукама, искрети.
	ВЕЖБЕ ЗА КАРЛИЧНИ ПОЈАС И НОГЕ	Повећање амплитуде покрета у предножењу, одножењу и заножењу и продужавање времена издржаја. Дубоки претклони у седу суножно (предњи део трупа додирује ноге) и разножно (предњи део трупа додирује тло). „Шпаге” бочно и чеоно „до краја” (максималне амплитуде покрета, подизање предње или задње ноге на вишу основу).
	ВЕЖБЕ ЗА ТРУП	Замаси и таласи трупом, закљони у опону са издржајем. Мостови закљоном и усклон.
	ПОСКОЦИ И СКОКОВИ	Галоп странце и спојено, скок са окретом за 180 степени и одножењем. Скок са предножењем и окретом – „полукадет”. Мачји скок са окретом за 180 степени. Далеко – високи скок, скок пружено са окретом око уздужне осе тела за 360 степени. Далеко високи скокови са извлачењем и окретом од 90 степени. Кадет (факултативно). Морнарски скок из залета или галоба.
	ОКРЕТИ	Окрети са предножењем и заножењем за 180 степени, слободна нога до хоризонталног положаја, завршетак у равнотежи. Истоимени и разноимени окрети за 180 и 360 степени из једног или више корака.
	РАВНОТЕЖА	Шведска клупа или ниска греда: – извођење кретања која су на тлу научена у II разреду; – упори клечећи и чучећи; – вага претклоном и заножењем; – саскоци пружено са окретом око уздужне осе тела.
	ВИШЕЊА	Висови предњи, стражни, стрмоглаво и прелази из једних у друге. Њихање саскок у предњиху и зањиху. Упори предњи, јашући и стржни и прелази из једног у други.
	АКРОБАТИКА	Став на шакама. Став на глави. Мост на две и једну ногу (максимална амплитуда подигнуте ноге). Премет упором странце. Повезивање вежби научених у I и II разреду. Комбинација ритмичких и акробатских вежби уз музичку пратњу.
Јавни наступи Јавни час – извођење научених вежби и једноставних кореографије		

Кључни појмови садржаја: гимнастика, моторичке способности, развој, координација, терминологија

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО ПРИМЕЊЕНА ГИМНАСТИКА

I. УВОДНИ ДЕО

Примењена гимнастика је предмет који чини помоћну активност током целокупног школовања ученика основне балетске школе.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према вежбању, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно учешће ученика у извођењу различитих вежби усмерених ка побољшању моторичких способности, њихово разумевање и практична примена у извођењу класичног балета. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Препоручени елементи који се користе у примењеној гимнастици остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика. Неопходно је уважавати разлике код ученика у способностима, интересовањима, као и индивидуални темпо савладавања нових програмских садржаја.

На путу остваривања циља и исхода улога наставника је врло важна јер програм пружа простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе, учења и активности ученика у коме ће моћи да репродукује све техничке и гимнастичке задатке, а и да у истом жива, не развишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета примењене гимнастике и класичног балета првенствено се односи на побољшање свих физичких способности ученика ради бољег и безбеднијег извођења основних корака класичног балета. Код ученика би требало развијати дух заједничтва кроз заједничко играње и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања.

Најважнији покретач наставе би требало да буде развијање, буђење мотивације и индивидуалности у подстицању максималног моторичког потенцијала у циљу развијања потенцијала за балетско изражавање.

Игра у функцији здравља

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно изводе основне елементе гимнастике што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте вежби и дела моторичког простора при извођењу ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и примену теоријског знања.

Познавањем и разумевањем значаја примењене гимнастике остварује се виши облик балетске писмености, развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених, софистицираних облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат примењене гимнастике огледа се у стицању радне дисциплине која се пројектује на свакодневни живот, подизања пажње, развијања меморије, однос према здравој исхрани и здрављу у целини, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације што је од непроцењивог значаја за правилан целокупни развој ученика.

Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања и хигијене, како у гимнастичкој сали, тако и у свим пратећим просторијама.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретних одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице.

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Наставник треба да их операционализује прво у месечним плановима, а потом и на нивоу часа. У фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе за час који воде ка остваривању исхода прописаних програмом, имајући у виду моторичке, интелектуалне, физичке и менталне могућности ученика.

С обзиром на дужину трајања часа рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је динамичан час најбољи начин за постизање резултата.

Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва, од наставника се очекује да даје програм контекстуализује, односно да испланира наставу и учење према потребама одељења имајући у виду карактеристике ученика, наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и друге ресурсе школе и локалне средине.

Припрема је од великог значаја, обухвата читав спектар активности усмерених на јачање одређених група мишића, упоређивања различитих извођења и прилагођавање делова вежби и моторичких задатака узрасту ученика, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку.

Наставник континуирано прати и вреднује свој рад и по потреби врши корекције у свом даљем планирању. Кључно питање у избору наставних метода, облика рада, активности ученика и наставника јесте које когнитивне процесе код ученика подстиче (са фокусом на подстицање мишљења, учења, памћења), којим исходима и компетенцијама води.

Планирање додатне и допунске наставе је засновано на праћењу постигнућа ученика и специфичним потребама ученика. У планирању слободних активности уважавају се интересовања ученика.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм је сачињен на основу програма и приручника за примењену гимнастику Милоша Кукоља и Јарославе Радојевић. Основна начела ове методе заснивају се на развијању моторичких способности, јачине, снаге, брзине, гипкости целог тела, координацији покрета у циљу побољшања балетске технике.

На часовима примењене гимнастике најбитније је развијање моторичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од вежби ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању основних гимнастичких елемената и вежби.

Час је састављен из теоријског и практичног дела који се међусобно прожимају. Ниједна област или тема се не може изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ. Задатак наставника је да кроз такав час омогући хармоничан физички развој ученика, стицање гимнастичких способности, уметничког израза и развијање музикалности. Потребно је да се посвети пажња вежбама обликовања, вежбама за развој моторичких способности и вежбама за побољшање гипкости целог тела.

Клавирска пратња на часу је неопходна подршка ученику и наставнику. Даје посебан темпо и ритам, њоме се наглашава карактер вежби, помаже њиховом извођењу и доприноси остваривању хармоније између ученика и музике.

При целокупном раду са ученицима наставник не губи из вида ниједну од страна које код ученика развија – знање, разумевање, вештину, умеће, рад на физичкој кондицији, снази, издржљивости, гипкости, координацији, равнотежи, музикалности, развоју и неговању осећаја за лепо у игри.

Због хетерогеног састава разреда, посматрано по нивоу моторичких способности, као и биолошке и хронолошке старости ученика, конфигурација програма је дата према хронолошком узрасту и сензитивним фазама развоја моторичких способности.

Основне моторичке способности: гипкост, брзина, координација, равнотежа, сила и специфичну издржљивост потребно је развијати у свим разредима од I до III.

Вежбе су подељене по сегментима (вежбе за руке, вежбе за труп), и оне се углавном комбинују.

Гипкост

Балетску игру поред осталог карактеришу и покрети изузетно великих амплитуда у раменом појасу, кичменом стубу и зглобовима кукова и стопала и потребно је:

– у I разреду усмерити вежбање на повећање амплитуде покрета у свим смеровима;

– у II и III разреду, који су веома погодни као период за развој гипкости, повећати обим и интензитет рада слично карактеристикама тренинга.

Брзина

Брзина извођења покрета и фреквенција покрета веома су значајни за карактеристична кретања у балетској игри. Развој брзине се веома успешно реализује у сензитивним фазама од 7 до 9 године, као и од 12 до 13 године, тако да се средства и методе за подстицање развоја брзине примењују већ од I разреда, да би се у III разреду користиле вежбе које су базиране на значајном учешћу силе.

Окретност – координација

У развоју окретности, поред примене класичних метода као што су: коришћење вежби са неубичајеним почетним положајима, примена асиметричних вежби и сл, посебну пажњу треба обратити на примену основних акробатских вежби.

Равнотежа

Обиље статичких и динамичких облика равнотеже у балетској игри захтева од примењене гимнастике да кроз свој програм спроведе и низ вежби усмерених на одржавање стабилности равнотежног положаја на смањеном и повишеном ослоњу (полупрсти и врхови прстију) као и одржавање равнотежног положаја под утицајем спољних сила. У I и II разреду примењују се ставови на једној и обе ноге уз контролу тонуса мускулатуре, који учествује у остваривању наведених положаја. У III разреду сви ставови на једној и две ноге дуже трају, а положаји слободних сегмената тела су тежи и сложенији.

Сила и снага

У I разреду разреду развија се сила мишића потребна да се изведу издржаји у предножењу, одножењу и заножењу од 45 до 90 степени, као и довољна снага мишића тупа. У II разреду истиче се рад на јачању сводова стопала и опружача скочних зглобова услед започињања рада на полупрстима.

У току III разреда наставља се са вежбама усмереним на развој истих мишићних група као у претходним разредима, уз отежања у правцу повећаних амплитуда покрета и све дужим издржајима. Због обиља скокова у овом разреду се ради и на развоју експлозивне снаге мишића ногу у пуној мери.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

Наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују у процесу учења, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли развијају критичко мишљење уместо критицизам.

Праћење напредовања ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се он налази и у односу на који ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Резултате целокупног праћења и вредновања (процес учења и наставе, оствареност исхода, сопствени рад) наставник узима као основу за планирање наредних корака у развијању образовно-васпитне праксе.

Наставник формативно и сумативно оцењује ученике у складу са прописима. Ученику су јасни критеријуми оцењивања. Важан критеријум оцењивања јесте индивидуално напредовање ученика у односу на могућности ученика, као и ангажовање ученика (однос према раду, активно учествовање у настави, сарадњу са другима и исказано интересовање и мотивацију за учењем и напредовањем).

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

У оквиру свих активности на часу примењене гимнастике потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани преликим и нереалним очекивањима наставника или родитеља.

Назив предмета

САВРЕМЕНА ИГРА

Циљ

Циљ учења предмета Савремена игра је да ученике уведе у основне технике савремене игре и кроз могућност функционалног учења подстакне развој креативности, моторичких способности, различитих квалитета покрета и свести о сопственом телу.

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова

140 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– објасни и демонстрира правилну поставку тела; – самостално поставља руке и шаке у правилне позиције; – самостално поставља ноге и стопала у правилне позиције; – примењује правилну технику дисања; – контролише центар; – демонстрира и објасни правилну употребу кичменог стуба приликом савијања и исправљања; – демонстрира isolation movements; – правилно изводи leg swings; – изводи комбинације елемената у складу са музичком пратњом; – правилно изводи вежбе скокова trampolini; – правилно користи тело у простору; – објасни и демонстрира основне акције тела; – кроз једноставне кореографије и вежбе импровизација развија креативност и меморију; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – комбинује и користи моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком извођењу игре; – поштује договорена правила понашања на часу и на јавном наступу.	УВОД У ПРЕДМЕТ САВРЕМЕНА ИГРА	Упознавање сопственог тела: – унутрашња структура тела; – спољашња структура тела, веза између главе и карлице. Дисање и вежбе загревања тела. Чула, осећања и акције. Снага и тежина. Поставка тела – alignment. Позиције ногу и стопала и позиција руку и шака.
	ВЕЖБЕ НА ПОДУ	Положај тела на поду и дисање лежећи на леђима. Вежбе за стомачне, леђне мишиће и вежбе за руке. Комбинације скупљања из положаја х у положај фетуса. Leg swing комбинације. Избацивање бокова на горе. Лагано савијање кичменог стуба вођеног тежином главе и лагано исправљање од последњег карличног пршљена до врха главе (напред, у страну, назад, прекрштене ноге у седећем положају). Лагани – bounces (федерисање) састављена стопала, друга позиција, ноге испружене напред. Дисање са сукцесивним кретањем кичменог стуба. Вежбе за стопала – flex-point, кружење. Колут преко рамена (напред и назад). hand stand – стој на рукама.
	ВЕЖБЕ ПРЕКО ПОДА	Опуштање тела на поду (котрљање, теглење ...). Комбинације ролова. Комбинације елемената пређених на поду. Лагано дизање са пода, исправљање кичменог стуба тежином главе надолу, пршљен по пршљен, последња глава.

	СРЕДИНА	Alignment – рамена, бокови, колена, стопала у истој позицији. Лагано савијање кичменог стуба тежином главе надоле и лагано исправљање, са plié-ом. Flat Backs комбинације. Tilt. Пренос тежине на напред, на задњи део стопала и са стране (off balance). Пренос тежине са једне ноге на другу. Pliés, relevés. Brushes (parallel, turned out), battement tendu, jetés. Исклизивање у велику, другу и четврту позицију. Замах тела. Arm swings и Leg swings. Isolation movements (глава, рамена, шаке, лактови, грудни кош, бокови, колена, стопала...). Grand battement са опуштањем ноге на поду. Tramplini и Tramplini са полу окретом и окретом.
	КРОЗ ПРОСТОР	Разне врсте хода у свим правцима и смеровима и трчање. Fall and recovery. Простор (тачке, нивои, делови), сложенији захтеви коришћења тела у простору. Различити начини истезања, отварања, затварања, окрета, скокова. Тело и мировање. Динамика коришћења тежине тела у задатом времену. Скокови по дијагонали са ногом на passe. Импровизације на задату тему.

Јавни наступи

Најмање један наступ

Испитни програм

Позиције ногу и стопала.

Позиције руку и шака.

Вежбе на поду

Лагано савијање кичменог стуба.

Комбинације скупљања и истезања.

Leg swing комбинације.

Лагано дизање са пода.

Средина

Alignment.

Лагано савијање кичменог стуба и исправљање.

Савијање кичменог стуба са удисајем, издисајем и са plié-ом.

Пренос тежине са једне ноге на другу.

Pliés.

Relevés.

Brushes (parallel, turned out).

Battement tendu.

Jetés.

Tramplini.

Кроз простор

Разне врсте хода у свим правцима и смеровима.

Кључни појмови садржаја: вежбе, савремена игра, тело, простор, покрет, ритам, извођење.

Назив предмета

САВРЕМЕНА ИГРА

Циљ

Циљ учења предмета Савремена игра је да ученике уведе у основне технике савремене игре и кроз могућност функционалног учења подстакне развој креативности, моторичких способности, различитих квалитета покрета и свести о сопственом телу.

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

128 часа

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – објасни и демонстрира правилну поставку тела; – самостално поставља руке и шаке у правилне позиције; – самостално поставља ноге и стопала у правилне позиције; – контролише центар; – демонстрира и објасни правилну употребу кичменог стуба приликом савијања и исправљања; – демонстрира и објасни leg swing; – демонстрира isolation movements; – изводи комбинације елемената у складу са музичком пратњом; – правилно користи тело у простору;	ИЗВОЂЕЊЕ ОСНОВНИХ КОРАКА САВРЕМЕНЕ ИГРЕ	Упознавање сопственог тела: – унутрашња структура тела, – спољашња структура тела, – веза између главе и карлице. – односи различитих делова тела. Mapping the body (искорак у замишљену контуру свога тела и враћање назад). Alignment и дисање. Вежбе загревања тела, снага и тежина Чула, осећања и акције. Комбинације спуштања на под и дизања са пода. Тензија и опуштање.

<p>– објасни и демонстрира основне акције тела; – демонстрира plié са радом торза и руку; – демонстрира комбинације хода, трчања, падова и дизања; – правилно изводи вежбе скокова; – импровизује на задату тему; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком извођењу игре; – поштује договорена правила понашања на часу и на јавном наступу.</p>	<p>ВЕЖБЕ НА ПОДУ</p>	<p>Вежбе за stomачне, леђне мишиће и вежбе за руке. Комбинације скупљања из положаја x у положај фетуса. Leg swing комбинације. Лагано савијање кичменог стуба вођеног тежином главе и лагано исправљање од последњег карличног пршљена до врха главе (напред, у страну, назад, прекрштене ноге у седећем положају). Сукцесивно кретање корпуса и руку. Лагани bounces са равним и округлим леђима и дисање са променама ритма. Flex – point variation. Изабацивање бокова на горе. Hip propulsion, torso rotation. Leg extension preparatory exercises. Колут преко рамена (напред и назад). Упијач. Hand stand – стој на рукама. Deep stretches. Лагано дизање са пода. Клацкалица</p>
	<p>ВЕЖБЕ ПРЕКО ПОДА</p>	<p>Комбинације ролова и комбинације елемената пређених на поду. Комбинације скокова на поду.</p>
	<p>СРЕДИНА</p>	<p>Pliés из I, II и IV позиције: – Pliés са преносом тежине са једне ноге на другу (широка II позиција); – Pliés са радом торза и рукама. Flat backs. Brushes у комбинацији са ходом. Battement tendu са исклизавањем у велику, другу и четврту позицију. Battement tendu jeté са преносом тежине и радом руку. Attitudes parallel (напред, у страну, назад). Fondus parallels. Lunge. Grands battements (parallel, turned out). Arm swings. Замах тела са променом правца. Change of direction. Front fall, back fall, simple side fall. Поскоци и мали скокови.</p>
<p>КРОЗ ПРОСТОР</p>	<p>Клизајући ход. Triplets. Комбинације хода и grand battement. Комбинације хода, трчања, слободних падова и дизања. Мали и велики скокови по дијагонали. Импровизације и рад у паровима и групама. Ритам, преношење задатог ритма.</p>	

Јавни наступи

Најмање један наступ.

Испитни програм

Mapping the body.

Лагано савијање кичменог стуба вођеног тежином главе надолу у комбинацији са plié-ом.

Дисање са променама ритма.

Вежбе снаге.

Комбинације спуштања на под и дизања са пода.

Вежбе на поду

Leg swing комбинације.

Комбинације скупљања и истезања.

Комбинације пређених елемената преко пода.

Лагано дизање са пода.

Средина

Pliés из I, II и IV позиције.

Pliés са преносом тежине са једне ноге на другу (широка II позиција).

Battement tendu jete са преносом тежине и радом руку.

Fondus parallels.

Grands battements (parallel, turned out).

Change of direction.

Front fall.

Back fall.

Simple side fall.

Поскоци и мали скокови.

Кроз простор

Комбинације хода, трчања, слободних падова и дизања.

Кључни појмови садржаја: вежбе, савремена игра, тело, простор, извођење, покрет, ритам.

**ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО
САВРЕМЕНА ИГРА**

I. УВОДНИ ДЕО

Програм наставе и учења предмета Савремена игра је произашао из потребе праћења савремених достигнућа у области игре у свету као и стечених искустава наставника у раду са ученицима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према игри. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

На путу остваривања циља и исхода улога наставника је врло важна јер програм пружа простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе, учења и активности ученика у коме ће моћи да репродукује све техничке и играчке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему. Неопходно је при том у потпуности уважити разлике код ученика у способностима, интересовањима, као и индивидуални темпо савлађивања нових програмских садржаја.

Корелација између предмета савремена игра и класичан балет може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика би требало развијати дух заједништва кроз заједничко играње и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе би требало да буде развијање, буђење мотивације и индивидуалности у подстицању максималног играчког доживљаја као и развијању потенцијала за уметничко изражавање.

Игра у функцији здравља

Уравнотежено и ефикасно вежбање, правилна исхрана и добар ниво хидрације организма од великог су значаја за рад и напредовање ученика. На сваком часу ученике треба упућивати да правилно изводе основне кораке, што је важно за одржавање здравља коштаног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте корака и специфичног става при извођењу ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и примену теоријског знања.

Савремена игра и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Њен позитиван утицај и ефекат се огледа у стицању радне дисциплине, подизању нивоа пажње, развијању меморије, изграђивању одговорног односа према здравој исхрани и здрављу у целини, когнитивној стимулацији и контролисаној емоционалној и физичком одговору.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је задатак наставника да на ученике васпитно делује кроз правила понашања при гледању и извођењу игре. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања и хигијене, како у балетској сали, на сцени, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретног одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице.

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Исходе прописане наставним планом и програмом потребно је операционализовати на месечном нивоу као и за сваки конкретан час. У оперативним плановима наставника и њиховим припремама за час видљиве су наставне методе којима је планирано активно учешће ученика у настави као и развој међупредметних компетенција. Они садрже самовредновање рада и напомене о реализацији планираних активности.

Наставник прилагођава темпо рада различитим образовним и васпитним потребама ученика. Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва.

Наставник континуирано прати и вреднује свој рад и по потреби врши корекције у свом даљем планирању

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Природа савремене игре указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене програмом наставе и учења. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима игре. Кроз наставне теме и области ученици се упознају са основним елементима савремене игре, ради се на њиховом разумевању, вежба се овладавање њима и ученици се уводе у вештину телесног изражавања.

У савременој игри новине су стално присутне, зато би наставници требало да упознају ученике са тим тенденцијама. Наставник би на основу знања и искуства, а држећи се онога што је у традицији вредно, требало да одлучи које су то нове идеје које ће прихватити и тиме надоградити своје знање и компетентност.

Класична балетска техника игре може бити основ на који се надограђују технике модерне и савремене игре (технике Хозе Лимона, Мерс Канингама, Лестера-Хортон, Рудолфа Лабана, Мета Метокса, Марте Грем и др.).

Кроз наставне теме вежбе на поду, вежбе на средини и кретање у простору ученици се упознају са основним елементима савремене игре, ради се на њиховом разумевању, увежбавању и ученици се уводе у вештину телесног изражавања.

Развијају се појмови сценског тела и сценског покрета као што су: дисање, фокус (поглед), тоничност мишића, држање тела, тежина тела у односу на пад и гравитацију, артикулација и музикалност покрета, свест о анатомији људског тела и разумевање начина на који се тело креће, употреба енергије на различитим нивоима, однос покрета према простору.

Програм трећег разреда је уводни и подразумева упознавање ученика са појмом савремене игре, њеним историјским развојем, постојећим правцима и техникама; упознавање тела и његових функција (анатомијом, тежином, дисањем, равнотежом, тензијом и релаксацијом); сазнају се основне позиције, став тела и употреба кичменог стуба приликом савијања и исправљања, начини за савладавање силе земљине теже; однос тела и простора.

У четвртм разреду повећава се тежина елемената који се обрађују. За повезивање и увежбавање усвојених елемената кроз комбинације потребан је виши ниво координације и свесног вођења тела као инструмента игре. Вежба се техника, али је важан и лични доживљај и аутентично изражавање ученика, њихових мисли, осећања и могућност да их изразе кроз игру.

Вежбе на поду представљају припрему за вежбе на средини. Приликом обраде наставних јединица на поду важно је да ученици остваре квалитетан однос са подлогом по *underside* принципу кретања. То се постиже систематичним радом на четири основна принципа контакта (*roll, slide, push, pivot*).

Вежбе на средини захтевају рад на узрочно-последичној повезаности кретања (органски низ), коришћењу тежине тела и правилну употребу мишића. Обратити пажњу на *in and out* принцип кретања. Важно је радити на правилној поставци тела, владању телом, осећају за ритам и фразу, динамици извођења игре. Динамика се постиже радом на ритмовима (*impulse, impact, swing, accent, rebound, sway, pause, vibration*).

Вежбе кроз простор подразумевају коришћење целокупног простора, односе разних праваца и смерова (дијагонала, круг, хоризонтала, вертикала, спирала, цик-цак). Ученици би требало да имају свест о центру тела и да то примењују приликом кретања и да користе фокус и прогресивно и дигресивно. Такође, потребно је радити на усвајању свих акција тела у простору (скокови, падови, увртања, изолације, равнотежа, екстензија).

Од посебног значаја за савремену игру је стално истраживање нових начина изражавања кроз покрет. Кроз часове импровизације психофизички потенцијали ученика подстичу се на даља истраживања. Вежбе импровизације важне су за добијање жељених ефеката у игри као што су различити квалитети, сливненост, лакоћа и виртуозност покрета.

Веома је важно за ученици што чешће јавно наступају како би развијали своју сигурност на сцени, изражајност и експресивност извођења. Праћењем и дискусијом постојећег репертоара плесних представа ученици стичу увид у различите приступе и начине извођења и на тај начин развију критичко мишљење.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

Важан задатак наставника је да на почетку процеса учења спроведе иницијалну процену нивоа на коме се ученици налазе и тиме установи вештине, способности, интересовања, искуства, нивое постигнућа и потешкоће појединачног ученика или читавог одељења. На основу тога могуће је ефикасно планирати и организовати процес учења и индивидуализовати приступ учењу. У односу на иницијалну процену наставник ће пратити и процењивати даљи ток напредовања ученика узимајући у обзир могућности и способности ученика.

Од посебног значаја је да се обрати пажња код вежби на поду на снагу, брзину, централизацију тела, ток кретања, однос тела и подлоге; код вежби на средини на став тела, позиције стопала и руку, правилне curve и arch позиције, узрочно-последични ток кретања и на употребу динамике; код вежби у простору на однос тела и простора, употребу фокуса.

Наставник формативно и сумативно оцењује ученике у складу са прописима. Ученику су јасни критеријуми оцењивања. Важан критеријум оцењивања јесте индивидуално напредовање ученика у односу на могућности ученика, као и ангажовање ученика (односно према раду, активно учествовање у настави, сарадњу са другима и исказано интересовање и мотивацију за учењем и напредовањем).

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

Ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета као и напредак других ученика.

Назив предмета	ИСТОРИЈСКО БАЛСКЕ ИГРЕ
Циљ	Циљ учења предмета ИСТОРИЈСКО БАЛСКЕ ИГРЕ је да код ученика развије интересовање и љубав према игри кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	32 часа

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - правилно држи руке и ноге у задатим позицијама; - правилно изводи кораке задате игре; - објасни и изведе карактеристичан став и однос играча у пару док изводи одређену игру; - објасни основне историјске карактеристике игре коју изводи; - објасни утицај костима одређене епохе на начин извођења игре; - поштује договорена правила игре у групи, држање линија и формација; - одигра задату игру у одговарајућем стилу; - комуницира покретом са другим учеником; - одигра игре у пару и групи у складу са музичким карактером; - користи знања из класичног балета и историје приликом интерпретације задате игре; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију одређене игре; - игра задате кореографије напамет уз пратњу клавира; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; - одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - поштује договорена правила понашања на часу и на јавним наступима. 	ИЗВОЂЕЊЕ ОСНОВНИХ КОРАКА ИСТОРИЈСКО БАЛСКИХ ИГАРА	Позиције ногу I, II, III и IV. Позиције руку I, II и III. Кораци : - обичан сценски ход; - играчки; - клизећи; - лаки. Поклони за дечаке: 4/4, 3/4, и 2/4. Révérences за девојчице: 4/4, 3/4, 2/4. Pas glissé. Pas galop. Pas de grace. Pas chassé: форме chasse I, II, III и IV. Double chassé. Pas полке: - напред; - назад; - бочни; - у окрету – соло и у пару. Pas balance. Полка. Valse – комбинације: - valse напред; - valse назад; - valse у окрету; - valse са кретањем напред; - valse са кретањем назад; - valse у месту; - valse pas de basque. Valse у два pas. Valse mignon. Комбинације – valse. Корак полонезе. Полонеза. Шакона – запис (Василева Рождественска). Менует – основне историјске карактеристике. Полонеза – сложенија форма. Француски кадрил: свих шест фигура.
Јавни наступи Најмање један јавни наступ.		
Испитни програм Менует – Моцарт (Опера „Дон Жуан”, кореограф М. Петипа). Kadril – (три фигуре по избору педагога). Valse – Mignon. Ученик, поред овог обавезног дела, може да прикаже нешто по свом избору из ове области.		

Кључни појмови садржаја: однос у пару, стил извођења, формација, историјски контекст, костим.

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО ИСТОРИЈСКО БАЛСКЕ ИГРЕ

I. УВОДНИ ДЕО

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према балету, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно гледање класичног балета и лично балетско изражавање ученика кроз извођење основних корака класичног балета. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Препоручени основни балетски кораци остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика.

На путу остваривања циља и исхода улога наставника је врло важна јер програм пружа простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе, учења и активности ученика у коме ће моћи да репродукује све техничке и балетске задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему. Неопходно је у потпуности уважити разлике код ученика у способностима, интересовањима, као и индивидуални темпо савлађивања нових програмских садржаја.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика би требало развијати дух заједништва кроз заједничко играње и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе би требало да буде развијање, буђење мотивације и индивидуалности у подстицању максималног балетског доживљаја као и развијању потенцијала за балетско изражавање.

Игра у функцији здравља

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно изводе основне балетске кораке што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте корака и специфичног става при извођењу ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и примену теоријског знања. На сваком часу ученике треба упућивати да су уравнотежено и ефикасно вежбање, правилна исхрана и добар ниво хидрације организма од великог значаја за њихов рад и напредовање.

Балетска уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања култивисаним покретом. Класичан балет и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Познавањем и разумевањем класичног балета остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених, софистицираних облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат класичног балета је стицање радне дисциплине која се пројектује на свакодневни живот, подизања пажње, развијања меморије, однос према здравој исхрани и здрављу у целини, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да на ученике васпитно делује кроз правила понашања при гледању и извођењу балета. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања и хигијене, како у балетској сали, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретног одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице.

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. У фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе за час који воде ка остваривању исхода прописаних програмом, имајући у виду балетске, интелектуалне, физичке и менталне могућности ученика. Посебну пажњу током непосредне припреме за наставу треба посветити планирању и избору метода и техника, као и облика рада. Њихов избор је у вези са исходима учења и компетенцијама које се желе развити, а одговара природи предмета, конкретним садржајима и карактеристикама ученика.

С обзиром на дужину трајања часа (45 минута) рад треба ефикасно организовати. Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва, од наставника се очекује да дати програм контекстуализује, односно да испланира наставу и учење према потребама одељења имајући у виду карактеристике ученика, наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и друге ресурсе школе и локалне средине.

Рад наставника обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања препоручених основних корака класичног балета, осмишљавања комбинација, кореографија, упоређивања различитих извођења и прилагођавање делова варијација и варијација узрасту ученика, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку, итд.

Наставник континуирано прати и вреднује свој рад и по потреби врши корекције у свом даљем планирању.

Планирање додатне и допунске наставе је засновано на праћењу постигнућа ученика и специфичним потребама ученика. У планирању слободних активности уважавају се интересовања ученика.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Вежбање и добра организација часа је веома важна за будуће играче. Час је састављен из теоријског и практичног дела који се међусобно прожимају. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима класичног балета (јединство техничких и извођачких балетских елемената).

Задатак наставника је да кроз такав час омогући хармоничан физички развој ученика, стицање балетске технике, уметничког израза и развијање музикалности. Наставник може да користи филм, видео снимке и друге различите изворе дигиталне комуникације.

Учење сваке нове историјско балске игре подразумева познавање друштвено-историјских карактеристика времена у коме је настала и елемената везаних за позориште, двор, музику и костим. Учење полази од практичног приказа игре, иде преко прецизног става играча, ходања, држања за руке, под руку, на раме, до изучавања појединих елемената игре, реверанса и најзад целе кореографије. Ради што бољег уживљавања у одређени период на часу користи одговарајућу сукњу за девојчице, појас за дечаке, разне реквизите (марамница, шал, рукавице, шешир, плашт, мач). Посебну пажњу посветити на усвајању карактеристичног стила сваке игре у складу са историјским перио-

дом, однос ученика у пару и пара у групној кореографији. Посебни задаци у четвртој разреду односе се на сценску форму, учења делова кореографија и групних игара. Наставник треба да ради на развијању индивидуалности и техничким могућностима појединца.

Важно је код ученика ученика развијати – знања, разумевања, вештине, умећа, рад на физичкој кондицији, снази, издржљивости, гипкости и пластичности тела, музикалности, развоју и неговању осећаја за лепо у игри, односу према партнеру и саиграчима, као и комуникације са и групом.

Клавирска пратња на часу је неопходна подршка ученику и наставнику. Даје посебан темпо и ритам, њоме се наглашава карактер корака, помаже стилу извођења и доприноси остваривању хармоније између играча и музике. Ако је у балетској представи кореограф потчињен музици, дајући кроз покрет њену садржину и форму, наставник на часу даје предност балетском кораку, а усаглашава музику. Корепетитор је део тима наставник – ученик.

Веома је значајно да се ученику развија и сазнајни процес, мишљење и закључивање како би ученици што активније учествовали на часу и умели да обрате пажњу на најважније детаље појединих корака. Посебну пажњу усмерити на уредност, хигијену, однос према костиму, патикама и фризури. Неговањем радне дисциплине ствара се, од самог почетка, навика редовног похађања наставе.

Избор комбинација и кореографија које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике који тек усвајају основне кораке историјско балских игара, а кореографска слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Веома је важно да ученици често наступају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навикку посећивања балетских представа, концерата и представа. Дискусијом о одгледаним балетима и извођењем деловима из истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења балетских дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

На часовима историјско балских игара најбитније је развијање балетских, стилских и физичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од корака ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, инсистира се на дефиницијама и препознавању, извођењу и идентификовању основних корака историјско балских игара. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и балетским физичким могућностима.

Наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују у процесу учења, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење уместо критицизам.

Праћење напредовања ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се он налази и у односу на који ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Ученике треба континуирано, на различите начине, охрабривати да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Резултате целокупног праћења и вредновања наставник узима као основу за планирање наредних корака у развијању образовно-васпитне праксе.

Наставник формативно и сумативно оцењује ученике у складу са прописима. Ученику су јасни критеријуми оцењивања. Важан критеријум оцењивања јесте индивидуално напредовање ученика у односу на могућности ученика, као и ангажовање ученика (однос према раду, активно учествовање у настави, сарадњу са другима и исказано интересовање и мотивацију за учењем и напредовањем).

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

У оквиру свих балетских активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, представама, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ОДСЕК НАРОДНА ИГРА

Назив предмета	НАРОДНА ИГРА
Циљ	Циљ учења предмета <i>Народна игра</i> је да код ученика развије интересовање љубав према игри и народној традицији кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Први
Годишњи фонд часова	140 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – кратко опише основне карактеристике и правила народне игре и податке о играма; – наброји правце кретања; – наведе начин повезивања у колу и облике играња у колу; – именује играча у колу; – забележи текст народних песама које прате игру; – класификује кораке по областима; – уз помоћ наставника изводи кораке у складу са музичком пратњом; 	ПОЈАМ И ВРСТЕ ИГАРА.	Подела народних игара по областима и регијама. Основни подаци о играма (подручје, назив, карактеристике). Облик игре (групне, соло, игре у пару). Повезаност и назив играча у колу. Кретања у току игре. Ритмичка обрада игара.
	ОСОВНИ ИГРАЧКИ ЕЛЕМЕНТИ	Шетња. Корак са привлачењем. Двокорак. Поскок.

<ul style="list-style-type: none"> – групише две игре из исте области и изведе их повезане; – мења ритам изведбе уз музичку пратњу; – именује област из које је игра; – влада координацијом ногу; – самостално изводи кораке типских представника игара из области; – кроз импровизације креативност; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања на часу и на јавним наступима; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу. – поштује и вреднује традиционалне вредности; 	<p>ТИПСКИ ПРЕДСТАВНИЦИ НАРОДНЕ ИГРЕ</p>	<p>Централна Србија Ја посејах лубенице. У Милице дуге трепавице. Коларићу панићу. Коленике. По там по вам. Дивна, Дивна. Ђеро, Ђеро. Хопа цупа скочи. Хај поведи весело.</p> <p>Војвођанске игре Грабац . Сремско коло. Коло води Васа. Сирота сам ја. Рококо. Савила се бела лоза винова. Коло води Васа. Логовац. Рукавице са прстима. Келеруј. Хајде Тодоре. Зурка. Чујеш секо. Около салаша.</p> <p>Западна Србија Ерско коло.</p> <p>Јужна Србија Бибера.</p>
---	---	--

Јавни наступи
 Обавезан је најмање један наступ у току школске године

Испитни програм
 По две игре представника датих области.

Кључни појмови садржаја: коло, играч, полукруг, двокорак, коловођа.

Назив предмета **НАРОДНА ИГРА**
 Циљ **Циљ** учења предмета *Народна игра* је да код ученика развије интересовање љубав према игри и народној традицији кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Други**
 Годишњи фонд часова **140 часова**

<p>ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ/ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – кратко опише значај народних игара за очување идентитета народа ; – наброји обредне игре; – прикаже технику играња из различитих области; – именује стилове играња из различитих области; – забележи и запамти текст народних песама које прате игру; – класификује кораке по областима; – уз помоћ наставника изводи кораке у складу са музичком пратњом и интерпретацијом песме; – групише три игре из исте области и изведе их повезане; – мења ритам изведбе уз музичку пратњу и промене облика игре; – именује област из које је игра; – влада координацијом руку и ногу; – самостално изводи кораке типских представника игара из области; – кроз импровизације развија креативност; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања на часу и на јавним наступима; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу. – поштује и вреднује традиционалне вредности. 	<p>ПОЈАМ И ВРСТЕ ИГАРА.</p>	<p>Основни подаци о играма (назив, карактеристике). Улога и значај народних игара за очување идентитета нашег народа. Стил и начин играња Обредне игре. Народна ношња и начин облачења. Ритмичка обрада игара;</p>
	<p>ОСОВНИ ИГРАЧКИ ЕЛЕМЕНТИ</p>	<p>Трокорак на први и трећи – високи, на целом стопалу. Преплет – предњи, задњи и укрштени.</p>
	<p>ТИПСКИ ПРЕДСТАВНИЦИ НАРОДНЕ ИГРЕ</p>	<p>Централна Србија Тасино коло. Коло циганске омладине. Србијанка. Гружанка. Рузмарин. Дуње ранке. Шета. Ђурђевка. Погледајте Јована. Крива. Играле се делије</p> <p>Војвођанске игре Ђурђевка. Мало банатско . Келеруј .</p> <p>Западна Србија Ужичка чарлама. Качерац. Мала башта. Миље моје. Ужичанка. Тројак. Четворац. Палетрај.</p>

		Источна Србија Стара Влајна. Три па зашче Пошуваја. Омољанца. Катанка. Градске игре Коло српских сестара; Бојерка.
--	--	--

Јавни наступи
Обавезан је најмање један наступ у току школске године

Испитни програм
По две игре представника датих области

Кључни појмови садржаја: полукруг, поскок, кец, традиција, техника и стил.

Назив предмета **НАРОДНА ИГРА**
 Циљ **Циљ** учења предмета *Народна игра* је да код ученика развије интересовање љубав према игри и народној традицији кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
 Разред **Трећи**
 Годишњи фонд часова **210 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – кратко опише основне карактеристике обреда; – наброји прилике и места за игру (традиционалне скупове); – наведе типове традиционалних игара; – прикаже тилове играња у колу; – забележи, запамти и уз помоћ наставника изведе корак који прати текст народне песме ; – класификује кораке по тежини извођења; – самостално изводи кораке у складу са музичком пратњом уз помоћ наставника у интерпретацији песме ; – групише више игара из исте области и изведе оквиру једне кореографије; – реагује прилагођавањем у неочекиваној ситуацији при промени темпа игре; – именује кораке из области која се изводи; – влада координацијом руку, ногу и главе; – самостално изводи кораке типских представника игара из области; – кроз импровизације развија креативност; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања на часу и на јавним наступима; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – поштује и вреднује традиционалне вредности. 	ПОЈАМ И ВРСТЕ ИГАРА.	Појам и врсте игара Основни подаци о играма (назив, карактеристике). Прилике и место за игру. Обредне игре. Народна ношња и начин облачења. Ритмичка обрада игара.
	ОСОВНИ ИГРАЧКИ ЕЛЕМЕНТИ	Трокорак на први и трећи са једним избачајем, са сваким избачајем. Сечка. Заплет – предњи и задњи.
	ТИПСКИ ПРЕДСТАВНИЦИ НАРОДНЕ ИГРЕ	Централна Србија Повозито. Моравско коло. Крива крушка. Ђурђевка. Кукуњешт. Маказице. Чачак. Грозница. Моравац (једноставне варијанте). Крњевачко коло. Ромунка. Војвођанске игре Сремско коло. Мало банатско. Мало бачко. Чардаш. Рогози. Мало ја мало ти. Мађарац. Западна Србија Осмица. Седи соко. Источна Србија Три па замче. Батрна. Шокц. Богданкино коло. Тодорка. Југоисточна Србија Звонце.

Јавни наступи
Обавезан је најмање један наступ у току школске године

Испитни програм
По три игре представника датих области.

Кључни појмови садржаја: фолклор, идентитет, обред, лесе, трокорак, додоле.

Назив предмета	НАРОДНА ИГРА
Циљ	Циљ учења предмета <i>Народна игра</i> је да код ученика развије интересовање љубав према игри и народној традицији кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	192 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – кратко опише основне карактеристике и правила обреда; – наброји области типских представника; – кратко опише основне карактеристике и правила обредне игре; – препозна, прикаже и прави јасну разлику у стилу играња типских представника игара; – забележи, запамти и самостално изведе корак који прати текст народне песме; – класификује кораке по тежини извођења; – самостално изводи кораке у складу са музичком пратњом и интерпретацијом песме; – групише више игара из исте области изведе оквиру две или више кореографија; – реагује прилагођавањем у неочекиваној ситуацији при промени темпа игре и облика извођења; – именује кораке из области која се изводи; – влада координацијом целог тела; – самостално изводи кораке типских представника игара из области; – кроз импровизације развија креативност; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања на часу и на јавним наступима; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – поштује и вреднује традиционалне вредности. 	ПОЈАМ И ВРСТЕ ИГАРА.	Улога и значај народних игара за очување идентитета нашег народа. Стил и начин играња. Народне игре и обичаји. Ритмичка обрада игара.
	ОСОВНИ ИГРАЧКИ ЕЛЕМЕНТИ	Трокорак на трећи укрштени предњи, укрштени задњи. Трокорак на први укрштени предњи, укрштени задњи. Одкорак.
	ТИПСКИ ПРЕДСТАВНИЦИ НАРОДНЕ ИГРЕ	<p>Централна Србија Жижино коло. Косо моја. Заврзлама. Моравац. Гајдице. Опанчар.</p> <p>Западна Србија Тројанац. Прекид коло. Сец коло. Поломка. Чачак. Јежевичко коло. Проломка/Проломчица. Колубарски вез. Тавала.</p> <p>Јужна Србија Бре девојче. Бугарчица. Шарено.</p> <p>Источна Србија Стара Влајна. Поповичанка. Тодорка. Тедена. Циганчица. Батрна. Трговачко коло.</p> <p>Типски представници југоситочне Србије. Једностранка. Осмопутка. Чачак. Пешачка. Лиле лиле. Бела рада. Власинк. Бугарка.</p> <p>Градске игре Коло кнеза Михајла.</p>
Јавни наступи Обавезан је најмање један наступ у току школске године		
Испитни програм Извођење сплета игара из програма у трајању од 30 минута.		

Кључни појмови садржаја: солиста, лесе, преплет, заплет, кореографија.

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО НАРОДНА ИГРА

I. УВОДНИ ДЕО

Богата ризница народног стваралаштва најразноврснијих облика и садржаја заузима значајно место у културном наслеђу нашег народа. Народна игра, песма и музика су део ове велике целине. Разноврсност образаца игре, кореографских, ритмичких и поетских структура, етничка, лепота и инвентивност игре носе у себи све одлике живота и надарености нашег народа сублимиране у целину. Бављење народном игром подстиче развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према игри, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија

мрежа појмова и повезује знање са практичном применом. Искуствено учење подразумева активно гледање народне игре и лично изражавање ученика кроз извођење кореографије. Неопходно је уважавати разлике код ученика у способностима, интересовањима, као и индивидуални темпо савладавања нових програмских садржаја.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење кореографија и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и индивидуалности у подстицању максималног учешћа у игри као и развијању потенцијала за сценско изражавање.

Игра у функцији здравља и сценски бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно користе извођачки апарат (наше тело) изводе основне кораке што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника, је да у том смислу, у зависности од специфичног става при игрању, ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре, извођење различитих физичких вежби. Народна игра је веома важна за очување националног идентитета и културе. У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

На сваком часу ученике треба упућивати да су уравнотежено и ефикасно вежбање, правилна исхрана и добар ниво хидратације организам од великог значаја за њихов рад и напредовање.

Народна игра нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли, осећања кроз игру и песму. Народна игра пружа прилику за људску креативност и самоизражавања. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у виду опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је задатак наставника да на ученике васпитно делује кроз правила понашања (сценски бонтон) при извођењу. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретног одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице. На основу датог програма планирају и остварују настава и учење који одговарају конкретним потребама ученика.

Полазећи од датих исхода и садржаја, наставник најпре креира свој годишњи (глобални) план рада из кога касније развија своје оперативне планове. Како су исходи дефинисани за крај наставне године, наставник треба да их операционализује прво у месечним плановима, а потом и на нивоу конкретног часа.

У планирању наставе је неопходно уважавање индивидуалних, физичких, интелектуалних, музичких и менталних способности сваког ученика. Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва.

С обзиром на дужину трајања часа (90 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је динамичан час који садржи више различитих активности са краћим временским интервалима добар начин за подстицање мотивације за рад код ученика.

Припремање наставника за час је комплексна и одговорна активност која подразумева адекватан избор наставних метода којима се планира активно учешће ученика у настави, програм физичке припреме тела, одабир основних играчких елемената, детаљно проучавања игара и кореографија, континуирано вођење обимне евиденције о учениковом раду и напретку, али и способност наставника да се прилагоди конкретної ситуацији на самом часу.

Планирање додатне и допунске наставе засновано је на праћењу постигнућа ученика и њиховим специфичним потребама. У планирању слободних активности уважавају се интересовања ученика.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе, посебно је значајно развијати код ученика процедуру вежбања, неговање физичке припреме тела, различите стилове и технике играња (стилске одреднице типских представника). Од посебног је значаја ученицима указати на кореографске, мелодијске и ритмичке појединости које је карактеришу, као и емотивну, поетску, психолошку и филозофску позадину, њене уметничке представе и њене естетске вредности.

Избор игара/кореографија које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве од великог је значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би прилагодио програм који ће ученика довести до практичних вештина.

На часовима народне игре најбитнија је психофизичка способност и изграђивање вештина, те због тога функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од физичке припреме тела и теоријског тумачења ка увежбавању. Посебну пажњу треба посветити јачању мускулатуре мишића, крупне моторике, гипкости, координацији и усаглашавању свих делова тела. Разумевање значаја физичке припреме тела као и повезивање са теоријским знањима је од посебног значаја за напредак ученика. Како се народна кола састоје из основних играчких елемената континуирани рад на њима (двокорак, трокорак, преплет...) ученицима ће омогућити да лакше савладају компликованије играчке образце. Потребно је указати на јасне разлике и сличности стила, карактера и начина играња у различитим етнокоролошким целинама. Инсистира се на препознавању, извођењу и идентификовању игара и њиховој практичној примени у кореографијама. Након завршетка обраде игара из одређене типске области ученике треба подстицати да своју креативност и уметничко изражавања представе кроз кореографију те типске области. Кроз обраду кореографија треба инсистирати на сценском преношењу игре, обреда и обичаја кроз покрет и фазијалне експресије. Током прављења годишњег плана треба обратити пажњу на ритам народних игара и олакшати ученицима тако што ће кренути од лакших (парних ритмова) ка тежим (непарним ритмовима). Важно је упознати ученике са законима сцене и културом сцене. Теоријско објашњење и упознавање са народном ношњом припремиће ученике за практични приказ на сцени. Веома је значајно да се ученику развија и сазнајни процес, мишљење и закључивање како би ученици што активније учествовали на часу и умели да обрате пажњу на најважније детаље појединих корака.

Час је састављен из теоријског и практичног дела, који се преплићу без стриктне поделе. Садржај овог програма чине одређене игре различитих структура, образаца, облика, стилова, садржине и намене. Игре су прилагођене и систематизоване да одговарају одређеном узрасту. Неопходно је при том уважити разлике у способностима, интересовању, као и индивидуални темпо савлађивања нових програмских садржаја. Препоручује се приказивање етно филмова, ЦД-а одговарајућег садржаја као и коришћење слика и фотографија.

Свакодневно планирање, вежбање и добра организација часа су предуслов за савладавање програма и формирање играча потребне издржљивости, снаге и кондиције. Кроз овај предмет ученик треба да савлада основу технике народне игре и да стекне потребну координацију и изражајност покрета.

Музичка пратња (на хармоници) као нераздвојиви део игре усаглашена је са садржајем часа. Корепетитор доприноси развоју музичности играча, усмерава га да поштује музички карактер и стилску одређеност.

Веома је важно да ученици што чешће јавно наступају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посеђивања концерата уметничке игре (народне игре, класичног балета, савремене игре) и представа. Дискусијом о концертима и њиховом извођењу (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења сценског дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски настројена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕНИКА

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

Ученику су јасни критеријуми оцењивања. Важан критеријум у оцењивању је и уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и играчким могућностима.

Поред стандардног, сумативног вредновања савремени приступ настави претпоставља формативно вредновање – процену знања током савладавања програма и стицања одговарајуће компетенције. Резултат оваквог вредновања даје повратну информацију и ученику и наставнику о томе које компетенције су добро савладане, а које не (нпр. ученик задовољавајуће изводи основне играчке елементе, али слабо их примењује у извођењу играчких образаца итд.), као и о ефикасности одговарајућих метода које је наставник применио за остваривање циља. Формативно оцењивање подразумева прикупљање података о ученичким постигнућима.

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад.

У оквиру свих активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу и социјалну климу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима наставника или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета **ОСНОВИ КЛАСИЧНОГ БАЛЕТА**

Циљ **Циљ** учења предмета Основи класичног балета је да код ученика развије интересовање и љубав према балету кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – изведе партерно гимнастичке вежбе; – изводи покрете уз музичку пратњу; – изводи ритам уз покрет; – објасни шему праваца и 8 тачака у сали; – разликује правилно од неправилног држања тела и уз помоћ наставника стоји у балетском ставу; – уз помоћ наставника поставља руке и ноге у основне балетске позиције; – објасни појам en dehors et en dedans ; – објасни елементе основних балетских корака; – правилно изведе мале скокове; – игра једноставне кореографије сам, у пару и у групи; – смишља једноставне кореографије на задату тему; – пажљиво гледа и коментарише извођење игре друга-другарице; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – поштује договорена правила понашања у балетској сали и на јавним наступима; – користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу. 	ЈАЧАЊЕ МУСКУЛАТУРЕ	Партерне вежбе за: – јачање стопала; – јачање трбушних и леђних мишића; – постизање гинкости и отворености ногу.
	РИТАМ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ	Вежбе ритмике Шема праваца, осам праваца кретања у простору, изведених покрета тела и екстремитета у месту и приликом кретања. Такт – практична примена елементарних покрета и кретања по шема праваца према различитим тактовима (2/4, 3/4, и 4/4). Бројалице – ритмичко изражавање бројалице, тапшање. Мале игре где се развија осећај игре у пару и у групи.
	ОСНОВНИ КОРАЦИ КЛАСИЧНОГ БАЛЕТА	Положај тела балетски став. Позиције ногу – I, II, III и V позиција. Позиције руку – припремна I, II и III позиција. Објашњење појмова en dehors et en dedans. Epaulement croisé et effacé.
	EXERCICES КОД ШТАПА	Demi-plié из I и II позиције лицем ка штапу и бочно од штапа. Battement tendu из прве позиције. Battement tendu jeté из прве позиције. Demi-rond de jambe par terre en dehors et en dedans. Rond de jambe par terre en dehors et en dedans. Положај ноге на sur le coup-de-pied (условни, обухватни и назад). Préparation за battement fondu. Préparation за battement frappé. Положај ноге на passé. Battement développé у страну, лицем ка штапу. Grand battement jeté у страну, лицем ка штапу.

	EXERCICES НА СРЕДИНИ	Вођење руку, припремна, I, II и III позиција. I и II port de bras. Мале позе croisé и effacé. Demi-plié на I, II и V позицију. Battement tendu из I или V позиције, унакрст. Battement tendu jeté из I или V позиције, унакрст.
	ALLEGRO	Грамплини. Temps sauté из I и II позиције. Импровизације на задату музику. Корак полке (сам/у пару, en face и по дијагонали).

Кључни појмови садржаја: ритам, простор, балетски став, основни корацаи, импровизација

Назив предмета **ОСНОВИ КЛАСИЧНОГ БАЛЕТА**

Циљ **Циљ** учења предмета Основи класичног балета је да код ученика развије интересовање и љубав према балету кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Други**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно изведе партерне гимнастичке вежбе; – правилно изводи покрете уз музичку пратњу; – запамти и изведе сложеније вежбе ритмике; – разликује правилно од неправилног држања тела и самостално стоји у балетском ставу; – самостално поставља руке и ноге у основне балетске позиције; – демонстрира основне балетске кораке; – објасни и демонстрира појам радне, отпорне ноге; – објасни и демонстрира правац en dehors et en dedans; – објасни терминологију основних балетских корака; – правилно изведе мале скокове; – игра једноставне кореографије сам, у пару и у групи; – смишља једноставне кореографије на задату тему; – пажљиво гледа и коментарише извођење игре друга-другарице; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – поштује договорена правила понашања у балетској сали и на јавним наступима; – користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу. 	ЈАЧАЊЕ МУСКУЛАТУРЕ	Партерне вежбе за: – јачање стопала; – јачање трбушних и леђних мишића; – постизање гипкости и отворености ногу.
	РИТАМ И ПРОСТОР	Вежбе ритмике Вежбе предвиђене програмом наставе и учења у првом разреду вишег степена сложености
	EXERCICES КОД ШТАПА	Demi-plié из V и IV позиције. Battement tendu из V позиције унакрст. Battement tendu jeté из V позиције унакрст. Battement fondu у страну. Battement frappé у страну. Battement développé у свим правцима бочно од штапа на 45 или 90 степени. Grand battement jeté у свим правцима бочно од штапа на 45 или 90 степени.
	EXERCICES НА СРЕДИНИ	III port de bras. Позе croisé и effacé.
	ALLEGRO	Temps sauté из V позиције. Pas échappé на II позицију.

Кључни појмови садржаја: ритам, простор, балетски став, основни корацаи, балетска терминологија

Назив предмета **ОСНОВИ КЛАСИЧНОГ БАЛЕТА**

Циљ **Циљ** учења предмета Основи класичног балета је да код ученика развије интересовање и љубав према балету кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Трећи**

Годишњи фонд часова **70**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно изведе сложеније партерно гимнастичке вежбе; – правилно изводи покрете уз музичку пратњу; – самостално стоји у балетском ставу; – самостално поставља руке и ноге у основне балетске позиције; – објасни и демонстрира појам радне, отпорне ноге и правац en dehors et en dedans; – објасни и демонстрира објасни терминологију основних балетских корака; – објасни и демонстрира основне карактеристике и правила основних балетских корака; – правилно изведе вежбе скокова; – пажљиво гледа и коментарише извођење игре друга-другарице; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – поштује договорена правила понашања у балетској сали и на јавним наступима; – користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком извођењу игре. 	ЈАЧАЊЕ МУСКУЛАТУРЕ	Партерне вежбе за: – јачање стопала; – јачање трбушних и леђних мишића; – постизање гипкости и отворености ногу.
	EXERCICES КОД ШТАПА	Demi plié из IV позиције. Grand plié из I и II позиције. Battement tendu са спуштањем пете у другу позицију. Battement tendu passé par terre. Battement tendu jeté piqué. Demi rond de jambe на 45 степени. Releve из прве, друге и пете позиције. Battement releve lents на 45 и 90 степени.
	EXERCICES НА СРЕДИНИ	Battement tendu из прве и пете позиције унакрст. Battement tendu jeté из прве позиције унакрст. Battement fondu у страну (врхом прста на под). Pas de bourre (прво учити код штапа а затим на сардини).
	ALLEGRO	Pas échappé на IV позицију. Pas échappé на croiséе. Changement de pieds. Sissonne simple en facee

Кључни појмови садржаја: балетски став, основни корацаи, балетска терминологија, скок, кординација

Назив предмета	ОСНОВИ КЛАСИЧНОГ БАЛЕТА
Циљ	Циљ учења предмета Основи класичног балета је да код ученика развије интересовање и љубав према балету кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	70

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно изведе сложеније партерно гимнастичке вежбе; – правилно стоји у балетском ставу; – самостално поставља руке и ноге у основне балетске позиције; – самостално води радну ногу и руке кроз основне балетске позиције; – кратко опише основне карактеристике и правила основних балетских корака; – демонстрира основне балетске кораке; – објасни и демонстрира појам радне, отпорне ноге; – објасни и демонстрира мале позе у <i>croisée</i>, <i>effacée</i>; – објасни терминологију основних балетских корака; – изводи балетске кораке у складу са музичком пратњом; – правилно изводи вежбе скокова; – кроз једноставне кореографије развија креативност и танцовалност; – поштује договорена правила понашања на балетском часу; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком извођењу игре. 	ЈАЧАЊЕ МУСКУЛАТУРЕ	Партерне вежбе за: – јачање стопала; – јачање трбушних и леђних мишића; – постизање гипкости и отворености ногу.
	EXERCICES КОД ШТАПА	Grand plié из свих позиција. Rond de jambe par terre на plié Battement fondu на 90 степени у свим правцима. Battement frappe у свим правцима на полупрстима. Battement developpe у свим правцима. Grand battement jete у свим правцима. Flic flac. Petit battement. Полуокрети на две ноге у V позицији en dehors et en dedans.
	EXERCICES НА СРЕДИНИ	Све научене кораке радити на еполмане <i>croisée</i> и <i>effacée</i> (мале позе) Demi rond de jambe par terre. Battement releve lents. Grand battement jeté у страну. IV port de bras. Temps lié par terre.
	ALLEGRO	Pas assemble. Pas glissade . Pas balance у страну. Pas de basque напред и назад.

Кључни појмови садржаја: балетски став, основни кораци, балетска терминологија, скок, кординација.

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО ОСНОВИ КЛАСИЧНОГ БАЛЕТА

I. УВОДНИ ДЕО

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према балету, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно гледање класичног балета и лично балетско изражавање ученика кроз извођење основних корака класичног балета. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом. Препоручени основни балетски кораци остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика.

На путу остваривања циља и исхода улога наставника је врло важна јер програм пружа простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе, учења и активности ученика у коме ће моћи да репродукује све техничке и балетске задатке, а и да у истом живља, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика би требало развити дух заједништва кроз заједничко играње и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе би требало да буде развијање, буђење мотивације и индивидуалности у подстицању максималног балетског доживљаја као и развијању потенцијала за балетско изражавање.

Игра у функцији здравља

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно изводе основне балетске кораке што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте корака и специфичног става при извођењу ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и примену теоријског знања. На сваком часу ученике треба упућивати да су уравнотежено и ефикасно вежбање, правилна исхрана и добар ниво хидрације организма од великог значаја за њихов рад и напредовање.

Балетска уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања култивисаним покретом. Класичан балет и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Познавањем и разумевањем класичног балета остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених, софистицираних облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат класичног балета је стицање радне дисциплине која се пројектује на свакодневни живот, подизања пажње, развијања меморије, однос према здравој исхрани и здрављу у целини, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да на ученике васпитно делује кроз правила понашања при гледању и извођењу балета. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања и хигијене, како у балетској сали, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретних одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице.

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. У фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе за час који воде ка остваривању исхода прописаних програмом, имајући у виду балетске, интелектуалне, физичке и менталне могућности ученика. Посебну пажњу током непосредне припреме за наставу треба посветити планирању и избору метода и техника, као и облика рада. Њихов избор је у вези са исходима учења и компетенцијама које се желе развити, а одговара природи предмета, конкретним садржајима и карактеристикама ученика.

С обзиром на дужину трајања часа (90 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је динамичан час најбољи начин за постизање резултата.

Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва. Наставник ће дати програм да контекстуализује, односно да испланира наставу и учење према потребама одељења имајући у виду карактеристике ученика, наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и друге ресурсе школе и локалне средине.

Рад наставника обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања препоручених основних корака класичног балета, осмишљавања комбинација, кореографија, упоређивања различитих извођења и прилагођавање делова варијација и варијација узрасту ученика, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку, итд.

Наставник континуирано прати и вреднује свој рад и по потреби врши корекције у свом даљем планирању.

Планирање додатне и допунске наставе је засновано на праћењу постигнућа ученика и специфичним потребама ученика. У планирању слободних активности уважавају се интересовања ученика.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Класичан балет је предмет који чини основну дисциплину током целокупног школовања играча. Садржај је сачињен на основу програма и метода истакнутог балетског педагога Агрипине Ваганове. Основна начела ове методе заснивају се на развијању пластичности тела, координацији покрета и усавршавању балетске технике до виртуозности.

Вежбање и добра организација часа је веома важна за будуће играче. Час је састављен из теоријског и практичног дела који се међусобно прожимају. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима класичног балета (јединство техничких и извођачких балетских елемената).

Посебна пажња се посвећује усвајању основних корака класичног балета, развијање психофизичких потенцијала ученика и осећаја за ритам као основе за бављење уметничком игром.

Наставник може да користи филм, видео снимке и друге различите изворе дигиталне комуникације.

Основе класичног балета, садржајно су подељене на три области које су намењене ученицима узраста до 14 година. То су партерне вежбе, вежбе ритмике и основе класичног балета. Свака област садржи велики број могућих варијација и комбинација. Часови морају бити праћени музиком. Ради се на координацији покрета, посебна пажња обраћа се изучавању окрета и изучавању скока. Покрет се усклађује са музиком и ради се на ширини покрета у простору. Не инсистира се превише на отворености ногу и академској прецизности. Поред демонстративне пожељно је служити се и текстуалном методом. Наставницима се препоручује да у раду користе више метода, техника и облика рада како би на што бољи начин нашли пут за реализацију предвиђених садржаја рада. Неопходно је при том у потпуности уважити разлике у способностима, интересовањима, као и индивидуални темпо савлађивања нових програмских садржаја.

Клавирска пратња на часу је неопходна подршка ученику и наставнику. Даје посебан темпо и ритам, њоме се наглашава карактер корака, помаже његовом извођењу и доприноси остваривању хармоније између играча и музике. У *allegro* корацима и на прстима користе се припремљен нотни материјал. Ако је у балетској представи кореограф потчињен музици, дајући кроз покрет њену садржину и форму, наставник на часу даје предност балетском кораку, а усаглашава музику. Корепетитор је део тима наставник – ученик.

Важно је код ученика ученика развијати – знања, разумевања, вештине, умећа, рад на физичкој кондицији, снази, издржљивости, гипкости и пластичности тела, музикалности, развоју и неговању осећаја за лепо у игри, односу према партнеру и саиграчима, као и комуникације са и групом.

Веома је значајно да се ученику развија и сазнајни процес, мишљење и закључивање како би ученици што активније учествовали на часу и умели да обрате пажњу на најважније детаље појединих корака. Посебну пажњу усмерити на уредност, хигијену, однос према костиму, патикама и фризури. Неговањем радне дисциплине ствара се, од самог почетка, навика редовног похађања наставе.

Избор комбинација и кореографија које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек усвајају основне кораке класичног балета, а кореографска слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Веома је важно да ученици често наступају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навiku посеђивања балетских представа, концерата и представа. Дискусијом о одгледаним балетима и извођењем деловима из истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења балетских дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

На часовима основе класичног балета најбитније је развијање балетских и физичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од корака ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању основних корака класичног балета. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и балетским физичким могућностима.

Наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују у процесу учења, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење уместо критицизам.

Праћење напредовања ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се он налази и у односу на који ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Ученике треба континуирано, на различите начине, охрабривати да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Резултате целокупног праћења и вредновања (процес учења и наставе, оствареност исхода, сопствени рад) наставник узима као основу за планирање наредних корака у развијању образовно-васпитне праксе.

Наставник формативно и сумативно оцењује ученике у складу са прописима. Ученику су јасни критеријуми оцењивања. Важан критеријум оцењивања јесте индивидуално напредовање ученика у односу на могућности ученика, као и ангажовање ученика (односно према раду, активно учествовање у настави, сарадњу са другима и исказано интересовање и мотивацију за учењем и напредовањем).

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

У оквиру свих балетских активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, представама, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета **ТРАДИЦИОНАЛНО ПЕВАЊЕ**

Циљ **Циљ** учења предмета Традиционално певање је да код ученика развије интересовање и љубав према певању и музици кроз индивидуално и групно музичко искуство којим се подстиче развијање певачког апарата, интонативне прецизности, стицање основног музичког знања, упознавање културног наслеђа кроз учење традиционалних песама и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Трећи**
Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – уз правилно држање тела исправно изводи техничке вежбе дисања; – правилно интонира вежбе за поставку гласа и вежбе за промену интонације и покретљивост гласа; – примени основне елементе нотне писмености у певању; – изведе једногласне примере у целини; – отпева деоницу водеће и пратеће групе у антифоним примерима; – изведе примере антифоног типа у целини уз пратњу групе; – комуницира са групом кроз извођење антифоних примера; – интерпретира пример научен по слуху према теренском снимку; – дефинише своју улогу у групи и перципира улогу осталих чланова; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера; – прикаже спремност за тимски рад; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње и поштује правила понашања на сцени; – прати концерте народне игре и традиционалне музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике; – разликује традиционално од стилизованог певања; – активно слуша и решава спорне ситуације у току певања. 	ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ	<p>Правилан став и држање тела при певању. Вежбе за разгибавање виличних мишића који учествују у певању. Вежбе дисања. Различите вежбе за распевавање (вокализе).</p>
	МЕЛОДИКА	<p>Обрада једногласних песама. Обрада и тумачење текста. Географско порекло песме. Стилске карактеристике певања у односу на географску област из које песма потиче. Обрађивање засебно свих мелодијских елемената дате песме. Усаглашавање свих мелопоетских особености песме кроз певање прве строфе, а затим и кроз читаву песму.</p>
	ОБРАДА АНТИФОНИХ ПЕСАМА	<p>Обрада текста и тумачење текста. Географско порекло песме. Стилске карактеристике певања у односу на географску област из које песма потиче. Обрађивање засебно свих мелодијских елемената дате песме. Усаглашавање свих мелопоетских особености песме кроз певање прве строфе, а затим и кроз читаву песму. Спајање гласова у чему ученик и остатак групе мењају улоге. Поставка основних тонова у обиму трихорда, тетрахорда и пентахорда. Антифоно певање са продуженим тоном финалис. Усаглашавање свих мелопоетских особености песме кроз певање прве строфе, а затим и кроз читаву песму.</p>
<p>Сценски наступ Издазак на сцену (став, међусобно држање, наклон). Понашање на сцени (сценски покрет, фацијална експресија).</p>		
<p>Обавезни минимум програма Осам једногласних примера из различитих крајева Србије са једноставнијим вокалним захтевима. Четири једногласна антифона примера; Два сложенија антифона примера (лазарице);</p>		
<p>Јавни наступи Најмање један наступ у току школске године.</p>		
<p>Испитни програм Певање једне народне песме, солистички, из пређеног градива Певање једне народне песме, групно – антифоно певање</p>		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, техника дисања, текст, певање, слушање музике.

Назив предмета	ТРАДИЦИОНАЛНО ПЕВАЊЕ
Циљ	Циљ учења предмета Традиционално певање је да код ученика развије интересовање и љубав према певању и музици кроз индивидуално и групно музичко искуство којим се подстиче развијање певачког апарата, интонативне прецизности, стицање основног музичког знања, упознавање културног наслеђа кроз учење традиционалних песама и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	64 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – уз правилно држање тела исправно изводи технике за поставку гласа; – именује одређене типове певања и њихове карактеристике; – изведи украсе различитог типа у односу на стил којем песма припада; – отпева деоницу водећег и пратећег гласа у песмама новијег двогласног стила; – отпева деоницу водећег и пратећег гласа у песмама старијег двогласног стила; – комуницира са групом кроз извођење примера двогласног типа новијег стила у целини; – интерпретира пример научен по слуху према теренском снимку; – дефинише своју улогу у групи и перципира улогу осталих чланова; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера; – прикаже спремност за тимски рад; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње и поштује правила понашања на сцени; – прати концерте народне игре и традиционалне музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике; – разликује традиционално од стилизованог певања; – активно слуша и решава спорне ситуације у току певања. 	ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ	Правилан став и држање тела при певању. Вежбе за разгибавање виличних мишића који учествују у певању. Вежбе дисања. Различите вежбе за распевавање (вокализе).
	МЕЛОДИКА	Рад на певачкој техници кроз сложеније примере једногласних песама. Увођење двогласног певања старије традиције–бордунско певање (континуирани и ритмизовани бордун). Увођење двогласног певања новије традиције – кретање у паралелним терцама и доњом квинтом. Обрада свих гласова одвојено (водећа и пратећа деоница). Постизање стабилности и самосталности у пратећем гласу и сигурно вођење деонице првог гласа уз пратњу групе. Усаглашавање свих мелодетских особености песме кроз певање прве строфе, а затим и кроз читаву песму. Тонско уједначавање гласова (интонација, метроритам, боја, дикција).
Обавезни минимум програма Пет једногласних примера из различитих крајева Србије. Пет примера старијег двогласног певања. Пет примера новијег двогласног певања.		
Јавни наступи Најмање један наступ у току школске године.		
Испитни програм Певање једне традиционалне песме, солистички, из пређеног градива. Певање једне традиционалне песме, групно – бордунско певање Певање једне традиционалне песме, групно – новије двогласно певање		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, техника дисања, текст, певање, слушање музике.

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО ТРАДИЦИОНАЛНО ПЕВАЊЕ

I. УВОДНИ ДЕО

Настава и учење усмерено је на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике, описмењавање и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са индивидуалним могућностима ученика. Наставник има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан програм, којим ће обезбедити раст и развој свих ученика у најширем смислу, како да репродукују све техничке и музичке задатке, тако и да развија код њих љубав према музици, мотивацију за учење, толеранцију, способност за сарадњу са свим актерима школског живота, одговорност, активан однос према учењу, способност за превазилажење препрека, посматрањем истих као могућност за напредак, а не као потешкоће.

Корелација са играчким предметима је од великог значаја. Може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко певање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. У настави је најважнији принцип мотивације и индивидуалности у циљу развијања максималог потенцијала код ученика.

Игра и музика у функцији здравља и музички бонтон

Задатак наставника је да у зависности од врсте специфичног става при певању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби, као и вежбе дисања (јога вежбе). У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. Позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је задатак наставника да указују на значај правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. У оперативним плановима наставника и њиховим припремама за час видљиве су наставне методе којима је планирано активно учешће ученика у настави као и развој међупредметних компетенција.

Наставник прилагођава темпо рада различитим образовним и васпитним потребама ученика.

Оперативни планови и припреме за рад садрже самовредновање рада и напомене о реализацији планираних активности.

Планирање додатне и допунске наставе је засновано на праћењу постигнућа ученика и специфичним потребама ученика. У планирању слободних активности уважавају се интересовања ученика.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На самом почетку врло је битно стицање основног теоријског знање о улози и значају традиционалног певања са солфеђом. Вештина извођења традиционалног певања не сме бити базирана на стилизацијама и обрадама, већ искључиво на репродукцији традиционалних примера.

Приликом певања инсистира се на техници самог певања, затим на правилном распевавању и дисању, али и на разумевању функције/улоге песама (да ли су песме обредног типа, песме за плодност, забавне или шаљиве песме, лирске, љубавне, посленичке – песме за различите послове (жетелачке, копачке, рабацијске, итд.), печелбарске, да ли су песме уз игру, хајдучке, итд.).

На почетку се изводе примери једноставније мелодијско-ритмичке фактуре, са мало украсних тонова и уским амбитусом. Продубљивањем рада на самој техници, овладавају се сложенији примери и постепено се уводи двоглас – испрва преко антифонних примера, потом преко бордунских примера, а на послетку примерима песама „на бас” и песама „на глас”.

Обрада примера традиционалног певања мора бити припремљена теоријском експликацијом која подразумева упознавање ученика са географским одликама области из које је песма која се обрађује, одликама дијалекта дате области (боја гласа, начин певања и терминологија везана за начин певања, резонатори који су карактеристични за дати стил, итд...), контекстом и и начином извођења, обраду и тумачење поетског садржаја песме; мелодијским и метро-ритмичким карактеристикама примера и др.

Посебна пажња усмерена је на тачност извођења, корелацију са играчким предметима, сарадњу са другим ученицима, усклађивање гласова, како би се добила звучно кохерентна слика. Потребно је инсистирати на прецизности интонације и ритмичког извођења, како појединачно, тако и у групи што ће допринети квалитетнијем извођењу традиционалних песама.

Од великог је значаја функционална примена и повезивање знања, што подразумева да ученике учимо да знања примене у новим, различитим ситуацијама, да се ствара баланс између индивидуалних и групних активности, да се развије лична одговорност према обавезама и користе потенцијали групе.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

На часовима традиционалног певања са солфеђом најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу.

Наставник формативно и сумативно оцењује ученике у складу са прописима. Ученику су јасни критеријуми оцењивања. Важан критеријум оцењивања јесте индивидуално напредовање ученика у односу на могућности ученика, као и ангажовање ученика (однос према раду, активно учествовање у настави, сарадњу са другима и исказано интересовање и мотивацију за учењем и напредовањем).

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

Потребно је обезбедити подстицајну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Значајно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превеликим и нереалним очекивањима ученика, наставника или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

ОДСЕК КЛАСИЧАН БАЛЕТ И САВРЕМЕНА ИГРА

Назив предмета **РЕПЕРТОАР КЛАСИЧНОГ БАЛЕТА**

Циљ **Циљ** учења програма Репертоар класичног балета је да код ученика развије интересовање и љубав према класичном балету кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Четврти**

Годишњи фонд часова **64 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ИЗВОЂЕЊЕ СОЛО ВАРИЈАЦИЈЕ И ГРУПНЕ ИГРЕ ИЗ РЕПЕРТОАРА КЛАСИЧНОГ БАЛЕТА	
<ul style="list-style-type: none"> - правилно изведе техничке задатке у одређеној варијацији; - користи знања из класичног балета и усклађује стил приликом интерпретације балетске варијације; - напамет изведе целу балетску варијацију; - критички вреднује изведене варијације у односу на техничку припремљеност и балетску освешћеност; - критички прати сопствени развој и уз помоћ наставника бира начине за његово побољшање; - пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију балетске варијације у складу са узрастом ученика; - играњем у групи примени принцип узајамног праћења и поштује формације у класичном балету; - игра задате варијације напамет, соло и уз пратњу клавира или аудио записа; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - активно посматра извођење варијација других ученика и примењује на себи искуства стечена на тај начин; - самоницијативно посећује балетске представе и друге играчке манифестације; - самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; - активно учествује у тиму поштујући тимска правила; - поштује договорена правила понашања на часу, води рачуна о уредности балетске опреме и хигијени. 		<p>Соло варијације:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Лицикато” из балета „Силвија” (Лео Делиб); - „Сребро” из балета „Успавана лепотица” (П. И. Чајковски); - „Копелија” из балета „Копелија” (Лео Делиб); - „Плава птица” из балета „Успавана лепотица” (П. И. Чајковски); - Варијација по избору педагога (из програма III и IV разреда); - „Рајмонда” из балета „Рајмонда” (А. К. Глазунов); - Обавезна варијација од пређеног градива. <p>Групна игра:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Pas de trois” из балета „Крцко Орашчић”(П. И. Чајковски); - „Пахуљице” из балета „Крцко Орашчић” (П. И. Чајковски).

Јавни наступи

Најмање један јавни наступ.

Испитни програм

Две варијације предвиђене програмом, по избору наставника.

Кључни појмови садржаја: варијација, балетска представа, интерпретација, стил, естетски доживљај

Назив предмета **СЦЕНСКО НАРОДНЕ ИГРЕ**

Циљ **Циљ** учења програма Сценско народне игре је да код ученика развије интересовање и љубав према игри кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Четврти**

Годишњи фонд часова **64 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ВЕЖБЕ КОД ШТАПА	
<ul style="list-style-type: none"> - правилно стоји у задатом ставу; - правилно отвара руке кроз основне позиције у једноставним комбинацијама; - препознаје различите карактере; - демонстрира основне кораке у различитим карактерима; - изводи кораке сценско народних игара поштујући музички карактер, промене ритма и акцента; - кроз једноставне кореографске слике испољава креативност и танцовалност; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - у заједничком игрању примени принцип узајамног праћења, поштује правила формације; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком извођењу игре; - самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; - одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - поштује договорена правила понашања у балетској сали и на јавним наступима; - користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу. 		<p>Demi-plié и grand plié из I, II и III позиције (сливно и реско). Battement tendu (вежба за развој стопала):</p> <ul style="list-style-type: none"> - са подизањем пете потпорне ноге у demi-plié-u; - са прелазом радне ноге са прстију на пету. <p>Припремне вежбе за flé-флас, (средњи battement tendu) са ударом потпорне ноге по III позицији. Battement tendu jeté са акцентом „од себе”, исто са demi-plié и са подизањем пете потпорне ноге. Вежбе са ударањем: - најменичан ударац целог стопала и полупрета; - исто са кораком; - са преносом радне ноге отворено и неотворено. Припрема за „Веровочку” на целом стопалу . Вежбе за бокове (окретање бедара на унутра и споља), на целом стопалу. Pas tortillé (окретање стопала са ударом). Карактерни rond de jambe par terre (основни положај три тачке). Припрема за „Голубац” (удар једног стопала у друго): - обични удар једном ногом; Battement développé сливено. Grand battement jeté на целом стопалу. Савијање корпуса. Port de bras са одређеним карактером. Припремне вежбе за полуприсјатке и присјатке избацивање ноге на пету, у страну и напред, у demi-plié и grand plié; (за дечаке)</p>

	ВЕЖБЕ НА СРЕДИНИ САЛЕ	Основни положаји руку у руским, италијанским, мађарским и нашим играма. Вежбе за руке, главу и корпус у стилу народних и сценских игара. Елементи руске игре. Прости ход (пловећи) на 1/4 и на 1/8 такта. Народни ход са вучењем ноге. Променљиви ход на целом стопалу. Сценски вид народне игре напред и назад. Ситан ход: мали кораца са ударцима пете и целог стопала. Притоп. Комбинације састављене из једноставних ситних удара. Рад са марамицом. Елементи италијанске игре Основни начин хода. Ballonné напред. Emboîté назад. Ход напред и назад по дијагонали. Избацивање ноге са пете на прсте. Учење руковања тамбурином. Елементи мађарске игре – „харо-мургош”: Ход на петама. Кључ – затварање са окретом ноге. Мали бочни корак.
	КОЛА ИЗ СРБИЈЕ	Србијанка. Неда гривне изгубила. Трокорак са различитим акцентима, трептај, откорак.
Јавни наступи Пожељно један јавни наступ или јавни час.		
Испитни програм Exercices код штапа са елементима из градива. На средини сале три једноставне комбинације руске, мађарске и италијанске игре. Три игре из Србије по избору наставника.		

Кључни појмови садржаја: став, позиције ногу и руку, координација покрета, карактер, ритам, акценат, сцена.

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО РЕПЕРТОАР КЛАСИЧНОГ БАЛЕТА, СЦЕНСКО НАРОДНЕ ИГРЕ

I. УВОДНИ ДЕО

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према балету, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно гледање класичног балета и лично балетско изражавање ученика кроз извођење основних корака класичног балета. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Циљ наставе и учења је хармоничан физички развој ученика, стицање балетске технике, уметничког израза и развијање музикалности.

Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима класичног балета (јединство техничких и извођачких балетских елемената).

Препоручени основни балетски кораца остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика.

На путу остваривања циља и исхода улога наставника је врло важна јер програм пружа простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе, учења и активности ученика у коме ће моћи да репродукује све техничке и балетске задатке, а и да у истом жива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика би требало развијати дух заједништва кроз заједничко играње и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе би требало да буде развијање, буђење мотивације и индивидуалности у подстицању максималног балетског доживљаја као и развијању потенцијала за балетско изражавање.

Игра у функцији здравља

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно изводе основне балетске кораке што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте корака и специфичног става при извођењу ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и примену теоријског знања. На сваком часу ученике треба упућивати да су уравнотежено и ефикасно вежбање, правилна исхрана и добар ниво хидрације организма од великог значаја за њихов рад и напредовање.

Балетска уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања култивисаним покретом. Класичан балет и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Познавањем и разумевањем класичног балета остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених, софистицираних облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат класичног балета је стицање радне дисциплине која се пројектује на свакодневни живот, подизања пажње, развијања меморије, однос према здравој исхрани и здрављу у целини, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да на ученике васпитно делује кроз правила понашања при гледању и извођењу балета. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања и хигијене, како у балетској сали, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретних одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице.

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. У фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе за час који воде ка остваривању исхода прописаних програмом, имајући у виду балетске, интелектуалне, физичке и менталне могућности ученика. Посебну пажњу током непосредне припреме за наставу треба посветити планирању и избору метода и техника, као и облика рада. Њихов избор је у вези са исходима учења и компетенцијама које се желе развити, а одговара природи предмета, конкретним садржајима и карактеристикама ученика.

Наставник ће дати програм да контекстуализује, односно да испланира наставу и учење према потребама одељења имајући у виду карактеристике ученика, наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и друге ресурсе школе и локалне средине.

С обзиром на дужину трајања часа (45,90 минута) рад треба ефикасно организовати.

Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва. Наставник ће дати програм да контекстуализује, односно да испланира наставу и учење према потребама одељења имајући у виду карактеристике ученика, наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и друге ресурсе школе и локалне средине.

Рад наставника обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања препоручених основних корака класичног балета, осмишљавања комбинација, кореографија, упоређивања различитих извођења и прилагођавање делова варијација и варијација узрасту ученика, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку, итд.

Наставник континуирано прати и вреднује свој рад и по потреби врши корекције у свом даљем планирању.

Планирање додатне и допунске наставе је засновано на праћењу постигнућа ученика и специфичним потребама ученика. У планирању слободних активности уважавају се интересовања ученика.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Садржај сачињен на основу програма и метода истакнутог балетског педагога Агрипине Ваганове. Основна начела ове методе заједнички се на развијању пластичности тела, координацији покрета и усавршавању балетске технике до виртуозности.

Свакодневно вежбање и добра организација часа је веома важна за будуће играче. Час је састављен из теоријског и практичног дела који се међусобно прожимају.

Репертоар класичног балета, садржајно обухвата једноставније класичне балетске варијације и групне игре. Наставник има могућност да кроз понуђен садржај упозна ученике са музиком и либретом балета, као и карактером одређене варијације. Посебно је важно да ученици варијацију изводе уз поштовање кореографских и музичких захтева. Током наставе ученици би требало да усвоје стил и савладају техничке задатке у одабраној варијацији или групној игри из репертоара класичног балета.

Сценско народне игре, наставни процес се базира на усвајању технике и особености сценско народних игара и основних корака наше народне игре. Кроз понуђене садржаје наставник креира наставу током које ће ученици савладати основне кораке карактеристичне за руске, мађарске и италијанске игре; усвојити ерауlement, специфичан рад руку и „дупања” и савладати основне кораке српске народне игре.

Клавирска пратња на часу је неопходна подршка ученику и наставнику. Даје посебан темпо и ритам, њоме се наглашава карактер корака, помаже његовом извођењу и доприноси остваривању хармоније између играча и музике. У allegro корацима и на прстима користи се припремљен нотни материјал. Ако је у балетској представи кореограф потчињен музици, дајући кроз покрет њену садржину и форму, наставник на часу даје предност балетском кораку, а усаглашава музику. Корепетитор је део тима наставник – ученик.

Важно је код ученика ученика развијати – знања, разумевања, вештине, умећа, рад на физичкој кондицији, снази, издржљивости, гипкости и пластичности тела, музикалности, развоју и неговању осећаја за лепо у игри, односу према партнеру и саиграчима, као и комуникације са и групом.

Наставник може да користи филм, видео снимке и друге различите изворе дигиталне комуникације.

Веома је значајно да се ученику развија и сазнајни процес, мишљење и закључивање како би ученици што активније учествовали на часу и умели да обрате пажњу на најважније детаље појединих корака. Посебну пажњу усмерити на уредност, хигијену, однос према костиму, патикама и фризури. Неговањем радне дисциплине ствара се, од самог почетка, навика редовног похађања наставе.

Избор комбинација и кореографија које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике који тек усвајају основне кораке историјско балетских игара, а кореографска слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Веома је важно да ученици често наступају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навиком посећивања балетских представа, концерата и представа. Дискусијом о одгледаним балетима и извођењем деловима из истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења балетских дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

На часовима репертоара класичног балета и сценско народних игара најбитније је развијање балетских, стилских и физичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од корака ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, инсистира се на дефиницијама и препознавању, извођењу и идентификовању основних корака класичног балета. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и балетским физичким могућностима.

Наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују у процесу учења, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење уместо критицизам.

Праћење напредовања ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се он налази и у односу на који ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Ученике треба континуирано, на различите начине, охрабривати да размишљају о квалитет у свог рада и о

томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Резултате целокупног праћења и вредновања (процес учења и наставе, оствареност исхода, сопствени рад) наставник узима као основу за планирање наредних корака у развијању образовно-васпитне праксе.

Наставник формативно и сумативно оцењује ученике у складу са прописима. Ученику су јасни критеријуми оцењивања. Важан критеријум оцењивања јесте индивидуално напредовање ученика у односу на могућности ученика, као и ангажовање ученика (односно према раду, активно учествовање у настави, сарадњу са другима и исказано интересовање и мотивацију за учењем и напредовањем).

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

У оквиру свих балетских активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, представама, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета **НАРОДНА ИГРА** (изборни програм)

Циљ **Циљ** учења предмета Народна игра је да код ученика развије интересовање љубав према игри и народној традицији кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Четврти**

Годишњи фонд часова **64 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – кратко опише основне мотиве за време и начин играња; – наведе етнокоореолошка подручја; – класификује кораке по областима; – прикаже играчки став у карактеру етничке групе које изводи; – уз помоћ наставника изводи кораке у складу са музичком пратњом; – групише три игре из исте области и изведе их повезане; – демонстрира основне играчке елементе народне игре; – мења ритам извођења уз музичку пратњу; – именује област из које је игра; – самостално изводи кораке типских представника игара из области; – кроз импровизације развија креативност; – поштује договорена правила понашања на часу и на јавним наступима; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – препозна значај традиционалних вредности. 	<p align="center">ПОЈАМ И ВРСТЕ ИГАРА</p>	<p>Основни мотив за време и начин играња. Стил и техника игре. Подела игара на етнокоореолошка подручја. Обичан корак с привлачењем ноге. Корак с привлачењем ноге и треперење. Корак с поигравањем у страну. Корак с поигравањем напред и назад. Укрштен корак десном ногом напред и десном ногом назад. Корак с поскоком на десној ноzi, а лева се износи у вис.</p>
	<p align="center">Типски представници народне игре</p>	<p>Типови једноставних игара</p> <p>Шетња; Грозница; Девојачко коло; Гарчанка; Маказице; Тасино коло; Моравско коло.</p> <p>Игре западне Србије</p> <p>Мала башта. Јованчица. Кокоеште. Чарлама. Тројанац.</p> <p>Игре Источне Србије</p> <p>Трокорак у 2/4 тексту (на полупрстима, нагласак на први део (такта...)). Трокорак у 2/4 такту (наглашен на задњем делу такта...).</p> <p>Трокорак на целом стопалу: Катанка; Сврљински Чачак; Шесторка; Батрна; Ропота; Влајна.</p> <p>Игре Врања и Косовског Региона</p> <p>Из бању иде. Врањанка. Бело Ленче. Разгранала грана јоргована; Селско I и II. Шарено коло.</p> <p>Игре из Војводине</p> <p>Сирота сам ја. Коло води Васа. Келеруј; Градац.</p>
<p>Јавни наступи Обавезан је најмање један наступ у току школске године.</p>		
<p>Испитни програм По три игре представника датих области.</p>		

Кључни појмови садржаја: коло , играч, полукруг, трокорак, коловођа.

I. УВОДНИ ДЕО

Богата ризница народног стваралаштва најразноврснијих облика и садржаја заузима значајно место у културном наслеђу нашег народа. Народна игра, песма и музика су део ове велике целине. Разноврсност образаца игре, кореографских, ритмичких и поетских структура, етничка, лепота и инвентивност игре носе у себи све одлике живота и надарености нашег народа сублимиране у целину.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према игри, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом. Неопходно је уважавати разлике код ученика у способностима, интересовањима, као и индивидуални темпо савладавања бнових програмских садржаја.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење кореографија и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања.

Игра у функцији здравља и сценски бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно користе извођачки апарат (наше тело) изводе основне кораке што је важно за одржавање здравља коштано-мишићног апарата. Задатак наставника, је да у том смислу, у зависности од специфичног става при игрању, ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре, извођење различитих физичких вежби. Народна игра је веома важна за очување националног идентитета и културе. У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

На сваком часу ученике треба упућивати да су уравнотежено и ефикасно вежбање, правилна исхрана и добар ниво хидратације организма од великог значаја за њихов рад и напредовање.

Народна игра нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли, осећања кроз игру и песму. Народна игра пружа прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Полазећи од датих исхода и садржаја, наставник најпре креира свој годишњи (глобални) план рада из кога касније развија своје оперативне планове. Како су исходи дефинисани за крај наставне године, наставник треба да их операционализује прво у месечним плановима, а потом и на нивоу конкретног часа.

У планирању наставе је неопходно уважавање индивидуалних, физичких, интелектуалних, музичких и менталних способности сваког ученика. Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва.

С обзиром на дужину трајања часа (90 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је динамичан час који садржи више различитих активности са краћим временским интервалима добар начин за подстицање мотивације за рад код ученика.

Планирање додатне и допунске наставе засновано је на праћењу постигнућа ученика и њиховим специфичним потребама. У планирању слободних активности уважавају се интересовања ученика.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе, посебно је значајно развијати код ученика процедуру вежбања, неговање физичке припреме тела, различите стилове и технике играња (стилске одреднице типских представника). Од посебног је значаја ученицима указати на кореографске, мелодијске и ритмичке појединости које је карактеришу, као и емотивну, поетску, психолошку и филозофску позадину, њене уметничке представе и њене естетске вредности.

Избор игара/кореографија које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве од великог је значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак.

На часовима народне игре најбитнија је психофизичка способност и изграђивање вештина, те због тога функционални задаци имају приоритет. Разумевање значаја физичке припреме тела као и повезивање са теоријским знањима је од посебног значаја за напредак ученика. Како се народна кола састоје из основних играчких елемената континуирани рад на њима (двокорак, трокорак, преплет...) ученицима ће омогућити да лакше савладају компликованије играчке образце. Потребно је указати на јасне разлике и сличности стила, карактера и начина играња у различитим етнокоролошким целинама. Инсистира се на препознавању, извођењу и идентификовању игара и њиховој практичној примени у кореографијама. Кроз обраду кореографија треба инсистирати на сценском преношењу игре, обреда и обичаја кроз покрет и фацијалне експресије. Током прављење годишњег плана треба обратити пажњу на ритам народних игара и олакшати ученицима тако што ће кренути од лакших (парних ритмова) ка тежим (непарним ритмовима). Важно је упознати ученике са законима сцене и културом сцене. Теоријско објашњење и упознавање са народном ношњом припремиће ученике за практични приказ на сцени. Веома је значајно да се ученику развија и сазнајни процес, мишљење и закључивање како би ученици што активније учествовали на часу и умели да обрате пажњу на најважније детаље појединих корака.

Час је састављен из теоријског и практичног дела, који се преплићу без стриктне поделе. Игре су прилагођене и систематизоване да одговарају одређеном узрасту. Неопходно је при том уважити разлике у способностима, интересовању, као и индивидуални темпо савладавања нових програмских садржаја.

Музичка пратња (на хармоници) као нераздвојиви део игре усаглашена је са садржајем часа. Корепетитор доприноси развоју музичности играча, усмерава га да поштује музички карактер и стилску одређеност.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕНИКА

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

Ученику су јасни критеријуми оцењивања. Важан критеријум у оцењивању је и уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и играчким могућностима.

Поред стандардног, сумативног вредновања савремени приступ настави претпоставља формативно вредновање – процену знања током савладавања програма и стицања одговарајуће компетенције. Резултат оваквог вредновања даје повратну информацију и ученику и наставнику о томе које компетенције су добро савладане, а које не (нпр. ученик задовољавајуће изводи основне играчке елементе, али слабо их примењује у извођењу играчких образаца итд.), као и о ефикасности одговарајућих метода које је наставник применио за остваривање циља. Формативно оцењивање подразумева прикупљање података о ученичким постигнућима.

Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад.

У оквиру свих активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу и социјалну климу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

ОДСЕК НАРОДНА ИГРА

Назив предмета **СЦЕНСКО НАРОДНЕ ИГРЕ**

Циљ **Циљ** учења програма Сценско народне игре је да код ученика развије интересовање и љубав према игри кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Четврти**

Годишњи фонд часова **64 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно стоји у задатом ставу; – правилно отвара руке кроз основне позиције у једноставним комбинацијама; – препознаје различите карактере; – демонстрира основне кораке у различитим карактерима; – изводи кораке сценско народних игара поштујући музички карактер, промене ритма и акцента; – кроз једноставне кореографске слике испољава креативност и танцовалност; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – у заједничком игрању примени принцип узајамног праћења, поштује правила формације; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком извођењу игре; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – поштује договорена правила понашања у балетској сали и на јавним наступима; – користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу. 	ВЕЖБЕ КОД ШТАПА	<p>Demi-plié и grand plié из I, II и III позиције (сливно и реско). Battement tendu (вежба за развој стопала): – са подизањем пете потпорне ноге у demi-plié-у; – са прелазом радне ноге са прстију на пету. Припремне вежбе за flé-à-flac, (средњи battement tendu) са ударом потпорне ноге по III позицији. Battement tendu jeté са акцентом „од себе”, исто са demi-plié и са подизањем пете потпорне ноге. Вежбе са ударањем: – наизменичан ударац целог стопала и полупрста; – исто са кораком; – са преносом радне ноге отворено и неотворено. Припрема за „Веровочку” на целом стопалу . Вежбе за бокове (окретање бедара на унутра и споља), на целом стопалу. Pas tortillé (окретање стопала са ударом). Карактерни rond de jambe par terre (основни положај три тачке). Припрема за „Голубац” (удар једног стопала у друго): – обични удар једном ногом; Battement développé сливено. Grand battement jeté на целом стопалу. Савијање корпуса. Port de bras са одређеним карактером. Припремне вежбе за полуприсјатке и присјатке избацивање ноге на пету, у страну и напред, у demi-plié и grand plié; (за дечаке)</p>
	ВЕЖБЕ НА СРЕДИНИ САЛЕ	<p>Основни положаји руку у руским, италијанским, мађарским и нашим играма. Вежбе за руке, главу и корпус у стилу народних и сценских игара. Елементи руске игре. Прости ход (пловећи) на 1/4 и на 1/8 такта. Народни ход са вучењем ноге. Променљиви ход на целом стопалу. Сценски вид народне игре напред и назад. Ситан ход: мали кораци са ударцима пете и целог стопала. Притоп. Комбинације састављене из једноставних ситних удара. Рад са марамицом. Елементи италијанске игре Основни начин хода. Ballonné напред. Emboîté назад. Ход напред и назад по дијагонали. Избацивање ноге са пете на прсте. Учење руковања тамбурином. Елементи мађарске игре – „харо-мургош”: Ход на петима. Кључ – затварање са окретом ноге. Мали бочни корак.</p>
	КОЛА ИЗ СРБИЈЕ	<p>Србијанка. Неда гривне изгубила. Трокорак са различитим акцентима, трептај, откорак.</p>

Јавни наступи

Пожељно један јавни наступ или јавни час.

Испитни програм

Exercices код штапа са елементима из градива.

На средини сале три једноставне комбинације руске, мађарске и италијанске игре.

Три игре из Србије по избору наставника.

Кључни појмови садржаја: став, позиције ногу и руку, координација покрета, карактер, ритам, акценат, сцена.

**ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО
СЦЕНСКО НАРОДНЕ ИГРЕ****I. УВОДНИ ДЕО**

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према балету, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно гледање класичног балета и лично балетско изражавање ученика кроз извођење основних корака класичног балета. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Циљ наставе и учења је хармоничан физички развој ученика, стицање балетске технике, уметничког израза и развијање музикалности.

Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима класичног балета (јединство техничких и извођачких балетских елемената). Препоручени основни балетски кораци остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика.

На путу остваривања циља и исхода улога наставника је врло важна јер програм пружа простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе, учења и активности ученика у коме ће моћи да репродукује све техничке и балетске задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика би требало развијати дух заједништва кроз заједничко играње и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе би требало да буде развијање, буђење мотивације и индивидуалности у подстицању максималног балетског доживљаја као и развијању потенцијала за балетско изражавање.

Игра у функцији здравља и сценски бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно изводе основне балетске кораке што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте корака и специфичног става при извођењу ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и примену теоријског знања. На сваком часу ученике треба упућивати да су уравнотежено и ефикасно вежбање, правилна исхрана и добар ниво хидрације организма од великог значаја за њихов рад и напредовање.

Балетска уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања култивисаним покретом. Класичан балет и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Познавањем и разумевањем класичног балета остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених, софистицираних облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат класичног балета је стицање радне дисциплине која се пројектује на свакодневни живот, подизања пажње, развијања меморије, однос према здравој исхрани и здрављу у целини, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да на ученике васпитно делује кроз правила понашања при гледању и извођењу балета. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања и хигијене, како у балетској сали, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретног одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице.

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. У фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе за час који воде ка остваривању исхода прописаних програмом, имајући у виду балетске, интелектуалне, физичке и менталне могућности ученика. Посебну пажњу током непосредне припреме за наставу треба посветити планирању и избору метода и техника, као и облика рада. Њихов избор је у вези са исходима учења и компетенцијама које се желе развити, а одговара природи предмета, конкретним садржајима и карактеристикама ученика.

Наставник ће дати програм да контекстуализује, односно да испланира наставу и учење према потребама одељења имајући у виду карактеристике ученика, наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и друге ресурсе школе и локалне средине.

С обзиром на дужину трајања часа (45, 90 минута) рад треба ефикасно организовати.

Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва. Наставник ће дати програм да контекстуализује, односно да испланира наставу и учење према потребама одељења имајући у виду карактеристике ученика, наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и друге ресурсе школе и локалне средине.

Рад наставника обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања препоручених основних корака класичног балета, осмишљавања комбинација, кореографија, упоређивања различитих извођења и прилагођавање делова варијација и варијација узрасту ученика, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку, итд. Наставник континуирано прати и вреднује свој рад и по потреби врши корекције у свом даљем планирању.

Планирање додатне и допунске наставе је засновано на праћењу постигнућа ученика и специфичним потребама ученика. У планирању слободних активности уважавају се интересовања ученика.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Садржај сачињен на основу програма и метода истакнутог балетског педагога Агрипине Ваганове. Основна начела ове методе заснивају се на развијању пластичности тела, координацији покрета и усавршавању балетске технике до виртуозности.

Свакодневно вежбање и добра организација часа је веома важна за будуће играче. Час је састављен из теоријског и практичног дела који се међусобно прожимају.

Сценско народне игре, наставни процес се базира на усвајању технике и особености сценско народних игара и основних корака наше народне игре. Кроз понуђене садржаје наставник креира наставу током које ће ученици савладати основне кораке карактеристичне за руске, мађарске и италијанске игре; усвојити *epaulement*, специфичан рад руку и „лупања” и савладати основне кораке српске народне игре.

Клавирска пратња на часу је неопходна подршка ученику и наставнику. Даје посебан темпо и ритам, њоме се наглашава карактер корака, помаже његовом извођењу и доприноси остваривању хармоније између играча и музике. У *allegro* корацима и на прстима користи се припремљен нотни материјал. Ако је у балетској представи кореограф потчињен музици, дајући кроз покрет њену садржину и форму, наставник на часу даје предност балетском кораку, а усаглашава музику. Корепетитор је део тима наставник – ученик.

Важно је код ученика ученика развијати – знања, разумевања, вештине, умећа, рад на физичкој кондицији, снази, издржљивости, гipкости и пластичности тела, музикалности, развоју и неговању осећаја за лепо у игри, односу према партнеру и саиграчима, као и комуникације са и групом.

Наставник може да користи филм, видео снимке и друге различите изворе дигиталне комуникације.

Веома је значајно да се ученику развија и сазнајни процес, мишљење и закључивање како би ученици што активније учествовали на часу и умели да обрате пажњу на најважније детаље појединих корака. Посебну пажњу усмерити на уредност, хигијену, однос према костиму, патикама и фризури. Неговањем радне дисциплине ствара се, од самог почетка, навика редовног похађања наставе.

Избор комбинација и кореографија које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике који тек усвајају основне кораке историјско балетских игара, а кореографска слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Веома је важно да ученици често наступају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навик у посећивања балетских представа, концерата и представа. Дискусијом о одгледаним балетима и извођењем деловима из истих (примереном старосном добу ученика), ученици стижу увид у тумачења балетских дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

На часовима репертоара класичног балета и сценско народних игара најбитније је развијање балетских, стилских и физичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од корака ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, инсистира се на дефиницијама и препознавању, извођењу и идентификовању основних корака класичног балета. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и балетским физичким могућностима.

Наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују у процесу учења, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење уместо критицизам.

Праћење напредовања ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се он налази и у односу на који ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Ученике треба континуирано, на различите начине, охрабривати да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Резултате целокупног праћења и вредновања (процес учења и наставе, оствареност исхода, сопствени рад) наставник узима као основу за планирање наредних корака у развијању образовно-васпитне праксе.

Наставник формативно и сумативно оцењује ученике у складу са прописима. Ученику су јасни критеријуми оцењивања. Важан критеријум оцењивања јесте индивидуално напредовање ученика у односу на могућности ученика, као и ангажовање ученика (однос према раду, активно учествовање у настави, сарадњу са другима и исказано интересовање и мотивацију за учењем и напредовањем).

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

У оквиру свих балетских активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, представама, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета

САВРЕМЕНА ИГРА

Циљ

Циљ учења програма Савремена игра је да ученике уведе у основне технике савремене игре и кроз могућност функционалног учења подстакне развој креативности, моторичких способности, различитих квалитета покрета и свести о сопственом телу.

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

64 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - објасни и демонстрира правилну поставку тела; - самостално поставља руке и шаке у правилне позиције; - самостално поставља ноге и стопала у правилне позиције; - примењује правилну технику дисања; - контролише центар; - демонстрира и објасни правилну употребу кичменог стуба приликом савијања и исправљања; - демонстрира isolation movements; - правилно изводи leg swings; - изводи комбинације елемената у складу са музичком пратњом; - правилно изводи вежбе скокова trampolini; - правилно користи тело у простору; - објасни и демонстрира основне акције тела; - кроз једноставне кореографије и вежбе импровизација развија креативност и меморију; - одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - комбинује и користи моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком извођењу игре; - поштује договорена правила понашања на часу и на јавном наступу. 	УВОД У САВРЕМЕНУ ИГРУ	<p>Увод у предмет Савремена игра Упознавање сопственог тела: – унутрашња структура тела; – спољашња структура тела, веза између главе и карлице. Дисање и вежбе загревања тела. Чула, осећања и акције. Снага и тежина. Поставка тела – alignment. Позиције ногу и стопала и позиција руку и шака.</p>
	ВЕЖБЕ НА ПОДУ	<p>Положај тела на поду и дисање лежећи на леђима. Вежбе за stomачне, леђне мишиће и вежбе за руке. Комбинације скупљања из положаја x у положај фетуса. Leg swing комбинације. Лагано савијање кичменог стуба вођеног тежином главе и лагано исправљање од последњег карличног пршљена до врха главе (напред, у страну, назад, прекрштене ноге у седећем положају). Лагани – bounces (федерисање) састављена стопала, друга позиција, ноге испружене напред. Дисање са сукцесивним кретањем кичменог стуба. Вежбе за стопала – flex-point, кружење. Колут преко рамена (напред и назад). hand stand – стој на рукама.</p>
	ВЕЖБЕ ПРЕКО ПОДА	<p>Опуштање тела на поду (котрљање, теглење ...). Комбинације ролова. Комбинације елемената пређених на поду. Лагано дизање са пода, исправљање кичменог стуба тежином главе надоле, пршљен по пршљен, последња глава.</p>
	СРЕДИНА	<p>Alignment – рамена, бокови, колена, стопала у истој позицији. Лагано савијање кичменог стуба тежином главе надоле и лагано исправљање, са plié-ом. Flat Backs комбинације. Tilt. Пренос тежине на напред, на задњи део стопала и са стране (off balance). Пренос тежине са једне ноге на другу. Pliés, relevés. Brushes (parallel, turned out), battement tendu, jetés. Arm swings и Leg swings. Isolation movements (глава, рамена, шаке, лактови, грудни кош, бокови, колена, стопала...).</p>
КРОЗ ПРОСТОР	<p>Разне врсте ходова у свим правцима и смеровима и трчање. Fall and recovery. Простор (тачке, нивои, делови), сложенији захтеви коришћења тела у простору. Различити начини истезања, отварања, затварања, окрета, скокова. Тело и мировање. Динамика коришћења тежине тела у задатом времену.</p>	

Јавни наступи

Најмање један наступ.

Испитни програм

Позиције ногу и стопала.

Позиције руку и шака.

Вежбе на поду

Лагано савијање кичменог стуба.

Комбинације скупљања и истезања.

Leg swing комбинације.

Лагано дизање са пода.

Средина

Alignment.

Лагано савијање кичменог стуба и исправљање.

Савијање кичменог стуба са удисајем, издисајем и са plié-ом.

Пренос тежине са једне ноге на другу.

Pliés.

Relevés.

Brushes (parallel, turned out).

Battement tendu.

Jetés.

Trampolini.

Кроз простор

Разне врсте хода у свим правцима и смеровима.

Кључни појмови садржаја: вежбе, савремена игра, тело, простор, покрет, ритам, извођење

I. УВОДНИ ДЕО

Програм наставе и учења предмета Савремена игра је произашао из потребе праћења савремених достигнућа у области игре у свету као и стечених искустава наставника у раду са ученицима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према игри. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

На путу остваривања циља и исхода улога наставника је врло важна јер програм пружа простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе, учења и активности ученика у коме ће моћи да репродукује све техничке и играчке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему. Неопходно је у потпуности уважити разлике код ученика у способностима, интересовањима, као и индивидуални темпо савлађивања нових програмских садржаја.

Корелација између предмета савремена игра и народна игра може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика би требало развијати дух заједништва кроз заједничко играње и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања.

Игра у функцији здравља и сценски бонтон

Уравнотежено и ефикасно вежбање, правилна исхрана и добар ниво хидрације организма од великог су значаја за рад и напредовање ученика. На сваком часу ученике треба упућивати да правилно изводе основне кораке, што је важно за одржавање здравља коштаног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте корака и специфичног става при извођењу ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и примену теоријског знања.

Савремена игра и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Њен позитиван утицај и ефекат се огледа у стицању радне дисциплине, подизању нивоа пажње, развијању меморије, изграђивању одговорног односа према здравој исхрани и здрављу у целини, когнитивној стимулацији и контролисаној емоционалној и физичком одговору.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретних одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице.

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Исходе прописане наставним планом и програмом потребно је операционализовати на месечном нивоу као и за сваки конкретан час. У оперативним плановима наставника и њиховим припремама за час видљиве су наставне методе којима је планирано активно учешће ученика у настави као и развој међупредметних компетенција. Они садрже самовредновање рада и напомене о реализацији планираних активности.

Наставник прилагођава темпо рада различитим образовним и васпитним потребама ученика. Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Природа савремене игре указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене програмом наставе и учења. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима игре. Кроз наставне теме и области ученици се упознају са основним елементима савремене игре, ради се на њиховом разумевању, вежба се овладавање њима и ученици се уводе у вештину телесног изражавања.

Кроз наставне теме вежбе на поду, вежбе на средини и кретање у простору ученици се упознају са основним елементима савремене игре, ради се на њиховом разумевању, увежбавању и ученици се уводе у вештину телесног изражавања.

Развијају се појмови сценског тела и сценског покрета као што су: дисање, фокус (поглед), тоничност мишића, држање тела, тежина тела у односу на пад и гравитацију, артикулација и музикалност покрета, свест о анатомији људског тела и разумевање начина на који се тело креће, употреба енергије на различитим нивоима, однос покрета према простору.

Вежбе на поду представљају припрему за вежбе на средини. Приликом обраде наставних јединица на поду важно је да ученици остваре квалитетан однос са подлогом по *underscurve* принципу кретања. То се постиже систематичним радом на четири основна принципа контакта (*roll, slide, push, pivot*).

Вежбе на средини захтевају рад на узрочно-последичној повезаности кретања (органски низ), коришћењу тежине тела и правилну употребу мишића. Обратити пажњу на *in and out* принцип кретања.

Вежбе кроз простор подразумевају коришћење целокупног простора, односе разних праваца и смерова (дијагонала, круг, хоризонтала, вертикала, спирала, цикл-цак). Ученици би требало да имају свест о центру тела и да то примењују приликом кретања и да користе фокус и прогресивно и дигресивно.

Од посебног значаја за савремену игру је стално истраживање нових начина изражавања кроз покрет. Кроз часове импровизације психофизички потенцијали ученика подстичу се на даља истраживања. Вежбе импровизације важне су за добијање жељених ефеката у игри као што су различити квалитети, сливеност, лакоћа и виртуозност покрета.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

Важан задатак наставника је да на почетку процеса учења спроведе иницијалну процену нивоа на коме се ученици налазе и тиме установи вештине, способности, интересовања, искуства, нивое постигнућа и потешкоће појединачног ученика или читавог одељења. На основу тога могуће је ефикасно планирати и организовати процес учења и индивидуализовати приступ учењу. У односу на иницијалну процену наставник ће пратити и процењивати даљи ток напредовања ученика узимајући у обзир могућности и способности ученика.

Наставник формативно и сумативно оцењује ученике у складу са прописима. Ученику су јасни критеријуми оцењивања.

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

Ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета као и напредак других ученика.

Назив предмета	ИСТОРИЈСКО БАЛСКЕ ИГРЕ
Циљ	Циљ учења програма Историјско балске игре је да код ученика развије интересовање и љубав према игри кроз индивидуално и групно играчко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	64 часа

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно држи руке и ноге у задатим позицијама; – правилно изводи кораке задате игре; – објасни и изведе карактеристичан став и однос играча у пару док изводи одређену игру; – објасни основне историјске карактеристике игре коју изводи; – објасни утицај костима одређене епохе на начин извођења игре; – поштује договорена правила игре у групи, држање линија и формација; – одигра задату игру у одговарајућем стилу; – комуницира покретом са другим учеником; – одигра игре у пару и групи у складу са музичким карактером; – користи знања из класичног балета и историје приликом интерпретације задате игре; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију одређене игре; – игра задате кореографије напамет уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – одржава личну хигијену и уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – поштује договорена правила понашања на часу и на јавним наступима. 	ИЗВОЂЕЊЕ ИСТОРИЈСКО БАЛСКИХ ИГАРА	Позиције ногу I, II, III и IV. Позиције руку I, II и III. Кораци : – обичан сценски ход; – играчки; – клизећи; – лаки. Поклони за дечаке: 4/4, 3/4, и 2/4. Révérences за девојчице: 4/4, 3/4, 2/4. Pas glissé. Pas galop. Pas de grace. Pas chassé: форме chasse I, II, III и IV. Double chassé. Pas полке: – напред; – назад; – бочни; – у окрету– соло и у пару. Pas balance. Полка. Valse – комбинације: – valse напред; – valse назад; – valse у окрету; – valse са кретањем напред; – valse са кретањем назад; – valse у месту; – valse pas de basque. Valse у два pas. Valse mignon. Комбинације – valse. Корак полонезе. Полонеза. Шакона – запис (Василева Рождественска). Менует – основне историјске карактеристике. Полонеза – сложенија форма. Француски кадрил: свих шест фигура.
Јавни наступи		
Најмање један јавни наступ.		
Испитни програм		
Менует – Моцарт (Опера „Дон Жуан“, кореограф М. Петина). Kadril – (три фигуре по избору педагога). Valse – Mignon. Ученик, поред овог обавезног дела, може да прикаже нешто по свом избору из ове области.		

Кључни појмови садржаја: однос у пару, стил извођења, формација, историјски контекст, костим.

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО ИСТОРИЈСКО БАЛСКЕ ИГРЕ

I. УВОДНИ ДЕО

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према балету, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно гледање класичног балета и лично балетско изражавање ученика кроз извођење основних корака класичног балета. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Препоручени основни балетски кораци остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика.

На путу остваривања циља и исхода улога наставника је врло важна јер програм пружа простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе, учења и активности ученика у коме ће моћи да репродукује све техничке и балетске задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непреоборљивом проблему. Неопходно је у потпуности уважити разлике код ученика у способностима, интересовањима, као и индивидуални темпо савлађивања нових програмских садржаја.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика би требало развијати дух заједништва кроз заједничко играње и комуникацијске вештине у циљу пре-

ношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе би требало да буде развијање, буђење мотивације и индивидуалности у подстицању максималног балетског доживљаја као и развијању потенцијала за балетско изражавање.

Игра у функцији здравља и сценски бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно изводе основне балетске кораке што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте корака и специфичног става при извођењу ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и примену теоријског знања. На сваком часу ученике треба упућивати да су уравнотежено и ефикасно вежбање, правилна исхрана и добар ниво хидрације организма од великог значаја за њихов рад и напредовање.

Балетска уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања култивисаним покретом. Класичан балет и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Познавањем и разумевањем класичног балета остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених, софистицираних облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат класичног балета је стицање радне дисциплине која се пројектује на свакодневни живот, подизања пажње, развијања меморије, однос према здравој исхрани и здрављу у целини, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да на ученике васпитно делује кроз правила понашања при гледању и извођењу балета. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања и хигијене, како у балетској сали, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту конкретног одељења, конкретне школе и конкретне локалне заједнице.

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. У фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе за час који воде ка остваривању исхода прописаних програмом, имајући у виду балетске, интелектуалне, физичке и менталне могућности ученика. Посебну пажњу током непосредне припреме за наставу треба посветити планирању и избору метода и техника, као и облика рада. Њихов избор је у вези са исходима учења и компетенцијама које се желе развити, а одговара природи предмета, конкретним садржајима и карактеристикама ученика.

С обзиром на дужину трајања часа (45 минута) рад треба ефикасно организовати.

Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу средину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва, од наставника се очекује да дати програм контекстуализује, односно да испланира наставу и учење према потребама одељења имајући у виду карактеристике ученика, наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и друге ресурсе школе и локалне средине.

Рад наставника обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања препоручених основних корака класичног балета, осмишљавања комбинација, кореографија, упоређивања различитих извођења и прилагођавање делова варијација и варијација узрасту ученика, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку, итд.

Наставник континуирано прати и вреднује свој рад и по потреби врши корекције у свом даљем планирању.

Планирање додатне и допунске наставе је засновано на праћењу постигнућа ученика и специфичним потребама ученика. У планирању слободних активности уважавају се интересовања ученика.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Вежбање и добра организација часа је веома важна за будуће играче. Час је састављен из теоријског и практичног дела који се међусобно прожимају. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима класичног балета (јединство техничких и извођачких балетских елемената).

Задатак наставника је да кроз такав час омогући хармоничан физички развој ученика, стицање балетске технике, уметничког израза и развијање музикалности. Наставник може да користи филм, видео снимке и друге различите изворе дигиталне комуникације.

Учење сваке нове историјско балетске игре подразумева познавање друштвено-историјских карактеристика времена у коме је настала и елемената везаних за позориште, двор, музику и костим. Учење полази од практичног приказа игре, иде преко прецизног става играча, ходања, држања за руке, под руку, на раме, до изучавања појединих елемената игре, реверанса и најзад целе кореографије. Ради што бољег уживљавања у одређени период на часу користи одговарајућу сукњу за девојчице, појас за дечаке, разне реквизите (марамича, шал, рукавице, шешир, плашт, мач). Посебну пажњу посветити на усвајању карактеристичног стила сваке игре у складу са историјским периодом, однос ученика у пару и пара у групној кореографији. Посебни задаци у четвртном разреду односе се на сценску форму, учења делова кореографија и групних игара. Наставник треба да ради на развијању индивидуалности и техничким могућностима појединца.

Важно је код ученика ученика развијати – знања, разумевања, вештине, умећа, рад на физичкој кондицији, снази, издржљивости, гипкости и пластичности тела, музикалности, развоју и неговању осећаја за лепо у игри, односу према партнеру и саиграчима, као и комуникације са и групом.

Клавирска пратња на часу је неопходна подршка ученику и наставнику. Даје посебан темпо и ритам, њоме се наглашава карактер корака, помаже стилу извођења и доприноси остваривању хармоније између играча и музике. Ако је у балетској представи кореограф потчињен музици, дајући кроз покрет њену садржину и форму, наставник на часу даје предност балетском кораку, а усаглашава музику. Корепетитор је део тима наставник – ученик.

Веома је значајно да се ученику развија и сазнајни процес, мишљење и закључивање како би ученици што активније учествовали на часу и умели да обрате пажњу на најважније детаље појединих корака. Посебну пажњу усмерити на уредност, хигијену, однос према костиму, патикама и фризури. Неговањем радне дисциплине ствара се, од самог почетка, навика редовног похађања наставе.

Избор комбинација и кореографија које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике који тек усвајају основне кораке историјско балетских игара, а кореографска слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Веома је важно да ученици често наступају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посећивања балетских представа, концерата и представа. Дискусијом о одгледаним балетима и извођењем деловима из истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења балетских дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

На часовима историјско балских игара најбитније је развијање балетских, стилских и физичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од корака ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, инсистира се на дефиницијама и препознавању, извођењу и идентификовању основних корака историјско балских игара. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и балетским физичким могућностима.

Наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују у процесу учења, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење уместо критицизам.

Праћење напредовања ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се он налази и у односу на који ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Ученике треба континуирано, на различите начине, охрабривати да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Резултате целокупног праћења и вредновања (процес учења и наставе, оствареност исхода, сопствени рад) наставник узима као основу за планирање наредних корака у развијању образовно-васпитне праксе.

Наставник формативно и сумативно оцењује ученике у складу са прописима. Ученику су јасни критеријуми оцењивања. Важан критеријум оцењивања јесте индивидуално напредовање ученика у односу на могућности ученика, као и ангажовање ученика (однос према раду, активно учествовање у настави, сарадњу са другима и исказано интересовање и мотивацију за учењем и напредовањем).

Оцена представља објективну и поуздану меру остварености циљева, исхода учења, као и напредовања и развоја ученика и показатељ је квалитета и ефикасности заједничког рада наставника, ученика и школе у целини.

У оквиру свих балетских активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нерелним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, представама, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.
